

מסכת פסחים תלמוד ירושלמי

עים פירוש

בית-פצץ

ביאור קצר להוגה בתלמוד

[קראתי הקונטרס בשם "בית-פצץ", ע"ש שפיצצתי וחילקתי דברי התלמוד לקטעים הרבה, כדי להקל על המעיין, וידוע לכל שזה יותר מ-65% של הקושי בלימוד התלמוד]

יהושע יהודה גליק

חמשת אלפים שבע מאות ושבעים ליצירה

עים הרבה ציורים
רב-גוונים !!

מסכת פסחים פרק א

הלכה א משנה אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר, כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אינו צריך בדיקה. ובמה אמרו שתי שורות במרתף? מקום שמכניסין בו חמץ!

בית שמאי אומרים שתי שורות על פני כל המרתף, ובית הלל אומרים שתי שורות החיצונות שהן העליונות:

גמרא כתיב (שמות יב) ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים. (שם) בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות וגומר. מה אנן קיימין? אם לאכילת מצה כבר כתיב (שם) שבעת ימים מצות תאכלו.¹ ואם לומר שמתחיל בארבעה עשר² והכתיב (שם) עד יום האחד ועשרים לחודש. אלא אם אינו ענין לאכילת מצה תניהו ענין לביעור חמץ.

למה לאור הנר? א"ר שמואל בר רב יצחק מפני שהנר בודק כל שהוא. למה בלילה? א"ר יוסה שאין בדיקת הנר יפה אלא בלילה. ר' מנא לא אמר כן (שם) ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם. עשה שיהו היום והלילה משומרין.³ ויתחיל ב"ג⁴ ויהא היום והלילה משומרין אף אית ליה כ"י דמר ר' יוסה⁵. ויתחיל אור ל"ג? אין כיני יבדוק אפי' מר"ח! ר' ירמיה אמר רב שמואל בר רב יצחק בעי מהו לבדוק לאור האבוקות. מה צריכא ליה מפני שאורן מבליח⁶. ר' שמואל בר רב יצחק כדעתיה דר' שמואל בר רב יצחק אמר מפני שהנר בודק כל שהוא.

¹ ואים תמנה מ"ד הרי 8 יום!

² והחג גומר ביום 20 לניסן

³ ואים תבדוק ביום 14 אין הלילה משומר

⁴ קודם השקיעה

⁵ מודה לטעמא דר' יוסה

⁶ קופצת

אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר. (צפניה א) והיה ביום ההוא אחפש את ירושלם בנרות. ואית דבעי אימר נישמענה מן הדא (משלי כ) נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן.

אמר רבי יוסה מתני' אמרה שבדיקת היום בדיקה⁷. דתנינן רבי יודה אומר בודקין אור לארבעה עשר ובארבעה עשר בשחרית ובשעת הביעור. לא סוף דבר רבי יודה אלא אפילו דרבנין. דתנינן וחכ"א אם לא בדק אור לי"ד יבדוק בי"ד. וצריך לבדוק לאור הנר?⁸ נישמענה מן הדא אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור הכוכבים אלא לאור הנר. ניחא לא לאור הלבנה ולא לאור הכוכבים אלא לאור חמה וכי יש חמה בלילה? הדא אמרה אפי' ביום צריך לבדוק לאור הנר.

לא סוף דבר בית שאין בו אורה⁹ אלא אפילו בית שיש בו אורה אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר. מבואות האפלין מהו שיהא צריך לבדוק בתחילה לאור הנר?¹⁰ מיליהון דרבנין אמרין לא כמה דהוא מנהר בליליא הוא מנהר ביממא¹¹ דאמר רב הונא כד הוינן ערקין באילין בוטיתא דסדרא רבה¹² היו מדליקין עלינו נרות בשעה שהיו כיהים היינו יודעין שהוא יום ובשעה שהיו מבהיקין היינו יודעין שהוא לילה. אתיין כיי דמר רבי אחיין בר זעירא נח בכניסתו לתיבה הכניס עמו אבנים טובות ומרגליות בשעה שהיה כיהות היה יודע שהוא יום. ובשעה שהיו מבהיקות היה יודע שהוא לילה. למה יש חיה אוכלת ביום ויש חיה אוכלת בלילה. והא כתיב (בראשית ו) צוהר תעשה לתיבה?¹³ כמאן דאמר לא שימשו המזלות בשנת המבול.

⁷ דמהני

⁸ כשבדוק ביום

⁹ צריך לבדוק בלילה לאור הנר

¹⁰ ביום

¹¹ הנר מאיר יותר בלילה

¹² כשהיינו בורחין וטומנין עצמינו במערה שבחצר ביהכ"ן

¹³ אלמא שהיה שמש ממש

ר' ירמיה בעי בתי כניסיות ובתי מדרשות מהו שיהו צריכין בדיקה. מה צריכא ליה שכן מכניסין לשם בשבתות ובראשי חדשים. ותהא פשיטא ליה¹⁴ הכן הוא צריכה ליה הואיל ואורן מרובה. מהו שיהא צריך לבדוק בתחילה ביום לאור הנר.¹⁵

ר' יוסה בעי חצירות שבירושלים שאוכלין שם חלות תודה וריקקי נזיר מהו שיהו צריכין בדיקה? בלא כך אינן בדוקות מן הנותר! ייבא כהדא תנא ר' זכריה חתניה דרבי לוי: נידה חופפת וסורקת כהנת אינה חופפת וסורקת,¹⁶ נידה כהנת חופפת וסורקת שלא תחלוק בין נידה לנידה. אוף הכא שלא לחלוק בין ביעור לביעור.

תני רבן גמליאל ברבי איניונא קומי רבי מנא: נידה שהיא מפסקת כל שבעה חופפת וסורקת.¹⁷ כהנת שהיא טובלת בכל יום אינה חופפת ואינה סורקת. א"ל לשומרת יום כנגד יום נצרכה.¹⁸

חורי הבית¹⁹ העליונים והתחתונים והיציע²⁰ והחדות²¹ והעלייה וגג הבד וגג המגדל בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות אוצרות היין ואוצרות השמן ואוצרות הפירות אינן צריכין בדיקה. ניחא העליונים, והתחתונים?²² הדא אמרה לא חשו לנפילה. א"ר יוסה תיפתר שהיו שניהן סמוכין לכותל אחד למעלה מעשרה וא' למטה מי'. והא תנינן חדות הדא אמרה שלא חשו לנפילה! מתיירא הוא התינוק לילך לשם, וחש לומר שמא נתגלגל חמץ שם תיפתר בחדות שיש לה ליזבז.²³

¹⁴ שצריך

קמיבעיא ליה אים מותר לבדקן ביום לאור הנר¹⁵

כיון שרגילה לטבול בכל יום כדי לאכול בתרומה¹⁶

שאינה טובלת כל ימי נידתה¹⁷

מכיון שלא הפסיקה מלטבול רק יום אחד (דכהנת רגילה לטבול בכ"י)—אינה צריכה לחפוף¹⁸

כעין "שעלווס" שחופרין באבני הבית ונותנין שמה דברים¹⁹

חדר נמוך סמוך לבית²⁰

"בור" בחפירה בקרקעית הבית²¹

למה לא חוששין שנתגלגל שם חמץ (קס"ד "תחתונים" = ע"י הקרקע ממש)²²

שפה סביב²³

וגג הבד וגג המגדל. הדא דתימר בגבוהין ג' טפחים אבל אם אינן גבוהין ג' טפחים כארץ הם ובאותו שלא נשתמש בו חמץ. אבל באותו שנשתמש בו²⁴ חמץ אפילו גבוה כמה צריך בדיקה.²⁵ אמר רבי מנא ויאות כן אנן אמרין הדא פיפייארות²⁶ אפי' גבוה כמה לא תהא צריכה בדיקה. תני רשב"ג אומר מיטה שהיא חוצצת בתוך הבית ועצים ואבנים מונחין תחתיה בודק צד החיצון ואינו בודק צד הפנימי מפני שעצים ואבנים מונחין תחתיה הא אם אין עצים ואבנים מונחין תחתיה צריך לבדוק צד הפנימי. הדא אמרה חשו לנפילה! אני אומר תינוק נגע והכניס שם חמץ.²⁷

מרתף של יין צריכה בדיקה. מרתף של שמן אינו צריך בדיקה. מה בין יין ומה בין שמן? יין אין לו קבע²⁸ שמן יש לו קבע. אוצר בין של יין בין של שמן אינו צריך בדיקה. אי זהו מרתף כל שנתון עם הלחם בחצר.²⁹ יש מרתף שהוא כאוצר ואוצר שהוא כמרתף. מרתף שהוא בוש לוכל בתוכו הרי הוא כאוצר. ואוצר שאינו בוש לוכל בתוכו הרי הוא כמרתף.³⁰ יש חצר שהוא כמבוי ומבוי שהוא כחצר. חצר שהרבים בוקעין בתוכה הרי הוא כמבוי. ומבוי שאין הרבים בוקעין בתוכו הרי הוא כחצר. וחש לומר שמא הבהמים מכניסין לתוכו חמץ!³¹ אין דרך הבהמים להיות מכניסין לשם חמץ אלא מיני מתיקה. שהן בודקין היין היפה.

היוצא לפרש קודם שלשים יום אינו צריך לבדוק. בתוך שלשים צריך לבדוק. הדא דתימר בשיש בדעתו לחזור³² אבל אין בדעתו לחזור אפילו קודם לשלשים יום צריך לבדוק. ובספק, אבל בודאי³³ אפי'

²⁴ בתוכו

²⁵ אפי' על גגו

²⁶ סל גבוה שעשוי מ"פעופער"

²⁷ ולא תיפשוט דחיישינן ל"נפילה"=נתגלגל

²⁸ והולך באמצע סעודה ופתו בידו

²⁹ שבנוי "בתוך החצר"

³⁰ וחייב בבדיקה, דחיישי' שאכל בה לחם

³¹ למה "אוצר" פטור, שמא החמרים שבאין ליקח יין (למכירה), טעמו היין ואכלו לחם עמו

³² לפני החג ולבדוק אז

³³ כשיש חמץ ברור בביתו

מראש השנה. א"ר בא ואפי' יש בדעתו לחזור צריך לבדוק שמא ימלך ולא יחזור.

הכל נאמנין על ביעור חמץ אפי' נשים אפי' עבדים. ר' ירמיה בשם ר' זעירה לית כאן אפי' נשים.³⁴ נשים עצמן הן נאמנות מפני שהן עצילות והן בודקות כל שהוא כל שהוא. כותים כל זמן שעושין מצתן עם ישראל³⁵ נאמנין הן על ביעור חמץ. אם אינן עושין מצתן עם ישראל אינן נאמנין על ביעור חמץ. א"ר יוסה הדא דתימר בבתים אבל בחצירות חשודין הן. דאינון דרשין (שמות יב) לא ימצא בבתים לא בחצרות. תני רשב"ג אומר כל מצוה שהכותים נוהגין בה הם מדקדקין בה יתיר מישאל. אמר ר"ש הדא דתימר בראשונה שהיו משוקעין בכופרניהן³⁶ אבל עכשיו שאין להן לא מצוה ולא שירי מצוה חשודין הן ומקולקלין הן.

שואלין בהלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג. בבית וועד³⁷ שואלין קודם לשלשים יום. רשב"ג אומר שתי שבתות. אתיאיא דר' יוחנן כרבנין ודחברייא כרשב"ג. א"ר יוחנן טעמון דרבנן שכן משה עומד בפסח ראשון ואומר להן הלכות הפסח השני. ודחברייא כר' שמעון בן גמליאל שכן משה עומד בראש חודש ואומר להם הלכות הפסח:

במה אמרו שתי שורות במרתף וכו'. רב חונה בשם רב קולפו כמין גם.³⁸ תני בר קפרא קולפו כמין שני גמין. היה נתון באמצע הבית על דעתיה דרב חונא מפשיטו חלוק אחד. על דעתיה דבר קפרא מפשיטו שני חלקות.³⁹ היה עשוי מדריגות⁴⁰ קולפו גמים גמים.

אי"ז חידוש, דפשיטא לן שהם בודקין יפה³⁴

ששומרין פסח בזמן (לפעמים היה להם "לוח" אחר)³⁵

גרו בכפרים ולא בעיירות³⁶

מקום אסיפת חכמים³⁷

חביות הרואות פני הכניסה, והרואות הקורות³⁸

כל חביות "החיצוניות", ושוב "יפשיט עוד חלוק"³⁹

"סטעפס"⁴⁰

רבי יעקב בר אחא בשם חזקיה שמעון בר בא בשם רבי יוחנן: שורה החיצונה היא העליונה, הרואה את הפתח ואת הקורה, ושלפנים ממנה. תני⁴¹ שלמטה ממנה. הוון בעיי מימר מאן דאמר שלפנים הימנה כל שכן שלמטה הימנה מאן דמר שלמטה הימנה הא לפני הימנה לא.

נשתמש בחצי שורה פשיטא אותה שנשתמש יש לה שלפנים ממנה ושלמטה ממנה. אותה שלא נשתמש בה יש לה שלפנים ממנה?

הדא דתימר במחוללות. אבל באפוצות⁴² מעביר עליהן את הנר ודיו.

הדא אמרה⁴³ שחשו לנפילה. א"ר פינחס דיפו אני אומר בשעה שסידרן הכניס שם חמץ:

הלכה ב משנה אין חוששין שמא גררה חולדה מבית לבית וממקום למקום אם כן מחצר לחצר ומעיר לעיר אין לדבר סוף:

גמרא א"ר יונה הכין צורכה מתני⁴⁴ מעיר לעיר ומחצר לחצר ממקום למקום ומבית לבית. אם חושש את מעיר לעיר את חושש מחצר לחצר אם חושש את מחצר לחצר חושש את ממקום למקום.⁴⁵ אם חושש את ממקום למקום את חושש מבית לבית. א"ר יוסה אפי' כמתני' אתיא היא.⁴⁶ אין חוששין שמא גררה חולדה מבית לבית וממקום למקום. אם כן מחצר לחצר ומעיר לעיר אין לדבר סוף. שאם מבית לבית אי אתה חושש לא כל שכן ממקום למקום. אם ממקום למקום אי אתה חושש לא כל שכן מחצר לחצר. אם מחצר לחצר אי אתה חושש לא כ"ש מעיר לעיר. יכולין הן כל ישראל לבדוק חמצן כאחת!

⁴¹ בברייתא

אים אין "חלל" בין החביות, אי"צ להכניס הנר בין השורות ⁴²

חיוב בדיקה במרתף ⁴³

כן צריך "לגרוס" ⁴⁴

ועל כרחק אין חוששין לא מעיר לעיר ולא מחצר לחצר ולא ממקום למקום ואף לא מבית ⁴⁵ לבית

יכולין לגרוס כמתניתין וה"ק... ⁴⁶

הלכה ג משנה ר' יהודה אומר: בודקין אור ארבעה עשר וארבעה עשר בשחרית ובשעת הביעור. וחכ"א אם לא בדק אור לי"ד יבדוק בי"ד, אם לא בדק בי"ד יבדוק בתוך המועד, לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד.

ומה שהוא משייר יניחנו בצינעה כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו:

גמרא א"ר יוחנן טעמא דר' יודה כנגד ג' פעמים שכתוב בתורה לא יראה לך שאור. והכתיב (שמות יב) תשביתו שאור מבתיכם. בעשה הוא. והא כתיב שבעת ימים שאור לא לא ימצא בבתיכם. א"ר יוסה מכיון שזה צריך לזה וזה צריך לזה כמי שכולן אחד. לא יראה לך הייתי אומר הפקיד אצלו יהא מותר.⁴⁷ ת"ל לא ימצא בבתיכם. אי לא ימצא בבתיכם הייתי אומר ייחד לו בית יהא אסור ת"ל לא יראה לך. הא כיצד הפקיד אצלו אסור. ייחד לו בית מותר.

מחלפה שיטתיה דר' יודה דתני ר' יודה אומר אם לא בדק אור לארבעה עשר יבדוק בי"ד.⁴⁸

צריך לבדוק ג' פעמים?⁴⁹ מה אם בשעה שלא הגיע זמן ביעורו את אמר צריך לבדוק ג' פעמים בשעה שהגיע זמן ביעורו לא כל שכן. לא צורכה אם לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד.⁵⁰

ומה שהוא משייר יניחנו בצנעה כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו. כיצד הוא עושה? כופה עליו כלי. כפה עליו כלי ולא מצאו אני אומר יד נטלתו. לא כפה עליו כלי ולא מצאו, אותו הבית צריך בדיקה או שאר כל הבתים יהו צריכין בדיקה? נישמענה מן הדא אבד כזית מן המת בבית בקשו ולא מצאו הבית טהור. לכשימצא הבית טמא למפרע. הדא ילפה מן ההיא וההיא ילפה מן הדא. הדא ילפא מן

נכרי שהפקיד אצל ישראל⁴⁷

יש ברייתא ששונה דברי ר"י כחכמים "אם לא..."⁴⁸

לר"י דמתניתין אים עשה בדיקה הראשונה בזמן הביעור או במועד, ק"ו שצריך לבדוק 3⁴⁹ פעמים

מיבעיא לן אים נזכר לבדוק "אחר" המועד אי צריך לבדוק 3 פעמים⁵⁰

ההיא, היא איבד היא הינוח.⁵¹ וההיא ילפא מן הדא אין לך צריך בדיקה אלא אותו הבית בלבד.⁵² וכר' יודה אפי' אותו הבית לא יהא צריך בדיקה! נישמענה מן הדא א"ר יודה מעשה בשפחתו של מסיק אחד ברימון שהשליכה נפל אחד לבור ובא כהן אחד והציץ לידע מה שהשליכה ובא מעשה לפני חכמים וטיהרו שדרך חולדה וברדלים להיות גוררין אותו.⁵³ רצה היא אחר הבשר. ואינה רצה אחר הפת. ואפי' תימר רצה היא אחר הבשר ואחר הפת. בשר גוררת ואוכלת פת גוררת ומנחת. רבנין דקיסרין בשם ר' אבהו אין חוששין שמא גררה חולדה. וכרבי יודה חוששין⁵⁴:

הלכה ד משנה ר"מ אומר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש. ר' יהודה אומר אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחילת שש:

גמרא ר"מ אומר משש שעות ולמעלן מדבריהן. ר' יודה אומר משש שעות ולמעלן מדברי תורה.⁵⁵ מה טעמא דר"מ (שמות יב) אך ביום הראשון זה חמשה עשר. יכול משתחשך ת"ל אך. הא כיצד תן לו לפני שקיעת החמה שעה אחת. מה טעמא דר' יודה אך ביום הראשון זה י"ד. יכול כל היום כולו ת"ל אך. הא כיצד חלוק את היום חציו לחמץ וחציו למצה. מחלפה שיטתיה דר"מ. תמן הוא אמר אך לרבות⁵⁶ והכא הוא אמר אך למעט.⁵⁷ א"ר שמואל בר אבדומא מיעטו שאינו בחמץ.⁵⁸

ר"מ אומר (דברים טז) לא תאכל עליו חמץ על אכילתו. ור' יודה אומר לא תאכל עליו חמץ על עשייתו.⁵⁹

⁵¹ אים מצאו, אי"צ לבדוק עוד

⁵² אים לא מצאו, אי"צ לבדוק שאר בתים

⁵³ סיום הקושיא

⁵⁴ אף לקולא, ואף אותו הבית אי"צ בדיקה

⁵⁵ ע"כ מחמיר דאין אוכלין בחמש

⁵⁶ שעה למצה

⁵⁷ דווקא "חמשה עשר" ולא י"ד

⁵⁸ "מיעטו" שעה מחמץ!

⁵⁹ ועשיית פסח מחצות!

ר' יודה אית ליה עשה ולא תעשה על אכילתו, עשה ולא תעשה על ביעורו. עשה על אכילתו (שם) שבעת ימים תאכל עליו מצות ולא חמץ. כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה עשה. לא תעשה על אכילתו, לא תאכל עליו חמץ. עשה על ביעורו, תשביתו שאור. לא תעשה על ביעורו (שמות יב) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם.

הא ר"מ אומר משש שעות ולמעלה מדבריהן שביעית אסור משום גדר. ששית למה משום גדר. ויש גדר לגדר? ! אלא שעה ששית מתחלפת בשביעית. הא ר' יהודא אומר מחמש ולמעלה מדבריהן ששית אסורה משום גדר חמישית למה משום גדר. ויש גדר לגדר. אלא שחמישית מתחלפת בשביעית. מחלפא שיטתיה דר' יהודה תמן⁶⁰ הוא אמר אין חמישית מתחלפת בשביעית. א"ר יוסי תמן הדבר מסור לב"ד וב"ד זריזין הן. ברם הכא סוף חמישית⁶¹ תחילת שביעית. ותני כן שבתחילת חמש חמה במזרח וסוף שביעית חמה במערב. לעולם אין החמה נוטה למערב אלא בסוף שבע.

רב אמר לדברי ר"מ המקדש בחמץ משש שעות ולמעלה לא עשה כלום.⁶² אמר רבי הונה ויאות אלו חטים קורטבניות⁶³

חד בר נש אפקיד דיסיקייא דפיסתא⁶⁴ גבי רבי חייה רובה. אמר רבי יוסי בי רבי בון: יוחנן חיקוקיא הוה. אתא⁶⁵ שאל לרבי, א"ל תימכר על פי בית דין בשעת הביעור.

חד בר נש אפקיד גרבא דכותחה גבי רב חייה בר אשי אתא שאל לרב אמר ליה ימכר על פי ב"ד בשעת הביעור.

היידן שעת הביעור? רבי ירמיה אמר בשחרית ר' בא אמר חמישית כר' יודה.⁶⁶ אמר רבי יוסה יאות אמר רבי ירמיה כלום אמרו ליגע בהן

⁶⁰ בעדות מוכחשת

מתחלפת ב... ע"כ אסר ר"י כל שעה חמישית⁶¹

אף דאסור רק מד"ס⁶²

חמץ שנעשה מחטים אלו הוה "נוקשה" ואין אסור מה"ת, ואפ"ה אינה מקודשת⁶³

שק של לחם⁶⁴

ר' חייא⁶⁵

למוכרן לא מפני השב אבידה לבעלים, חמישית כרבי יודה לא טבה כלום!

חברייא אמרין: חמישית כר' יודה הקדישו מוקדש. עשאו תרומה אינה תרומה. הקדישו מוקדש הקדש דמים. עשאו תרומה אינה תרומה שלא ניתנה תרומה אלא לאכילה בלבד.

אמר לון ר' יוסה⁶⁷ לא מסתברא דלא חילופין! הקדישו אינו מוקדש עשאו תרומה הרי זו תרומה. הקדישו אינו מוקדש, שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים. עשאו תרומה הרי זו תרומה, טהורה⁶⁸ היא דבר תורה את הוא שגזרת עליה שריפה:

הלכה ה משנה ועוד א"ר יהודה: שתי חלות של תודה פסולות ומונחות על גג האצטבא, כל זמן שהן מונחות כל העם אוכלין, ניטלה אחת מהן תולין לא אוכלין ולא שורפין, ניטלו שתיהן התחילו כל העם שורפין. רבן גמליאל אומר חולין נאכלין כל ארבע ותרומה כל חמש ושורפין בתחילת שש:

ר' שמעון בן לקיש אמר בשם רבי ינאי כשירות היו משם מאי הוא פוסלן שלא לשהוט עליהן את הזבח.⁶⁹ ולא בשחיטה הן קדושות! ויפדה ויאכל. אמר רבי חנניה חולייא קומי לא אוכל ואת אמרת יפדה ויאכל.⁷⁰ רבי אמר פסולות היו מפני שהן ממהרין להביא תודותיהן מפני חמץ שבתודה ואי אפשר שלא ישפך דמה של אחד מהן והיא נפסלת.

תני שתי פרות חורשות בירושלם.⁷¹ וירושלם לא במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה בארבעה עשר הוא! נראות כחורשות.⁷² אית תנויי

⁶⁶ ומוכרן לנכרי בזול

⁶⁷ לחברייא

⁶⁸ מותרת=

שהוקדשו לשם תודה, אבל לא נשחט עליהן הזבח⁶⁹

הרי כמה חולין לפנינו שלא נאכל, ואתה רוצה שייפדה ויאכל?⁷⁰

כ"ז ששניהן חורשות וכו'⁷¹

תירוע⁷²

תני שתי נרות דולקין אית תנויי תני שני סדינין. אמר רבי פינחס ולא פליגון מאן דאמר שתי פרות שתי נרות בחול. מאן דמר שני סדינין בשבת.

רבי חנניה בעא קומי רבי מנא ויקבעו לה תקיעה.⁷³ א"ל אם אומר את כן נמצאתה אומר שמא לתמיד הן תוקעין והן מתקלקלין. א"ל והא תנינן שלש להבטיל את העם מן המלאכה. ושלש להבדיל בין קודש לחול. א"ל תמן כל ערב שבת ושבת הן תוקעין ואינן טועין. ברם הכא אחת לקיצין הן. אם אומר את כן אף הן סבירין שמא לתמיד הן תוקעין והן מתקלקלין.

למה⁷⁴ מפני קדושתה⁷⁵ או משום שאין אוכליה מצויין? מה נפיק מביניהון חלות תודה. אין תימר שאין אוכליה מצויין. אלו אוכלין מצויין. אין תימר מפני קדושתה אלו יש להן קדושה.

ר' נתן אומר כשירות⁷⁶ ניטלו שוהין להן שעה אחת לאכילתן ותולין אבל לא שורפין. אית לך מימר משום שאין אוכליה מצויין לא מפני קדושתה. אוף הכא מפני קדושתה.

א"ר יודה בן פזי נראין דברים שתהא הלכה כרבן גמליאל שהוא אומר מעין שניהן. אתא ר' אבון ר' יוחנן בשם רבי שמעון בן יוצדק הלכה כרבן גמליאל שהוא אומר מעין שניהן:

הלכה ו משנה ר' חנניה סגן הכהנים אומר מימיהן של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שניטמא בוולד הטומאה עם בשר שניטמא באב הטומאה אע"פ שמוסיפין לו טומאה על טומאתו:

גמרא בר קפרא אמר אב הטומאה דבר תורה. וולד טומאה מדבריהן. ר' יוחנן אמר בין זה בין זה דבר תורה. על דעתיה דבר קפרא ניהא.⁷⁷

⁷³ לידע עד מתי אוכלין

⁷⁴ לר"ג תרומה נאכלת כל חמש

⁷⁵ האריכו עוד שעה לאכילה

⁷⁶ סובר ששני חלות "כשירות" היו על הגג, וניטלו שניהן ושוהין שעה לאכילתן!

⁷⁷ שיש כאן "תוספת" טומאה של תורה

על דעתיה דר"י אב הטומאה עושה ראשון, וולד טומאה עושה שני, שני שנגע בראשון הרי הוא במקומו שני! שהשלישי שנגע בראשון נעשה שני.⁷⁸

תני בית שמאי אומרים אין שורפין בשר טהור⁷⁹ עם בשר טמא וב"ה מתירין. על דעתיה דבר קפרא ניחא שורפין פסול תורה עם טומאת תורה.⁸⁰ וצריכין משמע⁸¹ טומאת דבריהן עם טומאת תורה. על דעתיה דר"י אם פסול תורה עם טומאת תורה שורפין, כל שכן טומאת תורה עם טומאת תורה!⁸² ר' חנניה סגן הכהנים שנייה משם בית שמאי ובית הלל.⁸³

א"ר מנא קומי ר' יוסה: על דעתיה דר"י ניחא דמר ר' יוחנן ששה ספיקות היו תולין עליהן ובאין ובאושא גזרו עליהן שריפה. ר' חנניה סגן הכהנים לא לקודם לאושא היה. וקודם לאושא לא היתה שריפה לדבריהן.⁸⁴ א"ל תיפתר שניטמא בכלי זכוכית. א"ל אפי' תימר ניטמא בכלי זכוכית. לא כן אמר ר' זעירא ר' אבונה בשם ר' ירמיה: יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלם גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית. ר' יודא אמר יהודא בן טבאי ושמעון בן שטח גזרו על כלי מתכות. הלל ושמאי גזרו על טהרת ידיים. ר' ירמיה סבר מימר ארץ העמים וכלי זכוכית תלויה.⁸⁵ ר' יוסה סבר מימר ארץ העמים תלויה וכלי זכוכית שריפה.⁸⁶ אלו הן ששה ספקות: על ספק בית הפרס, על ספק ארץ העמים, על ספק בגדי עם הארץ, על ספק

מירי שנגע בוולד וולד והרי הוא שלישי, וכשנגע בראשון הרי נעשית שני ו"מוסיפין" ⁷⁸ טומאה

"נותר" (והיא טמא מד"ס) ⁷⁹

"נותר" עים "טמא" ⁸⁰

רחס"הכ ⁸¹

מאי קמ"ל ר"ה! ⁸²

קמ"ל דאף ב"ש מודים ⁸³

וקשיא לב"ק, איך שרפו טומ' דרבנן בזמן רחסה"כ ⁸⁴

?מדכללן בחד "גזירה" ⁸⁵

ושפיר איירי מתניתין (לב"ק) בנטמא בזכוכית ⁸⁶

רוקן, על ספק מי רגלי אדם שהוא כנגד מי רגלי בהמה.⁸⁷ על ודאי מגען שהוא ספק טומאתן על אלו שורפין תרומה:⁸⁸

הלכה זו משנה הוסיף ר' עקיבה: מימיהן של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום בנר שניטמא בטמא מת אף על פי שמוסיפין לו טומאה על טומאתו:

גמרא על דעתיה דר' יוחנן תמן שורפין טומאת תורה עם טומאת תורה. ובא להוסיף פסול תורה עם טומא' תורה. על דעתיה דבר קפרא תמן שורפין טומאת דבריהן עם טומאת תורה והכא פסול תורה עם טומאת תורה לא בא אלא לפחות!⁸⁹ תיפתר בטבול יום מבית פרס שהוא מדבריהן.

(רבי חנניה סגן הכהנים שנייה משם בית שמאי ובית הלל⁹⁰) א"ר מנא קומי ר' יוסי ר' עקיבה כדעתיה דר' עקיבה אמר יטמא דבר תורה.⁹¹ א"ר יוסי בי ר' בון אע"ג דלית ליה לר' ישמעאל יטמא יטמא באוכלין אית ליה יטמא יטמא בכלים.

אית תניי תני⁹² טמא מת, אית תניי תני בטמא מת.⁹³ מאן דאמר טמא מת בכלי שטף.⁹⁴ מאן דאמר בטמא מת בכלי מתכות.⁹⁵

מה טעמא⁹⁶ (במדבר יט) וכל כלי פתוח וגומר טמא הוא הוא טמא ואינו נעשה אב הטומאה לטמא:

שנתערבו יחד וא"י אים נתבטל⁸⁷

באושא גזרו על כל אלו⁸⁸

אים מותר להוסיף על טומאה דרבנן טומאת תורה, ק"ו שמותר לעשות מ"פסול" תורה,⁸⁹

"טומאת" תורה

? נראה דל"ג⁹⁰

נמצא שעושה מ"פסול" "טמא" (כיון שיש בכחו לטמאות אחרים)⁹¹

נר שנטמא ב...⁹²

כלי מתכת שנגע בנוגע במת⁹³

כלי עץ שנגע במת(נעשה אה"ט)⁹⁴

דנעשה כהאדם ממש⁹⁵

?דכ"ח אין נעשה אה"ט⁹⁶

הלכה ח משנה אמר ר' מאיר מדבריהן⁹⁷ למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח. אמר לו ר' יוסי אינה היא המידה.

מודין רבי אליעזר ור' יהושע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה⁹⁸ ועל מה נחלקו⁹⁹ על התלויה ועל הטמאה שר' אליעזר אומ' תישרף זו לעצמה וזו לעצמה. ור' יהושע אומר שתיהן כאחת:

גמרא מהו בפסח בארבעה עשר.¹⁰⁰

אמר ריו"ח מדברי רבי עקיבה מדברי רבי חנינה סגן הכהנים. רשב"ל אמר מדברי ר' אליעזר ומדברי רבי יהושע. א"ר זעירא קומי ר' יסי על דעתיה דר' יוחנן ניחא. על דעתיה דר"ש בן לקיש מה בא ר' ליעזר ורבי יושוע לכאן. אמר ליה תניין אינון.¹⁰¹

ר' יוסה בשם רבי יוחנן הכל מודין בששה עשר ששורפין תרומה טהורה וטמאה.

ר' יוסה מקשי למה ר' יוסי אמר אינה המידה. רבי יוסה דו שמע דאמר ר' יוחנן מדברי רבי עקיבה ומדברי רבי חנינא סגן הכהנים. והוא שמע דבר קפרא אמר אב הטמאה דבר תורה וולד הטמאה מדבריהן ולא שמע דמר רבי יוחנן בין זה ובין זה דבר תורה. והוא מקשי כשם שמותר לשרוף איסור תורה עם טומאת תורה¹⁰² שכן שורפין טומאת תורה עם טומאת תורה. כך יהא מותר לשרוף איסור דבריהן עם טומאת תורה שכן שורפין טומאת דבריהן עם טומאת תורה.¹⁰³ אלא שנייא היא איסור שנייא היא טומאה.¹⁰⁴ ואמר רבי יסי בשם רבי יוחנן הכל מודין בששה עשר ששורפין תרומה טהורה וטמאה. כשם שלא

מפרש בגמרא⁹⁷

שאסור לשרוף טהורה עים טמיאה (אף בע"פ)⁹⁸

בין בע"פ בין בשאר השנה⁹⁹

בשעת הביעור אוסר ר"י לשרוף ט' עים ט' (אבל אחר חצות פשיטא דשרי)¹⁰⁰

תנא אחר שנה משנה זו ולא קאי אדלעיל¹⁰¹

הכל מודים ב16 ששורפין!¹⁰²

כמבואר במתני' אליבא דב"ק¹⁰³

מה אתה אומר? שחלוק איסור מטמאה...¹⁰⁴

חלקת לנו בין איסור תורה לטומאת תורה שכן שורפין טומאת תורה עם טומאת תורה, כך לא תחלוק לנו בין איסור דבריהן לטומאת תורה שכן שורפין טומאת דבריהן עם טומאת תורה.¹⁰⁵ אלא בין זה ובין זה דבר תורה¹⁰⁶ אתא רבי חייה בר בא מן צוד ואמר מן שמיה דר"י בין זה ובין זה דבר תורה ואמרית יאות תמן טומאת תורה עם טומאת תורה. ברם הכא פסול תורה עם טומאת תורה? ¹⁰⁷ בגין כך רבי יוסי אמר אינה היא המידה. וקשיא דרבי יוחנן על דרבי מאיר והדא דרבי יוסי אמר אינה היא המידה.¹⁰⁸

סבר בר קפרא כרבי שמעון בן לקיש¹⁰⁹ דרבי שמעון בן לקיש אמר מדברי רבי אליעזר ורבי יהושע. וקשיא דבר קפרא על דרבי יוסי והדא דרבי מאיר אמר מדבריהם למדנו.

אמר רבי אבין רבי מאיר¹¹⁰ כדעתיה דר' מאיר מחמיר מדבריהם כדברי תורה. אין אשכחן דרבי מאיר מחמיר מדבריהן כדברי תורה? אמר רבי חיננה כיי דתנינן תמן הרואה כתם הרי זו מקולקלת וחוששת משום זוב דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אין בכתמים משום זוב.

תמן תנינן חבית של תרומה שנולד ספק טומאה רבי אליעזר אומר אם היתה מונחת במקום תרופה יניחנה במקום מוצנע. ואם היתה מגולה יכסנה. רבי יושע אומר אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום תרופה ואם היתה מכוסה יגלנה. רבן גמליאל אומר אל יחדש בה דבר.

אמר רבי יוסה בי רבי בון מדברי שלשתן תלויה אסור לשורפה.

¹⁰⁵ למה "אינו מן המדה"

רחסה"כ איירי רק כששניהן ד"ת (וע"כ "אינו מן המדה")¹⁰⁶

הא מיירי בי"ד¹⁰⁷

קשה להבין דברי ר"מ וק"ל דברי ר"י¹⁰⁸

?¹⁰⁹

דיליף איסור דבריהם מאיסור תורה/טומאת תורה¹¹⁰

חברייא בשם רבי אלעזר חבית הראשונה¹¹¹ כר' יוסי. השנייה¹¹² כרבי מאיר. חברייא אמרין חבית הראשונה כרבי יוסי ולית רבי מאיר מודה בה. חבית השנייה כרבי מאיר ולית רבי יוסי מודה בה. אמר לון רבי יוסי חמון מה אתון אמרין. חבית הראשונה כרבי יוסי ברם כרבי מאיר שורפין וכרבי שמעון שורפין. וירבו רבי מאיר ורבי שמעון על ר' יוסה וישרוף. ועוד שמעין מן הדא מן מה דאנן חמיין רבנין עובדא אתא קומיהן ואינון אמרון איזיל תלי.¹¹³ הן אשכחנן דרבי שמעון אומר שורפין. הדא דתנינן מודה ר' ליעזר לר' יושוע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה.¹¹⁴ אמר רבי יוחנן ר' שמעון שנייא. אין תימר לית לרבי מאיר תלויה. והא תני תרומה תלויה טהורה שורפין אותה ערב שבת עם חשיכה¹¹⁵ דברי ר' מאיר וחכמים אומרים בזמנה.¹¹⁶ א"ר עזריה קומי ר' מנא תיפתר בתלויה שדעתו להשאיל עליה.¹¹⁷ אמר ליה וכן אמר רבי יוסי כל מה דאנן קיימין הכא בתלויה שאין דעתו להשאיל עליה. אבל בתלויה שדעתו להשאיל עליה הרי זו טהורה!¹¹⁸ ותני כן תרומה תלויה שאמרו טהורה היא הרי זו טמאה¹¹⁹ אם אמר הרי אני מניחה על מנת להשאיל עליה הרי זו טהורה. מיי כדון?¹²⁰ אמר רבי יוסי בי רבי בון תיפתר שנולד לה ספק טומאה עם דימדומי חמה ולית שמע מינה כלום¹²¹

מתני' דחבית של תרומה וגו' (דאסור לשרוף את התלויה)¹¹¹
 משנה שאחריו (תנן התם אים תרומה טהורה עומדת ליפול בתוך חולין טמאה-וא"א להציל¹¹²
 התרומה מטומאה-לר' יהושע יכול לקבלו בכלים טמאים, כדי להציל החולין שלא ייאסרו-עייין
 בבלי) אלמא "מותר לאבד תלויה"
 נהגו החכמים שלא להתיר שריפת תלויה¹¹³
 מתניתין דפסחים ר"ש קתני לה (אליבא דר"א ור"י)¹¹⁴
 כשחל ע"פ בשבת איירי, ולר"מ שורפין את התלויה עים חשיכה "ולא קודם!"¹¹⁵
 בעצם יום השבת!¹¹⁶
 לחכם אים יש לה צד היתר, וע"כ אסור לשרפה עד סמוך לחשיכה¹¹⁷
 כל מקום ששנינו "תלויה" איירי באין דעתו, ואפ"ה ס"ל לר"מ שחייב לתלות!¹¹⁸
 אים סומך וחושב ש"טהורה היא" ואין בדעתו לישאל, יש כאן היסח הדעת, משא"כ¹¹⁹
 כשדעתו לישאל
 למסקנא, מה סובר ר"מ?¹²⁰
 ואה"ן כשנולד לה ספק לפני ע"פ, מותר לשרפה אז¹²¹

ואתון¹²² אמרין חבית השנייה כרבי מאיר ולית ר' יוסי מודה בה? !
והתני בד"א בבור שאין בו כדי להעלות אבל בבור שיש בו כדי
להעלות אפי' כל שהוא אסור לטמאות. ואין כר' מאיר היא בור שיש
בו כדי להעלות והיא בור שאין בו כדי להעלות!¹²³ ועוד מן הדא
דתנינן אמר לו רבי יוסי אינה היא המידה. לית בר נש אמר אינה היא
מכלל דו מודה על קדמייתא.¹²⁴

מיי כדון?¹²⁵ אמר רבי יוסי בי ר' בון תמן כדי לחוס על נכסיהן של
ישראל.¹²⁶ והכא מאי אית לך אפילו הכא אינו מפסיד לישראל ממון
שהוא צריך לשרוף עצים בפני עצמן וזו בפני עצמה? להפסיד מרובה
חשו להפסיד ממועט לא חששו.¹²⁷

א"ר חנניה קומי רבי מנא תיפתר כמאן דאמר מדברי ר' עקיבה מדברי
רבי חנינה סגן הכהנים ולית שמע מינה¹²⁸ כלום. רבי זעירא רבי אילא
תריהון בשם ר' אלעזר חבית הראשונה כרבי יוסי. והשנייה בין כר"מ
בין כר' יוסי. א"ר זעירא קומי ר' מנא לית הדא פליגא על ר' יוסי.¹²⁹
א"ל ודלא כר' יוסי נימר ודלא כר"מ. לפי שמצינו רבי יוסי שורף
תלויה בכל מקום.¹³⁰

א"ר מנא אזלית לקיסרין ושמעית ר' זריקן בשם זעירא, רבי מאיר
שורף תלויה בכל מקום. ואמרית לית אפילו כגון ההיא שהיא תלויה
דבר תורה? ואמר לי אין¹³¹ אנא פתר לה שנטמאת מדור עכו"ם, מה

חברייא דר"י¹²²

אי טעמא משום דאזלא לאיבוד מותר לטמאות בידיים (כעין מתניתין דפסחים), למה אסור¹²³
כשיש בחולין כדי להעלות התרומה שיפול לתוכה, וע"כ משום הפסד התירו

ב"חבית שנייה" דשרי¹²⁴

חבית שנייה לר' יוסי¹²⁵

ומודה ר"י דשרי (לר' יהושע) לטמא ביד¹²⁶

ואסור לשרוף תלויה עים טמאה¹²⁷

מדאמר ר"י "אינה מן המדה" מכלל דו מודה...¹²⁸

איך תאמר "חבית ראשונה" ר' יוסי דאוסר לשרוף תלויה, הרי משנתינו (פסחום) מתרת¹²⁹
לשרוף תלויה—ס"ל דמשנתינו ר' יוסי...

כ אי חבית ראשונה לאור ר' יוסי, גם ר"מ אינו! (ששניהם "שורפין תלויה")¹³⁰

אים אני פותר לך¹³¹

בידך.¹³² תני מדור עכו"ם תולין. רבי יוסה בי רבי יהודה אומר שורפין.¹³³

רבי חונה בשם רבי זעירא רבי מאיר שורף תלויה בשאר ימות השנה. והא תני כן?! תרומה תלויה וטמאה שורפין אותה ערב שבת עם חשיכה דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים בזמנה.¹³⁴ וישורף בשחרית!¹³⁵ תיפתר שנתעצל ולא שרף. תדע לך שהוא כן, דתני טמאה, לא משנתעצל ולא שרף?! אמר רבי אבא מרי אחוה דרבי יוסי תיפתר שנולד לה טומאה באותה שעה ולית שמע מינה כלום.

אמר רבי יוחנן רבי שמעון¹³⁶ ורבי יושע¹³⁷ שניהן אמרו דבר אחד. אמר רבי אילא רבי שמעון דבכורות ורבי יושע דתרומות, לא דין מודה לדין ולא דין מודה לדין. אמר רבי זעירא מסתברא רבי שמעון יודה לרבי יושע. אמר רבי בון בר חייא לרבי זעירא על דעתך דתימר רבי שמעון יודה לרבי יהושע והא תנינן אבל היאך נשרף תלויה עם הטמאה. מודה רבי ליעזר לרבי יושע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה. וישורף שתיהן כאחת.¹³⁸ טהורה היא דבר תורה את הוא שנגזרתה עליה שריפה¹³⁹ מכל מקום לא נפסלה בהיסח הדעת. לא כן אמר רבי יוחנן הסיע דבר תורה! אחוזת דם כרבי שמעון תורה. חבית השנייה תורה! אינו כן¹⁴⁰ אלא משמרה הוא שלא תגע בטהרות אחרות. התיב רבי יצחק בריה דרבי חייה כתובה הגע עצמך שהיתה נתונה על גבי הגחלים. אמר ליה לכשיתננה.

מה תשיבני אז...¹³²

אלמא אפילו "תלוייה של סופרים" שורפין¹³³

מיירי שחל ע"פ בשבת¹³⁴

למה ממתין עד ע"ש עים חשיכה!¹³⁵

בכור שאחזו דם, יקיז אף במקום שעושה מום (כיון דהולך למות, מותר לעשות מום בידים)¹³⁶

"חבית שנייה"¹³⁷

בריייתא דר"ש (ס"ל אפי' תלוייה עים הטמאה אסור אפי' בע"פ)¹³⁸

שעה ששית אסורה רק מדרבנן, ע"כ אסור לטמאות תלוייה, אבל בחבית שנייה מודה ר"ש¹³⁹ דשרי

אינו מסיח דעתו מהתלוייה ואסור לטמאותה בידים¹⁴⁰

אמר רבי מנא לרבי שמי אתון אמרין רבי שמעון יודה לרבי יושע.
אפילו רבי יושע לית הוא רבי יושע! ¹⁴¹ אמר ליה תניין אינון. ¹⁴² תמן
רבי מאיר בשם ר' יושע ברם הכא ¹⁴³ רבי שמעון בשם רבי יושע.

תמן תנינן הבכור שאחזו דם אפילו מת אין מקיזין לו את הדם דברי ר'
יהודה. וחכ"א יקיז ובלבד שלא יעשה בו מום אם עשה בו מום הרי
זה לא ישחוט עליו. ר' שמעון אומר יקיז אע"פ שהוא עושה בו מום.

ר' אבהו בשם ר' לעזר אתיא דרבי יודה כרבן גמליאל, דרבנן כרבי
אליעזר, ¹⁴⁴ דר' שמעון כר' יושע. תני בשם ר"ש יקיז אף על פי שהוא
מתכוין לעשות בו מום ואתיא כר' יושע אחרייא. א"ר בון בר חייה
קומי רבי זעירא תיפתר בקדשים שהוא חייב באחריותן כר"ש. ¹⁴⁵ ר'
אבהו בשם ר"ש בן לקיש טעמא דר' יודה (דברים יב) לא תאכלנו על
הארץ תשפכנו כמים לא היתרתי לך את דמו אלא בשפיכה. ¹⁴⁶ התיב
ר' אבא מרי אחוה דרבי יוסה והכתיב אף בפסולי המוקדשין כן לא
תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים. אמר ר' חייה בר אבא להכשיר את
אמרת. מה המים מכשירין אף הדם יהא מכשיר.

ר' אבהו בשם רבי יוחנן שניהן מקרא אחד הן דורשין (ויקרא כב)
תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו. ר' שמעון אומר בשעה שהוא
לרצון אין את רשאי ליתן בו מום ובשעה שאינו לרצון אתה רשאי
ליתן בו מום וחכמים אומרים אפילו כולו מומין אין את רשאי ליתן בו
מום:

מסכת פסחים פרק ב

הלכה א משנה כל שעה שהוא מותר לוכל, מאכיל לבהמה ולחיה
ולעופות ומוכרו לנכרי ומותר בהנאתו. עבר זמנו אסור בהנאתו. לא

אתם אומרים ר"ש מודה לר' יושע, אפי' ר' יושע אינו מודה לר' יושע! ¹⁴¹

¹⁴² חבית שנייה

¹⁴³ ככתוב 138

¹⁴⁴ חבית ראשונה 111

¹⁴⁵ דהוה כממון בעלים ואין איסור להטיל בו מום

¹⁴⁶ אבל "הקזת דם" לא

יסיק בו תנור וכירים. ר' יודה אומר: אין ביעור חמץ אלא שריפה, וחכמים אומרים: מפרר וזורר או מטיל לים:

גמרא א"ר אימי מאן תנא כל שעה שהוא מותר לוכל מותר להאכיל, אסור לוכל אסור להאכיל ר"מ. ברם כר' יודה חמישית אע"פ שהוא אסור לוכל מותר להאכיל. התיב ר' בא והתנינן שאור ישרף והאוכלו פטור. ואמר רב הונה בשם רבי מותר להאכילו לכלבים!¹⁴⁷ א"ר יוסה מה אתינן מיתני כל שעה, לא חמץ!¹⁴⁸ מאן תנא שעות ר' מאיר.

א"ר בון בר חייה קומי ר' זעירא זאת אומרת¹⁴⁹ שמותר להאכילו לבהמת הבקר.¹⁵⁰ התיב רבי ירמיה והתנינן מפרר.¹⁵¹ סבר ר' ירמיה ככרות¹⁵² א"ל ר' יוסה לא אמר¹⁵³ אלא מפרר מכיון שפיררו בטל.

ואיידא אמר דא (שמות יג) לא יאכל חמץ היום¹⁵⁴ אפילו לכלבים, הרי זה בא לאוסרו בהנייה. מה אנן קיימין אם לכלבו הני איסור הנייה אלא כי נן קיימין אפילו לכלב אחרים. זאת אומרת שאסור להאכילן לבהמת הבקר.

ר' אבהו בשם ר"א כל מקום שנא' לא תאכל לא תאכלו לא יאכלו את תופש איסור הנייה כאיסור אכילה עד שיבא הכתוב ויפרוש לך כשם שפירש לך באבר מן החי ונבילה. וכי מה פירש לנו באבר מן החי? (שמות כב) ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אתו.

אלמא יש דברים שמותר "להאכיל אבל לא לאכול"¹⁴⁷

לא אמר "כל חמץ שמותר לאכול..."¹⁴⁸

משנתינו שמתירה לזרות החמץ¹⁴⁹

=הפקר¹⁵⁰

בעי' מפרר+זורר!¹⁵¹

ר' ירמיה חשב שר' בון מתיר אפי' להאכיל ככרות לפני בהמת הפקר¹⁵²

לא התיר ר' בון¹⁵³

פרשת בא נכפל אזהרת חמץ¹⁵⁴

וכי מה פירש לנו בנבילה? (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי.¹⁵⁵

תני חזקיה ופליג וכי מי אסרו לכלב.¹⁵⁶

והא כתיב (ויקרא ז) כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו. מעתה את תופש איסור הנייה כאיסור אכילה.¹⁵⁷ שנייא היא דכתיב (שם) וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו. והכתיב (דברים יב) רק הדם לא תאכלו. מעתה את תופש איסור הנייה כאיסור אכילה. שנייה היא דכתיב (שם) על הארץ תשפכנו כמים. מה המים מותרין בהנייה אף הדם יהא מותר בהנייה. והכתיב (בראשית לב) על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. א"ר אבהו קיימתיה בגיד הנשה שבנבילות.¹⁵⁸ והא כתיב (ויקרא כד) ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה.¹⁵⁹ א"ר אבא מרי אחוי דר' יוסי שנייה היא שקבע הכתוב זמן.¹⁶⁰ והא כתיב (ויקרא יא) לא תאכלום כי שקץ הם. א"ר מיעט איסור הנייה שבו.¹⁶¹

ר' אבהו בשם ר' יוחנן העושה איספלנית משור הנסקל ומחמץ שעבר עליו הפסח אינו לוקה שאין לא תעשה שבו מחזור.¹⁶² מכלאי הכרם לוקה. אמר רבי חנינא (דברים כב) פן תקדש פן תוקד אש. מערלה צריכה¹⁶³ עשה לרחקו¹⁶⁴ כתיב, לא תעשה לאוכלו כתיב. לא תאכלו כתיב, לא תעשה לרחקו לא כתיב.

עין בבלי¹⁵⁵

אין אכילה רק אכילה ממש—לא הנאה¹⁵⁶

וקשייא לר"א¹⁵⁷

מכיון שהותרה נבילה, הותרה גם גידה (דהו"ל בכלל בשר)¹⁵⁸

וקיימ"ל דחדש מותר בהנאה (למוכרו לפני העומר)¹⁵⁹

קיל טפי¹⁶⁰

דכתיב "לכם"¹⁶¹

דכתיב בהו "אכילה"¹⁶²

בעשה לא כתיב "אכילה", ובלאו כתיב¹⁶³

לאסרו בהנייה¹⁶⁴

מתניתא פליגא על ר' יוחנן ממשמע שנ' (שמות כ) סקול יסקל השור וכי אין אנו יודעין שבשרו אסור באכילה מה ת"ל לא יאכל את בשרו בא להודיעך שכשם הוא אסור באכילה כך הוא אסור בהנייה.¹⁶⁵ מה עבד לה ר' יוחנן פתר לה בשקדמו הבעלים ושחטוהו עד שלא נגמר דינו.

ר' זעירא בעא קומי ר' אבהו הכא תימר הכין והכא תימר הכין. א"ל חדא בשם ר' לעזר. וחדא בשם ר' יוחנן.¹⁶⁶

רבנן דקיסרין ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל מקום שנאמר (ויקרא ו) לא תאכל לא תאכלו אין את תופש איסור הנייה כאיסור אכילה. לא תאכל¹⁶⁷ לא יאכל את תופש איסור הנייה כאיסור אכילה. בניין אב שבכולן (שם) וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף. תני חזקיה מסייע לרבי יוחנן¹⁶⁸ ממשמע שנאמר חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לאי זה דבר נא' וחלב נבלה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה אפילו למלאכת גבוה. ממשמע שנאמר רק הדם לא תאכלו לאי זה דבר נאמר על הארץ תשפכנו כמים מה המים מכשירין אף הדם יהא מכשיר. ממשמע שנאמר לא תאכלו כל נבלה לאי זה דבר נאמר לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה. בא להודיעך גר תושב אוכל בנבילות. ממשמע שנאמר ובשר בשדה טריפה לא תאכלו. מה ת"ל לכלב תשליכון אותו. אותו את משליך לכלב ואין את משליך לכלב חולין שנשחטו בעזרה.

מתניתא מסייע' לדין ומתניתא מסייע' לדין. מתניתא מסייע' לר"א לא יאכל חמץ לעשות את המאכיל כאוכל. ואתה אומר לעשות המאכיל כאוכל או אינו אלא לאוסרו בהנייה וכשהוא אומר לא תאכל עליו חמץ. הא למדנו שהוא אסור בהנייה מת"ל לא יאכל חמץ לעשות המאכיל כאוכל¹⁶⁹ ד"ר יאשיה. ר' יצחק אומר אינו צריך. אי

¹⁶⁵ ל"ת של שור הנסקל "מחזור"!

¹⁶⁶ דרק אכילה במשמע

¹⁶⁷ בציר"ה

¹⁶⁸ בחול"ם משמע רק איסור אכילה

¹⁶⁹ דאסור להאכילו לקטנים

מה שרצים קלים עשה בהם את המאכיל כאוכל. חמץ החמור אינו דין שנעשה בו את המאכיל כאוכל. ומה ת"ל לא יאכל חמץ לא בא הכתוב אלא לאוסרו בהנייה בגין כן כתיב לא יאכל הא מלא תאכל לית ש"מ כלום והדא מסייעא לר' יוחנן:

לא יסיק בו תנור וכירים: עבר והסיק ייבא כהדא¹⁷⁰ אם חדש יותן אם ישן יוצן.

תני ר' יודה אומר אין ביעור חמץ אלא בשריפה. דין הוא מה אם פיגול ונותר שאינו בבל יראה ובל ימצא אינו אלא בשריפה. חמץ שהוא בבל יראה ובל ימצא אינו דין שלא יהא אלא בשריפה. אמרו לו לר' יודה כל דין שאתה דן תחלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין. הא אם לא נתמנה לו אור ישב לו ולא יבעיר אמרה תורה (שמות יב) תשביתו שאור מבתיכם. כיוצא בו א"ר יודה (ויקרא יב) אשה כי תזריע וילדה זכר מה תלמוד לומר לפי שנאמר וטמאה שבעת ימים וביום השמיני ימול. שומע אני ביוצא חי שהוא מטמא את אמו טומאת לידה. מניין ליוצא מת שהוא מטמא את אמו טומאת לידה. א"ר יודה הרי אני דן מה אם ביוצא חי שאינו מטמא את אמו, ואת הבאין עמו, ואת הבא עם אמו¹⁷¹ לאוהל טומאת שבעה, מטמא את אמו טומאת לידה. היוצא מת שהוא מטמא את אמו, ואת הבאין עמו, ואת הבא עם אמו לאוהל טומאת שבעה, אינו דין שיטמא את אמו טומאת לידה! אמרו לו לר' יודה כל דין שתחילתו אתה דן להחמיר וסופו להקל אינו דין. הא אם טיהר החי את אמו יטהר אף המת את אמו?¹⁷² אם לא זכיתי מן הדין לפיכך אמרה תורה זכר לרבות את המת. כיוצא בו א"ר יודה (ויקרא כג) בסוכות תשבו סוכה של כל דבר שהיה ר' יודה אומר הדין נותן שלא תהא הסוכה באה אלא מארבעת המינין. מה אם לולב שאינו נוהג בלילות כבימים אינו בא אלא מארבעת המינין סוכה שהיא נוהגת בלילות כבימים אינו דין שלא תבוא אלא מארבעת המינין. אמרו לו לר' יודה כל דין שאתה דן

¹⁷⁰ מסיק תנור בקליפי ערלה

¹⁷¹ וולד שנולד עימו

¹⁷² 33 יום אחר 7 ימי טומאה

שתחילתו להחמיר וסופו להקל אינו דין. הא לא מצא מארבעת המינין ישב לו בלא סוכה ואמרה תורה תשבו בסוכות. סוכת של כל דבר וכן עזרא אמר (נחמיה ח) ואשר ישמיעון ויעבירו קול בכל עריהם ובירושלם לאמר צאו ההר וגו'. חזר ר' יודה ודנו דין אחר חמץ אסור באכילה ונותר אסור באכילה. מה זה בשריפה אף זה בשריפה. אמרו לו נבילה תוכיח שהיא אסורה באכילה ואינה בשריפה. אמר להן חמץ אסור באכילה ובהנייה ונותר אסור באכילה ובהנייה. אל תוכיח נבלה שאינה אסורה בהנייה. אמרו לו והרי שור הנסקל יוכיח שהוא אסור באכילה ובהנייה ואינו בשריפה. אמר להן חמץ אסור באכילה ובהנייה וחייבין עליו כרת ונותר אסור באכילה ובהנייה וחייבין עליו כרת. אל יוכיח שור הנסקל שאין חייבין עליו כרת. אמרו לו והרי חלב שור הנסקל יוכיח שהוא אסור באכילה ובהנייה וחייבין עליו כרת ואינו בשריפה. אמר להן חמץ אסור באכילה ובהנייה וחייבין עליו כרת ויש לו זמן. ונותר אסור באכילה ובהנייה וחייבין עליו כרת ויש לו זמן. אל יוכיח חלב שור הנסקל שאין לו זמן. אמרו לו והרי אשם תלוי¹⁷³ בשיטתך יוכיח שהוא אסור באכיל' ובהנייה וחייבין עליו כרת ויש לו זמן ואינו בשריפה ושתק רבי יודה.

תני עד שלא הגיע זמן ביעורו את מבערו בכל דבר. משהגיע זמן ביעורו את מבערו בשריפה. ואתיא כרבי יודה.¹⁷⁴ אית תניי תני עד שלא הגיע זמן ביעורו את מבערו בשריפה. משהגיע זמן ביעורו את מבערו בכל דבר. ואתיא כרבנין. ר' אומר תשביתו שאור מבתיכם דבר שהוא בל יראה ובל ימצא ואי זה זה בשריפה.¹⁷⁵

רבי ירמיה בעי פטר חמור שהמית במה הוא מיתתו בעריפה או בסקילה?

¹⁷³ ונודע לו אחר שחיטה שלא חטא

¹⁷⁴ דיליף מנותר (דהיא בשריפה אחר זמנו)

¹⁷⁵ ע"י שריפה אין החמץ "נראה"

רבי בנימין בר לוי שאל חלות תורה שנעשו נותר? נימא אם נעשו נותר עד שלא הגיע זמן ביעורן את מבערן בשריפה, משהגיע זמן ביעורן את מבערן בכל דבר:¹⁷⁶

הלכה ב משנה חמץ של עכו"ם שעבר עליו הפסח מותר בהנאה, ושל ישראל אסור בהנאה, שנאמר (שמות יג) לא יראה לך. עכו"ם שהלוח את ישראל על חמיצו,¹⁷⁷ לאחר הפסח מותר בהנאה.¹⁷⁸ וישראל שהלוח את העכו"ם על חמיצו, לאחר הפסח אסור בהנאה.

חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער, רשב"ג אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו:

גמרא הא באכילה אסור. מתניתא במקום שלא נהגו לוכל פת עכו"ם אבל במקום שנהגו לאכול פת עכו"ם מותר אפילו באכילה.

בתוך הפסח מהו?¹⁷⁹ ר' ירמיה אמר מותר, ר' יוסה אמר אסור. התיב ר' יוסה והתני לא ישכיר ישראל את בהמתו לעכו"ם להביא עליה חמץ. פתר לה בבא עמו.¹⁸⁰ והתני לא ישכיר ישראל את ספינתו לעכו"ם להביא עליה חמץ. פתר לה בבא עמו. והא תני לא ישכיר ישראל את ביתו לעכו"ם ליתן בתוכו חמץ. אית לך מימר בדר עמו?!

גגו של עכו"ם שהיה סמוך לגגו של ישראל ונתגלגל חמץ מגגו של עכו"ם לגגו של ישראל, הרי זה דוחפו בקנה אם היתה שבת או יום טוב רב אמר כופה עליה כלי. רב אמר צריך לומר כל חמץ שיש לי בתוך ביתי ואינו יודע בו יבטל. רב אמר צריך לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ביעור חמץ. רב אמר הטח ביתו חמץ צריך

שכבר חל חיוב השבתה—שהוא בכל דבר--לפני איסור נותר¹⁷⁶

לקח משכון של חמץ מישראל¹⁷⁷

דקנה ליה משכון¹⁷⁸

ליהנות מחמץ של נכרי בתוך הפסח¹⁷⁹

וחיישין שמא יאכלנו¹⁸⁰

לבער. תני א"ר שמעון בן אלעזר בצק שעשאו כופת בטל. פתר לה
או חלוקין על ר"ש בן אלעזר או אהן כופת מאיס היא.¹⁸¹

ישראל ועכו"ם שהיו באין בספינה וחמץ ביד ישראל הרי זה
מוכר לעכו"ם או נותנו לו מתנה וחוזר ולוקחו ממנו לאחר הפסח
ובלבד שיתנו לו מתנה גמורה. אומ' הוא ישראל לעכו"ם עד שאת
לוקח במנה בוא וקח לך במאתים¹⁸² עד שאת לוקח לך מעכו"ם בוא
וקח לך מישראל שמא אצטריך ואקח ממך אחר הפסח. המשכיר בית
לחבירו עד שלא יכנס לתוכו, המשכיר צריך לבער. משיכנס לתוכו,
השוכר צריך לבער. א"ר שמעון אימתי בזמן שמסר לו את המפתח
אבל בזמן שלא מסר לו את המפתח אינו צריך לבער.¹⁸³ אמר רבי
יודה בר פזי בעי מסר לו את המפתח¹⁸⁴ מהו? א"ר זכריה חתניה דר'
לוי מחלוקת ר"ש וחכמים דתנינן תמן המוסר מפתיחו לעם הארץ
הבית טהור שלא מסר לו אלא שמירת המפתח תני רבי שמעון מטמא.

עכו"ם שבא אצל ישראל ובידו חמץ אינו צריך לבער, הפקיד
אצלו צריך לבער, ייחד לו בית אינו צריך לבער. לא ביער לאחר
הפסח מהו ר' יונה אמר מותר ר' יוסה אמר אסור אמר רבי יוסה חמיצו
של עכו"ם הוא, ישראל הוא שעבר עליו ולא ביערו.¹⁸⁵

מאן תנא לא יראה לך?¹⁸⁶ ר' יודה! דתני האוכל חמץ משש
שעות ולמעלה וכן חמץ שעבר עליו הפסח הרי זה בלא תעשה ואין בו
כרת דברי ר' יודה. רבי שמעון אומר כל שאין בו כרת אין בו בלא
תעשה מודה רבי שמעון באסור שהוא אסור. איסורו¹⁸⁷ מהו? ר'
ירמיה אמר איסורו דבר תורה רבי יונה ורבי יוסה תריהון אמרין
איסורו מדבריהן.

ואף רב מודה דאי"צ לבער כופת¹⁸¹

ישראל מפתה את העכו"ם שיקנה יותר ממה שצריך¹⁸²

אף שכבר "נכנס" לפני י"ד, אים לא מסר לו המפתח, על המשכיר לבדוק¹⁸³
ולא נכנס¹⁸⁴

וע"כ שרי בדיעבד¹⁸⁵

מיירי "קודם זמנו" או "אחר זמנו"¹⁸⁶

קודם זמנו לר"ש¹⁸⁷

מה טעמא דר' יודה (שמות יג) לא יאכל חמץ היום. מה אנן קיימין אם בתוך המועד כבר כתיב לא תאכל עליו חמץ אלא אם אינו ענין בתוך המועד תניהו לאחר המועד. מה מקיים ר"ש טעמא דר' יודה לא יאכל חמץ היום. א"ר בון בר חייא פתר לה כר"י הגלילי דתני ר"י הגלילי אומר אומר אני שלא היה פסח במצרים אלא יום אחד בלבד שנאמר לא יאכל חמץ היום. לא יראה לך אית תניי תני לא יראה לך אין את רואה אבל רואה את לגבוה אית תניי תני אפי' לגבוה. מאן דאמר לך אין את רואה רואה את לגבוה בשהקדישו קודם לביעורו מאן דאמר אפילו לגבוה כשהקדישו לאחר ביעורו. א"ר בון בר חייא קומי רבי זעירא תיפתר¹⁸⁸ בקדשים שהוא חייב באחריותן כר"ש.

לא יראה לך אית תניי תני לך אין אתה רואה רואה את בפלטיא¹⁸⁹ אית תניי תני אפילו בפלטיא. מ"ד לך אין את רואה רואה את בפלטיא בשהבקירו קודם לביעורו מ"ד אפילו בפלטיא בשהבקירו לאחר ביעורו. הבקיר חמצו בג' עשר לאחר הפסח מהו? ר' יוחנן אמר אסור¹⁹⁰ רשב"ל אמר מותר. מתיב ר' יוחנן לרשב"ל אין את מודה לי משש שעות ולמעלן שהוא אסור א"ל תמן איסורו גרם לו¹⁹¹ הא מה אית לך למימר. א"ר יוסה לר' פינחס נהיר את כד הוינן אמרין אתיין לר' יוחנן כר' יוסה¹⁹² ודרשב"ל כר"מ. אינה כן אלא ר' יוחנן חשש להערמה ורשב"ל לא חשש להערמה. מה נפק מביניהון נפלה עליו מפולת מ"ד הערמה לית כאן הערמה והוא מותר מ"ד זכייה לית כאן זכייה והוא אסור. הכל מודין בגר שמת¹⁹³ וביזבזו ישראל את נכסיו¹⁹⁴ מ"ד הערמה מותר ומ"ד זכייה מותר.

¹⁸⁸ הא דאסר של גבוה אפי' הקדישו קודם לביעורו...
רה"ר¹⁸⁹

¹⁹⁰ דעשאן הכתוב כאילו הן ברשותו

לאחר זמן איסורו א"א להפקיר¹⁹¹

דל"ה הפקר עד דאתי לרשות זוכה¹⁹²

ע"פ¹⁹³

לאחר הפסח¹⁹⁴

תמן תנינן עבד שעשאו רבו אפותיקי¹⁹⁵ לאחרים ושיחררו, משורת הדין אין העבד חייב כלום¹⁹⁶ אלא מפני תקון העולם כופין את רבו¹⁹⁷ ועושה אותו בן חורין,¹⁹⁸ וכותב¹⁹⁹ שטר על דמיו, רשב"ג [אומר] אינו כותב²⁰⁰ אלא משחרר.²⁰¹ מי משחרר? רב אמר בין רבו ראשון בין רבו אחרון.²⁰² א"ר יוחנן אין משחרר אלא רבו ראשון בלבד. התיב ר' חגי קומי ר' יוסה מתני'²⁰³ פליגא על רב. ישראל שהלוה את העכו"ם על חמיצו, לאחר הפסח מותר בהנייה. אין תימר ברשות ישראל הוא יהא אסור!²⁰⁴ מה עבד לה? א"ר יודן קל הוא בשיחרור כהדא דתני העושה עבדו אפותיקי מכרו אינו מכור שיחררו ה"ז משוחרר.²⁰⁵ חייליה דר' יוחנן מן הדא רשב"ג אומר אינו כותב אלא משחרר.²⁰⁶ אילו המשעבד שדה לחבירו והלך ומכרה שמא אין בעל חוב בא וטורף. א"ר אבהו פתח לנו ר' יוחנן פתח מאיר כאורה לא מצאנו עבד משתחרר וחוזר ומשתעבד²⁰⁷ מעתה לא יכתוב שטר על דמיו!²⁰⁸ א"ר אילא מוטב שיאמר לו תן לי מאתים זוז שיש לי בידך ואל יאמר לו עבדי אתה.²⁰⁹

רבנן דקיסרין בשם ר' נסא אתיא דרשב"ג כר"מ כמה דר"מ קונס בדברי' כן רשב"ג קונס בדברי'²¹⁰ דתני שטר יש בו רבית קונסין

¹⁹⁵ כעין משכון

¹⁹⁶ לאדון השני—אף שממושכן לו בעד חוב

¹⁹⁷ שני

¹⁹⁸ כ אסור להשתעבד בו

¹⁹⁹ העבד

²⁰⁰ אין העבד חייב לכתוב, למרות שרבו משחררו!

²⁰¹ המשחרר חייב לכתוב שטר על דמיו מפני שמזיק שעבודו של חבירו

²⁰² דאף האחרון קנהו משום משכון

²⁰³ במשנת ירושלמי גרס כן!

²⁰⁴ אלמא מלווה לא קני משכון!

²⁰⁵ לעולם קני, ושא"ה דשחרור "מפקיע"

²⁰⁶ אלמא "שחרור מפקיע מידי שעבוד" (דהעבד "אינו כותב" כלום להשני)

²⁰⁷ ע"כ אין להשני כלום אחר שחרור הראשון

²⁰⁸ למה חייב העבד לכתוב שט"ח ע"ע?

²⁰⁹ תקנת השוק

²¹⁰ "דאין דינא דגרמי" וחייב משום 51

אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הריבית דברי ר"מ, וחכמים
אומרים גובה את הקרן ואינו גובה הריבית:

רשב"ג אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו. עד איכן ר'
אבון ר' יוחנן בשם ר"ש בן יוצדק עד ג' טפחים:

הלכה ג משנה האוכל תרומת חמץ בפסח, שוגג משלם קרן וחומש,
מזיד פטור מן התשלומין ומדמי העצים:

גמרא תני ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"ש בן יוצדק מתניתא
כשהפרישה מצה ונתחמצה אבל אם הפרישה חמץ לא בדא.²¹¹
הפריש מצה על חמץ א"ר זעירה כל תרומה שאינה מתרת את השירים
לאכילה אינה תרומה. אפילו הפריש חמץ על מצה? א"ר זעירה מאחר
שאילו מינה עליה²¹² אינה תרומה²¹³ ואפילו הימינה למקום אחר²¹⁴
אינה תרומה.

ארבעת רבעים בפני עצמן וחימצן, וארבעת רבעים בפני עצמן
ועירבן. אם התרו בו משום אוכל טבל אינו לוקה²¹⁵ משום האוכל
חמץ בפסח לוקה, איסור חמור חל על איסור קל, ואין איסור קל חל
על איסור חמור. אבל אם עירבן ואח"כ חימצן אם התרו בו משום
האוכל טבל לוקה משום האוכל חמץ בפסח לוקה איסור חמור חל על
איסור קל²¹⁶ ואין איסור קל חל על איסור חמור.

עשה כרי והשתחוה לו ומירחו ואחר כך אכלו, אם התרו בו
משום האוכל טבל אינו לוקה משום האוכל עכו"ם לוקה. איסור חמור
חל על איסור קל ואין איסור קל חל על איסור חמור. אבל אם מירחו
ואח"כ השתחוה לו אם התרו בו משום אוכל טבל לוקה משום עכו"ם

²¹¹ אין הפרשתו חלה כלל

²¹² כ חמץ על חמץ

²¹³ דאינו מתרת...

²¹⁴ חמץ על מצה

²¹⁵ דאין בו שיעור חמשת רבעים רק אחר שעירבן, ואין אחע"א

²¹⁶ חמץ על טבל

לוקה איסור חמור חל על איסור קל ואין איסור קל חל על איסור חמור.

ר' בון בר חייא בעי האוכל תרומת חמץ בפסח למי הוא משלם? פלוגתא דרבי יוחנן ודרשב"ל דאיתפלגון הגוזל תרומה מאבי אמו כהן²¹⁷ ר' יוחנן אמר משלם לשבט,²¹⁸ רשב"ל אמר משלם לעצמו.²¹⁹ א"ר מנא קומי רבי יוסה מסתברא יודה רשב"ל לר' יוחנן בחומש²²⁰ שהוא משלם לשבט א"ל אוף אנא סבר כן שכן תרומה טמאה אפרה לשבט.²²¹ אתא ר' יוסה בר' בון בשם ר' אחא אפי' עליה פליגין.²²²

ר' יוסה בעי הנהנה מן ההקדש פחות מש"פ מהו שיהא חייב בתשלומין? א"ל נישמענה מן הדא (ויקרא ה) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם פרט לפחות משהו פרוטה. אית תניי תני לרבות לתשלומין. מאן דאמר פרט לפחות משהו פרוטה לקרבן, מאן דאמר לרבות בתשלומין.²²³ כמה דתימר תמן פחות משהו פרוטה מזיד אף על פי שאינו משלם חומש ואשם ישלם לשבט ואמר אוף הכא²²⁴ כן! אמרין חברייא קומי רבי יוסה ולא מתניתא היא! האוכל תרומת חמץ בפסח שוגג משלם קרן וחומש, מזיד פטור מן התשלומין ומדמי העצים.²²⁵ אמר לון תמן אינו ראוי להשלים עליה ברם הכא ראוי הוא להשלים עליה.²²⁶

²¹⁷ וכשבא לשלם כבר מת א"א, והוא היורש

²¹⁸ דאין לו כפרה עד שיוציאנו מרשותו

²¹⁹ ומוכרו לכהנים

²²⁰ בא משום כפרה

²²¹ וה"ה תרומת-חמץ בפסח דעומד לשריפה, אף לרשב"ל משלם

²²² לענין חומש

²²³ אף מזיד משלם

²²⁴ אוכל תרומת חמץ

²²⁵ אלמא ל"ד חמץ לפחות מש"פ

²²⁶ פחות מש"פ חזי לאצטרופי, משא"כ חמץ בפסח לא שווה כלום

שוגג בתרומה ומזיד בחמץ. שוגג בתרומה ומזיד בנזיר.²²⁷
 שוגג בתרומה ומזיד ביום הכפורים. אין תיפתרינה לשני דברים
 ניהא²²⁸ ואין תיפתרינה לדבר אחד מחלוקת רבי יוחנן ורשב"ל:²²⁹

הלכה ד משנה אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח: בחיטי
 ובשעורים ובכוסמין ובשיבולת שועל ובשיפון. ובדמאי, ובמעשר
 ראשון שניטלה תרומתו, ובמעשר שני והקדש שנפדו, והכהנים בחלה
 ובתרומה. אבל לא בטבל, ולא במעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו,
 ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו. חלות תודה וריקקי נזיר- עשאו
 לעצמו אין יוצא בהן, עשאו למכור לשוק יוצא בהן:

גמרא כתיב (במדבר טו) והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה
 לה' הייתי אומר יהו כל הדברים חייבין בחלה ת"ל מלחם ולא כל
 לחם. אם מלחם לא כל לחם. אין לי אלא לחטים ולשעורים בלבד
 שאר מינין מניין ת"ל (שם) ראשית עריסותיכם ריבה וריבה את הכל.
 רבי יוסה בשם ר"ש תני רבי ישמעאל בן רבי יונה ר' זעירא רשב"ל
 בשם רבי ישמעאל א"ר מנא אזלית לקיסרין ושמעית רבי אחווא בר
 זעירא אמר ואנא הוה אמר לה בשם רבי ישמעאל נאמר לחם בפסח
 ונאמר לחם בחלה מה לחם שנאמר בפסח דבר שהוא בא לידי מצה
 וחמץ אף לחם שנא' בחלה דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ. בדקו
 ומצאו שאין לך בא לידי מצה וחמץ אלא חמשת המינין בלבד ושאר
 כל המינין אינן באין לידי מצה וחמץ אלא לידי סירחון. רבי יוחנן בן
 נורי אמר קרמית חייבת בחלה שהיא באה לידי מצה וחמץ ורבנן
 אמרי אינה באה לידי מצה וחמץ. ויבדקנה על עיקר בדיקתה הן
 חולקין. רבי יוחנן בן נורי אמר בדקו' ומצאו אותה שהיא באה לידי
 מצה וחמץ ורבנן אמרין בדקוה ולא מצאו אותה שהיא באה לידי
 מצה וחמץ.

²²⁷ נזיר השותה יין של תרומה

אף לריו"ח הו"ל כשני איסורים שונים משני שמות דלוקה ומשלם²²⁸

דאין לוקה ומשלם לריו"ח²²⁹

תמן תנינן תפוח²³⁰ שריסקו ונתנו לתוך עיסה וחימצה הרי זו אסורה שעורין שנפלו לתוך הבור של מים אע"פ שהבאישו מימיו מותרין. תני ר' יוסה אומר מותר.²³¹

רבי אחא רבי אבהו בשם רבי יוסה בר חנינה מה פליגין במחמץ במימיו²³² אבל במחמץ בגופו דברי הכל מותר. רבי יוסי כדעתיה כמה דו אמר תמן²³³ אין תבשילו תבשיל ברור כך הוא אמר הכא אין חמצו חמץ ברור.²³⁴ תני פגה שטמנה בתבן וחררה שטמנה בגחלים אם היו מקצתן מגולין ניטלין בשבת ואם לאו אין ניטלין.²³⁵

מניין שהכהנים יוצאין ידי חובתן בחלה ובתרומה, וישראל במעשר שני בפסח? תלמוד לומר (שמות יב) תאכלו מצות ריבה. יכול יצאו ידי חובתן בביכורים ת"ל בכל מושבותיכם תאכלו מצות מצה הנאכלת בכל מושב יצאו הביכורים שאינן נאכלין בכל מושב. התיבון הרי מעשר שני הרי אינו נאכל בכל מושב! ראוי הוא להיפדות²³⁶ ולהיאכל בכל מושב.

רבי בון בר חייא בעי הלקוח בכסף מעשר שנטמא לרבי יודה מהו? דתניא לקוח בכסף מעשר שנטמא יפדה רבי יהודה אומר יקבר, אמרו לו לרבי יודא מה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלקוח בכסף מעשר שנטמא אינו דין שיפדה אמר להן לא אם אמרתם במעשר שני שכן הוא נפדה טהור בריחוק מקום תאמר בלקוח בכסף מעשר שאינו נפדה טהור בריחוק מקום.²³⁷ הואיל ואינו ראוי להיפדות ולהיאכל בכל מושב אין יוצאין בו.²³⁸

²³⁰ של תרומה

²³¹ בתפוח...

²³² שבישל תפוח במים, ומחמץ במים

²³³ דמותר לבשל בסודר שהוחם בחמה

²³⁴ = "נוקשה"

²³⁵ ל"ש כאן

²³⁶ כשנטמא, יכול לפדותו אפי' בירושלים

²³⁷ אלא חייב להעלותו לירושלים

²³⁸ לר' יודא

ר' שמעון בן לקיש בעי מעתה חלת עיסת מעשר שני בירושלים
הואיל ואינה ראויה להיפדות ולהיאכל בכל מושב אין יוצאין בה ? !²³⁹

יכול יצאו ידי חובתן בחלות תודה ורקיקי נזיר ? ת"ל (שם)
שבעת ימים מצות תאכלו מצה נאכלת כל שבעה ואין חלות תודה
ורקיקי נזיר נאכלין כל שבעה. ר' יונה בשם רשב"ל ממה שנאכלו
חלות תודה ורקיקין נזיר בכל גבול ארץ ישראל לא צריך השונה
להוציאן ממושב²⁴⁰ ר' יוסה בשם רשב"ל זאת אומרת שנאכלו חלות
תודה ורקיקי נזיר בכל ערי ישראל²⁴¹ לפיכך לא צריך השונה להוציאן
ממושב. ניחא חלות תודה, ורקיקי נזיר אינו כן ? ! אמר ר' יוחנן לית
כאן נזירות נזירות חובה היא²⁴² א"ר בון בר כהנא תיפתר שקרבה
חטאתו בשילה ועולתו ושלמיו בנוב וגבעון.²⁴³

ר' חנניא רבי עזרה בעון קומי רבי מנא לא כן א"ר בשם ר' יוסה
שלמי חגיגה הבאים בבמה כשירים אלא שלא עלו לבעלים לשם
חובה !²⁴⁴ אלא כרבי יהודה דר' יהודה אמר חטאת ופסח ליחיד בבמה
גדולה אין חטאת ופסח ליחיד בבמה קטנה.²⁴⁵ לא אתיא אלא כרבי
שמעון דר"ש אמר מכיון שנזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר
לשתות ביין וליטמא למתים.²⁴⁶

רבי סימון בשם רבי יושוע בן לוי אותו כזית שאדם יוצא בו ידי
חובתו בפסח צריך שלא יהא בו משקין²⁴⁷ רבי ירמיה אמר למצוה
איתאמרת רבי אמר למצוה איתאמרת רבי יודה בן פזי אמר לעיכוב
איתאמר. מילתיה דרבי בון בר חייה אמר לעיכוב איתאמר. התיב

אף לרבנן (מכיון שאים נטמא, אין פודין קדשים להאכילן לכלבים—וכשהיא טהורה, וודאי²³⁹
לא פודין אותה בירוש')

כ א"א למעטו מ"מושבות", דמצינו לחמי תודה וכו' נאכל בכל מושבות²⁴⁰
בזמן היתר במות²⁴¹

ולא קרבה בבמה²⁴²

ושפיר נאכל בכל מושבות²⁴³

אלמא שלמי חובה אין קריבים בבמה והדק"ל²⁴⁴

ס"ל אפי' חטאת יחיד קריבה בבמה²⁴⁵

אפי' תימא ר"ש, מכיון שהותר בכל, חשיבי כשלמי נדבה²⁴⁶

מצה עשירה אין יוצאין²⁴⁷

רבי בון בר חייא והתנינן חלות תודה אית לך מימר חלות תודה שאין בהן משקין. אמר רבי יוסה תמן. רביעית היא ורביעית מתחלקת לכמה מינין. והיידא אמרה דא יכול יצא ידי חובתו ברבוכה²⁴⁸ ת"ל (שמות יב) ושמרתם את המצות מצה שצריכה שימור יצאת זו שאינה צריכה שימור.²⁴⁹ מפני שאינה צריכה שימור. הא אם היתה צריכה שימור יוצאין בה.²⁵⁰ והא תני יוצאין במצה מתובלת אף על פי שאין בה טעם דגן והוא שיהא רובה דגן. סברין מימר מתובלת משקין. נאמר מתובל' שומשמין מתובלת אגוזים.²⁵¹

והיידא אמרה דא? יכול שאינו יוצא בפסח אלא בפת הדראה.²⁵² מניין אפילו כמצת שלמה תלמוד לומר (שמות יב) תאכלו מצות ריבה אם כן מה ת"ל (דברים טז) לחם עוני פרט לסורסין ולחלת המסרת ולאשישה.²⁵³ יוצאין במצה עבה עד טפח כלחם הפנים יוצאין במצה נא כדי שתיפרש ולא תיעשה גידין גידין. מצה הישנה תפלוגתא דבית שמאי ובית הלל²⁵⁴ אמר רבי יוסה דברי הכל הוא מכיון שלא עשאה לשם הפסח דבר ברי שלא דיקדק בה.

יוצאין בסריקין בין מצויירין בין שאינן מצויירין אע"פ שאמרו אין עושין סריקין מצויירין בפסח. תני אמר רבי יודה שאל בייתוס בן זונין את רבן גמליאל וחכמים ביבנה מהו לעשות סריקין המצויירין בפסח אמרו לו אסור מפני שהאשה משתהא בהן והן באין לידי חמץ אמר להן אם כן יעשו אותן בטפוס?²⁵⁵ אמרו לו יהו אומרין כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס בן זונין מותרין? ! תני רבי יוסה אומר עושין סריקין כרקיין²⁵⁶ ואין עושין רקיקין כגלוסקאות:

²⁴⁸ קמח שרוייה בשמן

²⁴⁹ מחימוץ (דכל מנחה באה רק מצה)

²⁵⁰ אע"ג דרבוכה אית בה הרבה שמן

²⁵¹ לא מיקרי מצה עשירה

²⁵² קמח "בלתי-נקיה"

²⁵³ וה"ה מצה עשירה (עיין ציורים)

²⁵⁴ תליא בפלוגתת "סוכה ישנה"

²⁵⁵ דפוס

²⁵⁶ דקין

הלכה ה' משנה ואלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח:
בחזרת,²⁵⁷ ובעולשין, ובתמכה, ובחרחבינה, ובמרור. יוצאין בהן בין
כמושין²⁵⁸ אבל לא כבושים²⁵⁹ ולא שלוקין²⁶⁰ ולא מבושלין.
ומצטרפין²⁶¹ בכזית ויוצאין בקלח שלהן. ובדמאי, ובמעשר ראשון
שניטלה תרומתו, ובמעשר שני והקדש שנפדו:

גמרא בחזרת חסין. בעולשין טרוקסימון. ובתמכה גנגידין.
בחרחבינה רבי יוסי בר' בון אמר רבי יסי חלי. ובמרור ירק מר ופניו
מכסיפין ויש לו שרף.

התיבון הרי חזרת מתוק הרי אינו קרוי חזרת אלא מתוק! ר'
חיי' בשם ר' הושעי' כל עצמן אין הדבר תלוי אלא בחזרת מה חזרת
תחילתה מתוק וסופה מר כך עשו המצריים לאבותינו במצרים
בתחילה (בראשית מז) במיטב הארץ הושב את אביך ואת אחיך
ואח"כ וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים:

בין כמושין. אית תניי תני אבל לא כמושין. אמר רב חסדא
מ"ד כמושין בקלח מאן דאמר אבל לא כמושין בעלין.

ר' חייה בשם ר' יוחנן זית כבוש אומר עליו בורא פרי העץ, ר'
בנימין בר יפת בשם ר' יוחנן ירק שלוק אומר עליו שהכל נהיה בדברו

א"ר שמואל בר רב יצחק מתניתא מסייעה לר' בנימין בר יפת
אבל לא כמושין ולא שלוקין ולא מבושלין. אם בעינן הם יצא בהם
ידי חובתו בפסח!

א"ר זעירה מאן ידע משמע מן ר' יוחנן יאות ר' חייה בר בא או
ר' בנימין²⁶² לא ר' חייה בר בא?! ועוד מן הדא מן מה דאנן חמיין

²⁵⁷ עיין ציורים Lettuce, chicory, pepperwort, endives, dandelion

²⁵⁸ יבשים

²⁵⁹ בחומץ

²⁶⁰ מבושל הרבה

²⁶¹ כל המינים

²⁶² מי שומע יותר בדקדוק מריו"ח...

רבנין עלין לברייתה²⁶³ ונסבין תורמוסין²⁶⁴ ומברכין עליהון בורא פרי האדמה. ותורמוסין לא שלוקין הן?! אין תימר שנייה היא שאמרה תורה מרורים,²⁶⁵ תורמוסין כיון ששלקן בטלה מרתן.

א"ר יוסי בי רבי בון ולא פליגין²⁶⁶ זית על ידי שדרכו ליאכל חי אפי' כבוש בעינו הוא, ירק כיון ששלקו נשתנה²⁶⁷:

משנה אין שורין את המורסן²⁶⁸ לתרנגולין אבל חולטין. האשה לא תשרה את המורסן שתוליך בידה למרחץ אבל שפה היא על בשרה יבש.

לא ילעוס אדם חטים ויתן על גבי מכתו מפני שהן מחמיצות.

תני ר' ישמעאל בי ר' יוסי אמר משום אביו אי זו המעיסה?²⁶⁹ הנותן חמין לתוך קמח. חליטה, קמח לתוך חמין. והכא בין חמין לתוך מורסן בין מורסן לתוך חמין²⁷⁰ בשיש בהן שמנונית.

מלוגמה²⁷¹ שנסרחה אית תניי תני זקוק לבער ואית תניי תני אין זקוק לבער, מאן דאמר זקוק לבער בשנתחמצה ואחר כך נסרחה ומאן דאמר אינו זקוק לבער בשנסרחה ואחר כך נתחמצה:

הלכה ז משנה אין נותנין את הקמח לא לתוך חרוסת ולא לתוך חרדל, אם נתן יאכל מיד.

ר' מאיר אומר אין מבשלין את הפסח לא במשקין ולא במי פירות, אבל סכין ומטבילין אותו בהן.

²⁶³ לסעוד (סעודת ר"ח)

²⁶⁴ Lupines עיין ציורים

²⁶⁵ דווקא לעניין מרור הבישול מגרע

²⁶⁶ ר"ח ורב"ב

²⁶⁷ כיון שא"א לאכלו רק שלוק, גרע טפי

²⁶⁸ bran

²⁶⁹ לב"ה מעיסה חייבת, וחליטה פטורה (מחלה). דהו"ל כמבושל (ושוב אין אפייה אחריו)

²⁷⁰ שרי לחלוט, שיש שמנונית במורסן ואין ממהר להחמיץ

²⁷¹ תחבושת שמעורב בה קמח

מי תשמישיו של נחתום ישפכו מפני שהן מחמיצין:

גמרא תני אין נותנין את הקמח לתוך חרוסת או לתוך חרדל אם נתן יאכל מיד, ובלבד שלא ישהא. ר"מ אוסר²⁷² מפני שהוא משהא.

כתיב (שמות יב) ובשל מבושל במים אין לי אלא מים מניין לרבות שאר משקין ת"ל ובשל מבושל מ"מ, עד כדון כר' עקיבה כר' ישמעאל?²⁷³ תני ר' ישמעאל קל וחומר מה אם מים שאינן מפיגין טעמן את אמר אסור שאר משקין שמפיגין טעמן לא כל שכן.

אין לשין מצה במשקין²⁷⁴ אבל מקטפין אותה במשקין. א"ר עקיבה אני הייתי עם ר' אליעזר ועם ר' יהושע בספינה ולשתי מצתן במשקין. אין לשין מצה ברותחין מפני שהן חולטין ולא בפושרין מפני שהן מחמיצין אבל לשין אותן בצוננין. והא תנינן כל המנחות נילושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו! ר' אמי בשם רשב"ל תמן הדבר מסור לכהנים והכהנים זריזין הן והכא הדבר מסור לנשים והנשים עצילות הן. לא צורכה דלא. הכהנים עצמן מהו שילושו מצתן בפושרין? ייבא כהדא תנא ר' זכריה חתניה דרבי לוי נדה חופפת וסורקת כהנת אינה חופפת וסורקת נדה כהנת חופפת וסורקת שלא לחלוק בין נדה לנדה והכא שלא לחלוק בין מצה למצה:

מי תשמישיו של נחתום ישפכו מפני שהן מחמיצין. אית תניי תני שופכן במקום אשבורן אית תניי תני שופכן במקום קטפרס א"ר יוסה מ"ד שופכן במקום אשבורן בשהיה אשבורן גבוה²⁷⁵ מאן דאמר במקום קטפרס בשהיה קטפרס גדול. א"ל ר' פינחס בשם ר' אילא, הכין הוה רבי הוי בה²⁷⁶.

שרה חיטין ושעורים במים, נתחמצו אסורות לא נתחמצו מותרות. ר' יוסה אמר שרה שעורים במים נתבקעו הרי אלו אסורות

²⁷² אפי' לאכול מיד

²⁷³ דס"ל דברה תורה כלשון בנ"א

²⁷⁴ דהוי מצה עשירה

²⁷⁵ ויפלו משם

²⁷⁶ כך היה רבך "מדקדק ומחלק"

שריין בחומץ מותר מפני שהחומץ צופדן. ר' שמואל בר רב יצחק היה לו יין קוסס יהב בגויה שערין בגין דיחמע שאל לרבי אימי א"ל צריך את לבער.²⁷⁷ ר' חנינא בריה דר' בחיי הוה ליה דבש מזוייף²⁷⁸ בסול' שאל לר' מנא א"ל צריך את לבער. חד מן אילין דר' כיריי הוה ליה גרבין דמשח בגו איצרה דחיטים²⁷⁹ שאל לרבנין אמרין ליה איזיל גרופ מן תוחתיהן. הורי ר' אימי באילין גרביא דכותחא²⁸⁰ ממלא אותן מים ג' ימים מעת לעת:

מסכת פסחים פרק ג

הלכה א משנה ואלו עוברין בפסח: כותח הבבלי, ושכר המדי, וחומץ האדומי, וזיתום המצרי, וזומן של צבעין, ועמילן של טבחין, וקולן של סופרים. רבי אליעזר אומר אף תכשיטי נשים. זה הכלל: כל שהוא מין דגן הרי זה עובר בפסח. הרי אלו באזהרה ואין בהן משום כרת:

גמרא אמר רבי מנא וכולהון על ידי מויי.²⁸¹ כותח הבבלי דו יהיב ביה מלמולין דליש.²⁸² שכר המדי דו יהיב ביה קמח דשערין. חומץ האדומי בסימה דרומיא.²⁸³ בראשונה שהיו עושין יין בטהרה לנסכים לא היה יין מחמיץ והוון יתבין בגויה שערין בגין דיחמע והוון צווחין ליה בסימית דרומיא.

זיתום המצרי זייתיה.²⁸⁴ וזומי של צבעין דו יהיב בגויה קוצם בגין דיקלוט ציבעא.²⁸⁵ עמילן של טבחין א"ר חייא בר בא מביא

ס"ל מ"פ מחמציץ²⁷⁷

מעורב²⁷⁸

ונתלכלכו החטין מחמת השמן²⁷⁹

חביות של כותח²⁸⁰

דווקא כשיש בהן מים, אבל מ"פ אין מחמיץ²⁸¹

"פירורין שנילושו"²⁸²

חומץ-יין של ה"דרומיים"²⁸³

שיכר מצרי העשוי מן שעורים²⁸⁴

נותנים בו קמח-שעורים כדיי שיקלוט הצבע²⁸⁵

מלילות שלא הביאו שלישי וכותשן ועושה אותן כחלות חריע²⁸⁶ ונותן בקדירה והוא עביר כילדין:²⁸⁷ וקולן של סופרין. באלכסנדריאה עבדין אמבטיות²⁸⁸ של בצק:

רבי אליעזר אומר אף תכשיטי נשים.²⁸⁹ אית תני תני תכשיטי ואית תני תני טיפולי מ"ד טיפולי²⁹⁰ כל שכן תכשיטי, מ"ד תכשיטי הא טיפולי לא.

כתיב (שמות יב) כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותח הבבלי, ושכר המדי, וחומץ האדומי, שיהו באזהרה. יכול יהו בהכרת? ת"ל (שם) כי כל אכל חמץ ונכרתה. חברייא בעון קומי ר' יונה הכא כתיב כל והכא כתיב כל הכא את מרבה והכא את ממעט²⁹¹ אמר לון כאן²⁹² ריבה באוכלין כאן ריבה בנאכלין. התיבון והתני יוצאין במצה מתובלת אף על פי שאין בה טעם דגן והוא שיהא רובה דגן. ואלו²⁹³ הואיל ורובן חמץ יהא חייב! אמר לון שנייא היא דכתיב לחם ואלו אינן לחם. התיב רבי יוסה והתני כל עצמו אינו קרוי לחם אלא מצה (דברים טו) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני. הכא את יליף מצה מחמץ.²⁹⁴ ועוד מן הדא דתני יוצא הוא אדם ידי חובתו ברקיק שרוי וברקיק מבושל שלא נמחה לא אמר אלא שלא נמחה הא אם נמחה לא ולענין חמץ את אמר המחה את החמץ וגמאו חייב.

מאי כדון?²⁹⁵ ר' יוסי בשם רבי אידי אין חימוצו חימוץ ברור. מהו שילקה?²⁹⁶ ר' ירמיה בשם ר' לעזר ר' לא בשם ר' שמעון בן לקיש

²⁸⁶ כשכותשין חריע להוציא השמן, נשאר כעין "חלות"—כנראה שעמילן של Safflower
טבחין נראה כע"ז...

²⁸⁷ מעביר הזוהמא

²⁸⁸ Blocks of glue

²⁸⁹ שנחמץ קודם שנדבק לגוף

²⁹⁰ שמדבקין לבשר ומאיש טפי

²⁹¹ למה תערובת חמץ אי"ב כרת?

²⁹² בכרת מרבה "אוכלין" (נשים לכרת)

²⁹³ כותח וכו'

²⁹⁴ דאין יוצאין מצה רק בדבר שחייבין עליו משום חמץ

²⁹⁵ למה אין חייבין כרת על כותח

אף ללקות אין לוקה דתני על חמץ ברור חייב כרת ועל עירובו סופג ארבעים. רב אמר זה שיעור.²⁹⁷ ואמר²⁹⁸ זה כותח הבבלי ושכר המדי? אמר רבי בון בר כהנא קומי ר' לא תיפתר²⁹⁹ בחמץ ומצה שנתערבו. אמר רבי יוסה קושייתה על הדא דר' בון בר כהנא מה נן קיימין אם בשרובו חמץ חייב כרת אם בשרובו מצה יוצא בהן ידי חובתו בפסח א"ר שמואל בר רב יצחק תנא ר' יושוע אונייה תיפתר שיש בו חמץ ואין בו כזית כרבי שמעון דרבי שמעון אמר כל שהוא למכות.

ר' ירמיה רבי שמואל בר רב יצחק בשם רב: קדירה שבישל בה מודה³⁰⁰ לא יבשל בה מאותו המין³⁰¹ אלא לאחר הפסח. הא ממין אחר³⁰² מותר ובלבד לאחר שלשה תבשילין.

כשם שהוא בטל על שאינו מינו כך יבטל על מינו?! מין מעורר על מינו ליאסר.

א"ר יעקב בר זבדי ר' אבהו מפקד לטחונייא דלא מיתן קופייא אילין על אילין דלא ירתחן ויחמען.³⁰³ ר' חנינא בר פפא אזל ליה גבי טחונייא.³⁰⁴ ר' יוסי בי ר' בון טחן ליה צרך.³⁰⁵ רבי אבון הורי לטחונייא מיתן טרטין דמוי בגין מידייה ומתלנה ארבעה זימנין.³⁰⁶ ר' חנניה ור' מנא³⁰⁷ חד אמר בעשבין שרי, מטננה אסור וחורנה מיחלף. א"ר חנניה

על כותח²⁹⁶

"שיאור" = חמץ נוקשה—אינו ראוי לאכילה כ"כ²⁹⁷

ונימא²⁹⁸

הא דלוקין על "עירוב חמץ"²⁹⁹

?מין חמץ³⁰⁰

כגון מצה³⁰¹

כגון ירק³⁰²

מצווה להטוחנים שלא יתנו הקופות אלו על אלו, כדי שלא יחמצו³⁰³

לעמוד עליהן³⁰⁴

טחן בעצמו כדי צרכו³⁰⁵

מצווה להטוחנים ליתן 1 לוג מים ל"מודייה" (= 24 לוג~) של חטים כדי "ללתתן" (ועושה³⁰⁶

כן 4 פעם)

אופן אחר איך ללתות (נותנן במקום לח במקצת)³⁰⁷

בריה דרבי הלל ואפילו כמאן דאמר בעשבים שרי בלוקטן משש
שעות ולמעלן מה דטלא פייגא מינהון: ³⁰⁸

הלכה ב משנה בצק שבסדיקי העריבה אם יש כזית במקום א' חייב
לבער פחות מיכן בטל במעוטו וכן לעניין הטומאה אם הקפיד עליו
חוצץ אם רוצה הוא בקיומו הרי הוא כעריבה בצק החרש אם יש
כיוצא בו שהחמיץ הרי זה אסור:

גמרא חבריא בשם ר' יוחנן רבי סימון בשם ר' יושוע בן לוי
בנקלף כולו כאחת. ³⁰⁹ עד כדון לח, יבש? מאחר שאילו היה לח היה
נקלף כולו כאחת ואפילו יבש, כסדר הזה.

ר' ירמיה בשם ר' זעירה שני חצאי זיתים בתוך הבית אין הבית
מצרף, בתוך הכלי הכלי מצרף. והא תנינן פחות מיכן בטל במיעוטו!
כאן בתלוש וכאן במחובר. ³¹⁰

מהו, מיעטו ³¹¹ בטל, או מכיון שנראה לבער צריך לבער את
כולו?

עד איכן סברין מימר עד רובה של ערבה ³¹² מה מיעט רובה של
ערבה בטל או מכיון שנראה לבער צריך לבער את כולו?

תמן א"ר ירמיה בשם רבי זעירה שני חציי זיתים בתוך הבית אין
הבית מצרף, בתוך הכלי הכלי מצרף. והכא הוא אמר הכין! ³¹³

אם הקפיד עליו חוצץ הוא לטבילה ואם לאו אינו חוצץ
לטבילה. היא טבילה היא הזייה.

³⁰⁸ כשהטל כבר סר ממנו

³⁰⁹ אסור אף כשאין כזית במק"א

³¹⁰ מונח ב"תלוש" בתוך הכלי, אסור, בדפניו, מותר

³¹¹ משיעור זית (שיש במקום אחד)

³¹² אים יש בצק (אף פחות פחות מכזית), במשך רוב העריבה

³¹³ דאין הכלי מצרף רק ברובו

אינו חיבור לטומאה מן הדא אם רוצה הוא בקיומו הוא כעריבה,³¹⁴ ואם לאו כגופה של עריבה.³¹⁵

רבי שמעון בן לקיש אמר כך שנה ר' צואה שתחת הכסא חיבור לטומאה ואינו חיבור להזייה. רבי שמעון בן לקיש בשם ר' שמעון בר כהנא אבר מדולדל, צפורן מדולדלת, וצואה שתחת הכסא, והידוק קירויה וכרויה³¹⁶ ר' יוסי בי ר' בון אמר אף כשות³¹⁷ שליקטו³¹⁸ חיבור לטומאה ואינו חיבור להזייה. מה בין טומאה מה בין הזייה. א"ר לא בהזייה כתיב והזה על האהל ועל כל הכלים ועל כל המקיימין שבכלי ברם הכא (ויקרא יא) לכם כל שהוא לצורך לכם.

תמן אמרין טרקטה.³¹⁹ הורי רבי יצחק מיעבד חד, תריי, תלתא אסור אלא אין שזג ידוי במיאי.³²⁰

תני קיבטיות בירתיות³²¹ צריך לבער. הורי רבי יוסי באילין פלולינא³²² צריך לבער.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן בצק שצינן³²³ לא היה שם אחר כיוצא בו שהחמיץ, עד איכן? רבי יעקב בר אחא ר' עולא דקיסרין בשם רבי חנינה עד כדי הילוך ארבע מיל:

הלכה ג משנה כיצד מפרישין חלת טומאה בי"ט? ר' אליעזר אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה. בן בתירה אומר תטיל לצונן. א"ר יהושע לא זהו חמץ שמוזהרין עליו בבל יראה ובבל ימצא! אלא מפרשתה ומנחתה עד הערב ואם החמיצה החמיצה:

³¹⁴ לעניין שיהא יד לטו', בעי' "רוצה בקיומו" ³¹⁴

אינו כעריבה ("כגופה" = אינו ממש-ליברמן) ³¹⁵

מהדקין חגורה סביב דלעת כדי שלא ייבקע ³¹⁶

עיין ציורים ³¹⁷ Dodder

שערות תלושות עשוין כעין "כדור", ומחוברין לשיער ³¹⁸

wafers לעשות עיסה דקה כעין ³¹⁹

רחץ ידו במים ³²⁰

של בירי שמניחין בו חמץ ³²¹ Cubes

?כלי שדוחקין בו העיסה בעת הלישה ³²²

אין בו "סימנין" ³²³

גמרא מתניתא בשניטמאת לאחר גילגולה³²⁴ אבל אם ניטמאת קודם לגילגולה יעשנה קבין.³²⁵ ובשלשה ביי"ט אבל אם לשה מערב יום טוב כהדא דתני הלש עיסה ביי"ט מפריש חלתה ביי"ט. לשה מערב ייי"ט ושכח להפריש חלתה אסור לטלטלה אין צורך לומר ליטול ממנה. עירס לא אמר אלא לש הא עירס לא.³²⁶ א"ר שמואל אחוי דרבי ברכיה תיפתר בעיסה טמיאה שאינו מפריש חלתה אלא בסוף.³²⁷

א"ר יוסה בי רבי בון בדין היה בעיסה טהורה שלא יפריש חלתה אלא בסוף, תקנה תיקנו בה שיפרישנה תחילה³²⁸ שלא תטמא את העיסה.³²⁹

מתניתא ביי"ט של פסח הא בעצרת ובחג מותר.³³⁰ רבי יוסה בי רבי בון רבי חונא בשם רבי אחא אפילו בעצרת ובחג אסור על שם (שמות יב) כל מלאכה לא יעשה בהם. מה בינה לקניבת ירק של תרומה?³³¹ זו ראויה לאכילה וזו אינה ראויה לאכילה. רבנין דקיסרין בעיין מה בינה לבורר קטנית ביי"ט?

כיצד יעשה על דר' אליעזר? מערים ואומר זו אני רוצה לוכל וזו אני רוצה לאכול ואופה את כולה, וכשהוא רודה מערים ואומר זו אני רוצה ליישן³³² זו אני רוצה ליישן ומשייר אחת. אמר ליה רבי יושוע לא נמצאת כשורף קדשים ביי"ט? ! אמר לו רבי אליעזר מאליהן הן נשרפין. אמר לו רבי אליעזר לא נמצאת עובר על כל

³²⁴ דכבר חלה עליו חובת חלה

³²⁵ ופטורה מחלה (דבעי' 1.25 קב)

³²⁶ עירב מים במקח- ולא לש-מעיו"ט, מותר להפריש ביו"ט

³²⁷ וכיון שאין עליו להפריש מעיו"ט, מותר להפריש ביו"ט

³²⁸ כש"עירס"

³²⁹ כ אים ייטמא העיסה, יינצל החלה

³³⁰ להפריש חלה טמיאה

³³¹ מותר להסיר עליו המעופשים (תרומה ל"ד)

³³² איני רוצה לאכלו עתה, וע"כ רודה עוד ועוד—ומשייר רק אחת בתנור

יראה ובל ימצא? ! אמר לו מוטב לעבור מצוה בלא תעשה שלא באת לפניו³³³ ממצוה בלא תעשה שבאת לפניו.

א"ר פינחס אתיין אילין פלוגתא כאילין פלגותא דתנינן תמן הניתנין במתנה אחת וכו'.³³⁴ אמר לו רבי אליעזר ולא נמצאת עובר על בל תגרע! אמר לו רבי יהושע ולא נמצאת עובר על בל תוסיף! אמר לו³³⁵ מוטב לעבור על מצות בלא תעשה שלא באת לפני ממצוה בלא תעשה שבאת לפני.

על דעתיה דרבי אליעזר³³⁶ יקרא לה שם וירדנה? אסורה לטלטל. וירדנה ויקרא לה שם? שמא ישכח ויאכל.³³⁷ וירדנה ויקרא לה שם ויולך עמה אחרת לקרן זוית³³⁸ כהיא דתנינן תמן מטלטלין תרומ' טהור' עם הטמאה עם החולין? לא דמיא תמן טמאה לצורך טהורה ברם הכא חולין לצורך טמאה.

חברייא בעיי וישליכנה לאשפה ויקדשנה?³³⁹ ויש אדם מקדיש דבר שאינו שלו?! ויקדשנה וישליכנה לאשפה? ויש אדם מבקיר דבר שאינו שלו?!³⁴⁰ ר' ירמיה בעי ויפרידנה וישליכנה לאויר הבית ויקרא לה שם.³⁴¹ {תמן א"ר ירמיה בשם ר' זעירה שני חציי זיתים בתוך הבית, אין הבית מצרף. בכלי, הכלי מצרף. והכא הוא אומר הכין! אמר ר' יוסה עד שהוא באויר הבית יקרא לה שם. אויר הבית מצרף לחלה אין קרקע הבית מצרף לחמץ.}

אותו ואת בנו שנפלו לבור רבי אליעזר אומר יעלה את הראשון על מנת לשחוט וישחוט והשני עושין לו פרנסה שלא ימות. ר' יושוע אמר יעלה את הראשון ע"מ לשחוט ולא ישחוט ויערים ויעלה את

³³³ שאינו עושה מעשה

³³⁴ שנתערבו בניתנין במתן ארבע

³³⁵ ר"י לר"א—מוטב שיעבור בלי מעשה ויתן במתן אחת

³³⁶ למה קורא שם ומניחה בתנור עד שיישרף...

³³⁷ אחר הרדייה, לפני קריאת השם

³³⁸ יקרא לה שם, וירדנה וירדה אחרת עמה ויניח שניהן בקרן זוית

³³⁹ יקרא לה שם אחר שנמצאת באשפה (ל"ח שמא יבא לאכול, כיון שמשליכו לאשפה)

³⁴⁰ אסור להשליך לאשפה דבר שאינו שלו

³⁴¹ ול"ש להקשות ב' קושיות דלעיל

השני אע"פ שחישב שלא לשחוט אחד מהן מותר. ר' בון בר חייה בעי מחלפה שיטתיה דרבי אליעזר תמן הוא אמר אסור להערים והכא הוא אמר מותר להערים! הכא משום בל יראה ובל ימצא, תמן מה אית לך. מחלפה שיטתיה דר' יהושע תמן הוא אמר מותר להערים והכא הוא אמר אסור להערים. אמר רבי אדי כאן שבות וכאן חיוב חטאת.³⁴² אמר רבי יוסי בי ר' בון תמן כדי לחוס על נכסיהן של ישראל הכא מה אית לך. ר' יצחק ור' יאשיה חד כהדין וחד כהדין.³⁴³ דרש ר' ברכיה כהדא דבן בתירה. מתניתא אמרה כן תפח תלטוש בצונן. מיליהון דרבנין³⁴⁴ פליגין,³⁴⁵ דמר ר' חזקיה ר' אבהו בשם ר' לעזר כל מקום ששנה רבי מחלוקת וחזר ושנה סתם הלכה כסתם:

הלכה ד משנה רבן גמליאל אומר שלש נשים לשות כאחת ואופות בתנור א' זו אחר זו. וחכ"א ג' נשים עוסקות בבצק אחת לשה ואחת עורכת ואחת אופה. ר' עקיבה אומר לא כל הנשים ולא כל העצים ולא כל התנורין שוין, זה הכלל: תפח, תלטוש בצונן:

גמרא תני הראשונה כדי שיהא כדי הסיקה, והשניה כדי שני הסיקין ואפייה אחת, והשלישית כדי ג' הסיקין ושתי אפיות. אם עשת³⁴⁶ ככר ראשון אחרון, כדי ג' הסיקין וג' אפיות.³⁴⁷

תני גמרה זה³⁴⁸ לישתה, וגמרה זה³⁴⁹ קיטופה,³⁵⁰ וגמרה זה³⁵¹ הסיקה. הראשונה שיהא כדי הסיקה, והשניה³⁵² כדי הסיקה ואפיית

³⁴² שייך באפייה (כגון בשבת) חיוב חטאת
ר"א ור"י,³⁴³

ר' יצחק ור' יאשי'³⁴⁴

על סתם משנה דהלכה כן!³⁴⁵

אשה השלישית אחרה לאפות פת ראשון³⁴⁶

לר"ג, כל 3 הנשים מתחילים כאחת, והראשונה ממתנת כדי היסק, השנייה כדיי ...³⁴⁷
לוי³⁴⁸

שמעון³⁴⁹

³⁵⁰ Rolling the dough

ראובן³⁵¹

שגמרה הקיטוף כשראובן התחיל לאפות³⁵²

חבירתה, והשלישית³⁵³ כדי שני הסיקין ואפייה אחת. אם עשת ככר ראשון אחרון כדי שני הסיקין ושתי אפיות:

רבן גמליאל אומר שלש נשים לשות כאחת אופות בתנור אחד זו אחר זו וחכמים אומרים ג' נשים עסוקות בבצק אחת לשה ואחת עורכת ואחת אופה. תני ר' הושעיה אחרת באה ולשה תחתיה³⁵⁴.

אית תני תני בחיטין שלשת קבין ובשעורין ארבעת קבין. אית תני תני בחיטין ארבעת קבין ובשעורין שלשת קבין. מ"ד בחטין שלשת קבין בשיש בהן שמנונית³⁵⁵ בשעורין ארבעת קבין בשאין בהן שמנונית. מ"ד בחיטין ארבעת קבין דאינון דקין³⁵⁶ ובשעורין שלשת קבין דאינון רטישין³⁵⁷:

הלכה ה משנה שיאור ישרף והאוכלו פטור. סידוק ישרף והאוכלו חייב כרת. ואי זהו שיאור? כקרני חגבים, סידוק שנתערבו סדקיו זה בזה דברי ר' יהודה. וחכמים אומרים זה וזה האוכלו חייב כרת, איזהו שיאור? כל שהכסיפו פניו כאדם שעמדו שערוותיו:

גמרא רב הונא בשם רב מותר להאכילו לכלבו.³⁵⁸

תני בר קפרא³⁵⁹ אין לך סדק מלמעלן שאין תחתיו כמה סדקין:

הלכה ו משנה ארבעה עשר שחל להיות בשבת, מבערין את הכל מלפני השבת דברי ר"מ. וחכמים אומרים בזמנן. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר תרומה מלפני השבת, וחולין בזמנן:

גמרא אתיא דרבי מאיר כרבי ליעזר³⁶⁰ וריבה מן דרבי אליעזר. דרבי אליעזר אומר שלא יבוא לידי כל יראה ובל ימצא. רבי מאיר

³⁵³ גמרה הקיטוף כששמעון התחיל להסיק

³⁵⁴ אשה אחרת יכולה לבא וללוש אחר לוי
³⁵⁵ ממהרת להחמיץ

³⁵⁶ לא גדלו כ"צ, ואינון עושין קמח הרבה
³⁵⁷ יבישים כ"צ ועושים הרבה
³⁵⁸ לר"י

³⁵⁹ טעמא דחכמים

אומר שלא יבוא לספק בל יראה ובל ימצא. אתיה דרבנין כר' יהושע וריבה מר' יושוע דרבי יושוע אומר אין שורפין את הקדשים ביום טוב ורבנין אמרין אפילו בחול אין שורפין את הקדשים.

תני א"ר יודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על תרומה טהורה שאסור לשורפה³⁶¹ על מה נחלקו על התלויה שבית שמאי אומרים אין שורפין ובית הלל אומרים שורפין. אמרו בית שמאי לב"ה כלום אתם אומרים בטהורה שלא תישרף³⁶² אלא שאני אומר שמא כהן אחד שבת בתוך התחום והוא בא ואוכלה בשבת. אף תלויה לא תישרף שאני אומ' שמא אליהו שבת בהר הכרמל והוא בא ומעיד עליה בשבת שהיא טהורה. אמרו להן בית הלל מובטחין אנו שאין אליהו בא לא בשבתות ולא בימים טובים.

רבי אבהו בשם ר' יוחנן אתיא דרבי אלעזר בי רבי צדוק כרבן גמליאל³⁶³ כמה דרבן גמליאל אמר מה שני בין חולין לתרומה כן ר' אלעזר בי רבי צדוק אמר מה שני בין חולין לתרומה. כמה דתימר הלכה כרבן גמליאל ודכוותה הלכה כרבי אלעזר ב"ר צדוק:

הלכה זו משנה ההולך לשחוט את פסחו, ולמול את בנו, ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו, ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו, אם יכול לחזור ולבער, ולחזור למצותו, יחזור, ואם לא יבטל בלבו. להציל מיד הגייס, ומיד הנהר, ומן הדליקה, ומן המפולת, יבטל בלבו. ולשבות שביתת הרשות יחזור מיד:³⁶⁴

א"ר יוסה בי ר' בון בוא וראה מה גדול הוא השלום שהוקש לשני דבריי' שחייבין עליהן כרת מילת בנו ושחיטת פסחו. מי קודם אמר רבי פינחס מן מה דכתיב (שמות יב) המול לו כל זכר ואז יקרב

של הלכה 3³⁶⁰

מלפני השבת³⁶¹

אע"פ שאין כהנים בעיר לאוכלה³⁶²

ריש פ"ב³⁶³

אפי' כשיחזור ישתהה ויתבטל מ"שביתתו"³⁶⁴

לעשתו. הדא אמרה שמילת בנו קודמת לשחיטת פיסחו אפילו יכול לחזור ולבער ולילך ולהציל

אפילו יכול לחזור ולבער לילך ולהציל³⁶⁵

שביתת הרשות אצל רבו או אצל מי שהוא גדול ממנו בחכמה.³⁶⁶ כאן³⁶⁷ שנה רבי המעשה קודם לתלמוד. נמנו בעליית בית אריס בלוד התלמוד קודם למעשה. ר' אבהו שלח לרבי חנינה בריה יזכי בטיב ריה. אתון ואמרין ליה גמל הוא חסד שלח ומר³⁶⁸ ליה המבלי אין קברים בקיסרין שלחתיך לטבריא? ! שכבר נמנו וגמרו בעליית בית אריס בלוד שהתלמוד קודם למעשה. רבנין דקיסרין אמרין הדא דתימר בשיש שם מי שיעשה אבל אם אין שם מי שיעשה המעשה קודם. דלמא ר' חייא רבי יוסי ר' אימי ענון³⁶⁹ למיתי גבי רבי אלעזר אמר לון אן הויתון? אמרין ליה גמל חסד. אמר לון ולא הוה תמן חורנין? אמרין ליה מגור היה:³⁷⁰

הלכה ח משנה וכן מי שיצא מירושלם ונזכר שיש בידו בשר קודש,³⁷¹ אם עבר הצופים שורפו במקומו, ואם לאו חוזר ושורפו בפני הבירה מעצי המערכה. עד כמה הן חוזרין?³⁷² ר' מאיר אומר זה וזה בכזית. רבי יהודה אומר זה וזה בכביצה. וחכמים אומרים בשר קודש בכזית, וחמץ בביצה:

לא יחזור רק ילך ויציל³⁶⁵

ג"ז הוה רשות³⁶⁶

"יחזור מיד"³⁶⁷

שלח ואמר לו³⁶⁸

נשתהו מלבא³⁶⁹

שכנינו היה ומפני דרכי שלום³⁷⁰

נותר³⁷¹

כגון שביתת רשות או מן הצופים ולפנים—לעניין חמץ/שריפת נותר³⁷²

רבי סימון בשם רבי יושוע בן לוי כתיב (זכריה יד) ביום ההוא יהיה על מצילות הסוס קדש וגו'. עד מקום שהסוס רץ ואינו עושה צל.³⁷³

רבי שמואל בר רב יצחק בעי אם קודש הוא³⁷⁴ ישרפנו במקומו? שכן אפילו בירושלם שורפין אותו לפני הבירה מעצי המערכה.

ההן יוצא³⁷⁵ מה את עבד ליה, כי מטמא בחוץ³⁷⁶ או כי מטמא בפנים? אמר רבי יוסה מכיון שנמצא פסול מחמת מקומו נעשה כמטמא בחוץ. אמר רבי יוסי בי רבי בון טהור הוא דבר תורה, את הוא שגזרת עליו טומאה, לא דיך שגזרת עליו טומאה, אלא שאת מבקש לעשותו כמטמא בחוץ? ! אלא כמטמא בפנים.

אית תניי תני ומחלף, רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסי כמתניתין. אמר ר' יודן סימנא מן ההיא דברכות, עד כמה מזמנין עד כזית, ר' יהודה אומר עד כביצה³⁷⁷

תני פחות מיכן אין מטריחין עליו שיחזיר מה בין זה לזה זה³⁷⁸ יש לו ביטול.

עד כדון בשר קודש, חמץ מניין?³⁷⁹ אמר רבי יוסי בי רבי בון מן מה דתנינן וכן מי שיצא מירושלם הדא אמרה מה דנפל לדין נפל לדין:

מסכת פסחים פרק ד

³⁷³ יוסיפו על ירושלים שיעור "ריצת סוס מן הבקר עד חצות" (בחצות אין עושה צל)³⁷⁴ אים מן הצופים ולפנים "קודש", ישרפנו שם!

³⁷⁵ ורבנן גזרו עליו טומאה

³⁷⁶ כבשר שנטמא חוץ לעזרה שדינו לישרף בחוץ, או...

³⁷⁷ וכן יש לגרוס במתני'

³⁷⁸ למה הקילו חכמים דמתני' בחמץ עד כביצה?

³⁷⁹ מנא ליה לר' יהודה שיעור כביצה—ומתיר, כיון ששנו חכמי המשנה הקדמונים "וכן..."
אלמא שווים לכל דבר

הלכה א משנה מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות, עושין. מקום שנהגו שלא לעשות, אין עושין. ההולך ממקום שעושין למקום שאינן עושין, או ממקום שאינן עושין למקום שעושין, נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם. ואל ישנה אדם מפני המחלוקת:³⁸⁰

גמרא כתיב (דברים טז) שם תזבח את הפסח בערב. אין לי אלא הוא שלוחו מניין תלמוד לומר ובשלת ואכלת.³⁸¹ מה תלמוד לומר שם תזבח את הפסח בערב? אינו בדין שתהא עסוק במלאכתך וקרבנך קרב³⁸² אבל אסרו מלעשות מלאכה כהא דתני להן כל איניש דיהוי עלויה אעין וביכורין.³⁸³ האומר הרי עלי עצים למזבח וגזירים למערכה אסור בהספד ובתענית ומלעשות מלאכה בו ביום.

אמר רב יונה אילין תמידין קרבנותיהן של כל ישראל אינן, אם יהיו כל ישראל עולין לירושלם לית כתיב אלא (שם) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך! אם יהיו כל ישראל יושבין ובטילין והכתיב (דברים יא) ואספת דגנך מי אוסף להן את הדגן! אלא שהתקינו הנביאים הראשונים עשרים וארבע משמרות על כל משמר ומשמר היה עומד³⁸⁴ בירושלם של כהנים ושל לויים ושל ישראלים. תני עשרים וארבעה אלף,³⁸⁵ עמוד מירושלם וחצי עמוד מיריחו.³⁸⁶ אף יריחו היתה יכולה להוציא עמוד שלם אלא בשביל לחלוק כבוד לירושלם היתה מוציאה חצי עמוד. הכהנים לעבודה, והלויים לדוכן, וישראל מוכיחין על עצמן שהן שלוחיהן של כל ישראל.

תני רבן שמעון בן אלעזר אומר כהנים ולויים וישראלים ושיר מעכבין את הקרבן. רבי אבון בשם רבי אלעזר טעמא דרבי שמעון בן

כששייך "מחלוקת", לא ישנה ממנהג מקומו³⁸⁰

עיקר המצווה=אכילה³⁸¹

שיהא "כאלו" הוא מקריב³⁸²

המביא עצים או בכורים, אסור בהספד ותענית ומלאכה³⁸³

=מעמד³⁸⁴

סה"כ של כל מעמדות³⁸⁵

כ 666 ישבו בירו' 333 ביריחו³⁸⁶

אלעזר (דברי הימים ב כט) כל הקהל משתחווים אלו ישראל. והשיר משורר. אלו הלויים. וחצצרות מחצצרים אלו הכהנים. הכל עד לכלות העולה. הכל מעכבין את הקרבן. רבי תנחומא בשם רבי לעזר שמע לה מן הדא (במדבר ח) ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל אלו הלויים. לעבוד את עבדת בני ישראל באהל מועד אלו הכהנים. ולכפר על בני ישראל זה השיר. ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש אלו ישראל. מניין שהשיר קרוי כפרה חנינה אבוי דרב ינטה בשם ר' בניה ולכפר על בני ישראל זה השיר. מניין שהשיר מעכב ר' יעקב בר אחא ר' שמעון בולוטה בשם ר' חנינה ולכפר על בני ישראל זה השיר.

הרי פסח הרי קרבנן של כל ישראל הוא ותלו אותו מנהג! אמר רבי אבהו שנייא הוא שאין הפסח קרב אלא משש שעות ולמעלן. ר' אבהו בעי אמר הרי עלי עולה משש שעות ולמעלן מותר לעשות מלאכה משש שעות ולמטן? ³⁸⁷ ר"ר יוסה פסח שהקריבו בשחרית אינו פסח, עולה שהקריבו בשחרית עולה הוא.

כל הדברים תלו אותן במנהג. נשיי דנהיגין דלא למיעבד עובדא באפוקי שובתא, אינו מנהג. עד יפני סדרה מנהג. ³⁸⁸ בתריי' ובחמשתה, אינו מנהג. עד יתפני תענית' מנהג. ³⁸⁹ יומא דערובתה אינו מנהג מן מנחתה ולעיל מנהג. ³⁹⁰ יומא דירחא ³⁹¹ מנהג. א"ר זעירה נשייא דנהגן דלא למישתייה ³⁹² מן דאב עליל מנהג. שבו פסקה אבן שתייה מה טעם (תהילים יא) כי השתות יהרסון. א"ר חנינא כל הדברים מנהג. ³⁹³

³⁸⁷ וודאי דאסור כל היום, וה"ן ליתסר כל היום

³⁸⁸ עד שיגמרו הקהל "סידרא" (פסוקים ותירגומם)

³⁸⁹ מנהג ישראל להתענות בכל ב' וה'. ונשים שאינן עושין מלאכה ב"כל היום", אינו מנהג. עד

שישלם "סדר התענית", מנהג

³⁹⁰ ע"ש מן המנחה ולמעלה, מנהג

³⁹¹ ר"ח

³⁹² לארוג

³⁹³ פליג

אעין דשיטין³⁹⁴ הוּוּ במגדל צבעייה,³⁹⁵ אתון ושאלון לר' חנינא חבריהון דרבנן מהו מיעבד בהן עבודה? אמר להן מכיון שנהגו בהן אבותיכם באיסור אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש.

ר"א בשם ר' אבון כל דבר שאינו יודע שהוא מותר וטועה בו באיסור, נשאל והן מתירין לו. וכל דבר שהוא יודע בו שהוא מותר והוא נוהג בו באיסור, נשאל אין מתירין לו. יושבין על ספסלו של עכו"ם בשבת.³⁹⁶ מעשה בר"ג שישב לו על ספסל של עכו"ם בשבת בעכו אמרו לו לא היו נוהגין כן להיות יושבין על ספסלו של עכו"ם בשבת ולא ר"ל להן מותר לעשות כן אלא עמד והלך לו.

מעשה ביהודה ובהלל בניו של רבן גמליאל לרחוץ במרחץ בכבול אמרו להן לא נהגו כאן להיות רוחצין שני אחים כאחת ולא רצו לומר מותר כן אלא נכנסו זה אחר זה. ועוד שיצאו לטייל בקורדקיות³⁹⁷ של זהב בלילי שבת בבירו. אמרו להן לא נהגו כאן להיות מטילין בקורדקיות של זהב בשבת ולא רצו לומר להן מותר כן אלא שלחו ביד עבדיהן.

ולא סוף דבר פסח, אלא אפילו מנהג קיבלו עליהן חרמי טיבריה וגרוסי ציפורין. דשושי עכו. שלא לעשות מלאכה בחולו של מועד. ניחא גרוסי ציפורין דשושי עכו.³⁹⁸ חרמי טיבריה ואינן ממעטין בשמחת הרגל? צד הוא בחכה, צד הוא במכמורת. אפילו כן אינן ממעטין בשמחת הרגל? רבי אימי מיקל לון³⁹⁹ שהן ממעטין בשמחת הרגל. גלו ממקום למקום וביקשו לחזור בהן ייבא כהדא דא"ר בא בני מיישא קיבלו עליהן שלא לפרש בים הגדול. אתון שאלון לרבי אמרין ליה אבותינו נהגו שלא לפרש בים הגדול, אנו מה אנו? אמר להן מכיון שנהגו בהן אבותיכם באיסור אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי

³⁹⁴ עצי שטים

³⁹⁵ והיה קבלה בידם שעצים הללו מארון הם!

³⁹⁶ ול"ח דמיחזי כמו"מ

³⁹⁷ Loose sandals

³⁹⁸ שאינן כותשין החטים והפולים=גריסי, שאפשר ע"י בעלים

³⁹⁹ מקלל אותם

נפש.⁴⁰⁰ ואין אדם נשאל על נדרו?! תמן משנדר נשאל ברם הכא אבותיכם נדרו. כל שכן יהו מותרות! א"ר חנניה לא מן הדא אלא מן הדא. ר' תלמידיה דר' יודה הוה דר' יודה אמר אסור לפרש בים הגדול.⁴⁰¹

ר"ש בן לקיש שאל לר' יוחנן ואינו אסור⁴⁰² משום בל תתגודדו? {א"ל בשעה שאלו עושין כב"ש ואלו עושין כב"ה. ב"ש וב"ה אין הלכה כב"ה! א"ל בשעה שאלו עושין כר"מ ואלו עושין כר' יוסה. ר"מ ור' יוסי אין הלכה כר' יוסי!} א"ל תרי תניין אינון על דר"מ ותרי תניין אינון על דר' יוסי.⁴⁰³ א"ל הרי ר"ה וי"ה,⁴⁰⁴ ביהודה נהגו כר"ע ובגליל נהגו כר' יוחנן בן נורי! אמר רבי שנייה הוא שאם עבר ועשה ביהודה בגליל ובגליל ביהודה יצא. הרי פורים הרי אלו קורין בי"ד ואלו קורין בט"ו! א"ל מי שסידר את המשנה סמכה למקרא, משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר.

ניחא ממקום שעושין למקום שאין עושין. ממקום שאין עושין למקו' שעושין. ויבטל שהרי כמה בטילין יש לו באותו מקום.⁴⁰⁵ ר' סימון בשם רבי יוחנן במתמיה:⁴⁰⁶

הלכה ב משנה כיוצא בו: המוליך פירות שביעית ממקום שכלו למקום שלא כלו, או ממקום שלא כלו למקום שכלו, חייב לבער. רבי יהודה אומר: צא והבא לך אף אתה:

גמרא כלו מטיבריה ולא כלו מציפורין. אמר לו מציפורין הבאתים! אם אין את מאמינני צא והבא לך אף אתה. ר' חנניה ור' פינחס, ר' יודה ור' יוסה שניהן אמרו דבר אחד.⁴⁰⁷ דתנינן תמן: אוכלין

אף ש"הולכים ממקום למקום!"⁴⁰⁰

מפני הסכנה!⁴⁰¹

מקום שנהגו וגו'⁴⁰²

כשיש מחלוקת הלכתי אליבא דחד תנא, משא"כ כשיש מנהגים שונים (כעשיית מלאכה)⁴⁰³

לענין הזכרת מלכויות בקדושת היום/השם⁴⁰⁴

ולמה לא ישנה מפני המחלוקת, "ויעשה"⁴⁰⁵

כשניכר ו"מתמיה" ששונה מכולן⁴⁰⁶

דסומכין על כל שהוא...⁴⁰⁷

על המופקר ואין אוכלין על השמור, ר' יוסי אומר אף על השמור. אמר לון מן השמור הבאתים ואם אין את מאמינני הרי שדה פלוני משומרת לפניך צא והבא לך אף אתה:

הלכה ג משנה מקום שנהגו למכור בהמה דקה לעכו"ם מוכרין, מקום שנהגו שלא למכור אין מוכרין. ואל ישנה אדם מפני המחלוקת. ובכל מקום אין מוכרין להן בהמה גסה עגלים וסייחים שלמין ושבורין רבי יהודה מתיר בשבורה בן בתירה מתיר בסוס:

גמרא מותר לגדל? ! א"ר בא כגון מהיר שהוא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל.⁴⁰⁸

הוון בעיי מימר מאן דמר מותר למכור מותר לייחד⁴⁰⁹ מאן דאמר אסור למכור אסור לייחד. ר' יונה רבי לעזר בשם רב ואפילו כמאן דאמר מותר למכור אסור לייחד. מה בין למכור מה בין לייחד? תמן מכיון שהוא מוכרה לו כבהמתו של עכו"ם היא. ברם הכא בהמתו של ישראל היא והוא חשוד עליה:

מקום שנהגו שלא למכור אין מוכרין. למה? שהיא מוציאה מידי גיזה. הגע עצמך שהיתה עז, שהוא מוציאה מידי בכורה. הגע עצמך שהיה זכר, שהוא מוציאו מידי מתנות. מעתה חיטין אל ימכור לו שהוא מוציאן מידי חלה! יין ושמן אל ימכור לו שהוא מוציאן מידי ברכה!

בכל מקום אין מוכרין להן בהמה גסה. מה בין גסה מה בין בהמה דקה? בהמה גסה יש בה חיוב חטאת,⁴¹⁰ בהמה דקה אין בה חיוב חטאת. ואינו חולב ואינו גוזז? ! תמן הוא מתחייב ברם הכא היא מתחייבת.

⁴⁰⁸ ואין חשש גזל

⁴⁰⁹ גוי עים בהמת ישראל ול"ח לרביעה

⁴¹⁰ חורש בה בשבת

א"ר אימי בבליי בשם רבנין דתמן, פעמי' שהוא מוכרה לו לניסיון והוא מחזירה לו לאחר ג' ימים ונמצא עובר עבירה בבהמתו של ישראל.⁴¹¹ מעתה לניסיון אסור שלא לניסיון מותר. זו מפני זו.

עבר ומכר קונסין בו. כשם שקונסין להלכה, כך קונסין למנהג. מניין שקונסין בו למנהג. חד ב"נ זבין גמלא לחד ארמאי אתא עובדא קומי רשב"ל וקנסיה בכיפלה בגין דייחזר ליה גמלא. א"ר יוסה בי ר' בון לסרסור קנסו והוון צווחין ליה ברא דמסרסר לארמאה. מה ר' שמעון בן לקיש כר' יודה? דתנן בשם ר' יודה הלוקח בהמה מן העכו"ם וילדה בכור, מעלה עמו בשוה ונותן חצי דמים לכהן. נתנה לו בקבלה, מעלה עמו אפילו עשר דמים בשוה ונותן כל הדמים לכהן.⁴¹² וחכמים אומרים הואיל ואצבע העכו"ם באמצע נפטרה מן הבכורה. ר' שמעון בן לקיש כר' יודה ורבה מן דרבי יודה, מה דאמר רבי יודה משום הילכות בכורה, מה דאמר רבי שמעון בן לקיש משום הילכות בהמה גסה:

רבי יודה מתיר בשבורה. לא אמר רבי יודה אלא בשבורה שאינה יכולה להתרפאות. אמרו לו והרי מביאין לה זכר ונרבע' ממנו א"ל אף אני לא אמרתי אלא בשבור זכר שאינו יכול להתרפאות. אמרו לו והרי מביאין לו נקיבה והוא רובעה והיא יולדת.

רב אבון בשם רבנין דתמן זאת אומרת שאסור להמציא להן זרע.⁴¹³

תמן תנינן הלוקח עובר חמורו של עכו"ם, המוכר לו אע"פ שאינו רשאי, המשתתף לו, והמקבל ממנו, והנותן לו בקבלה, פטור מן הבכורה. רבי חגיגי בעא קומי רבי יוסי לית הדא אמרה שאסור להמציא להן עוברים? אמר ליה כבר קדמך רבי אבון דמר ר' אבון בשם רבנין דתמן זאת אומרת שאסור להמציא להן זרע:

⁴¹¹ טעם איסור בהמה גסה

⁴¹² אלמא קנים

⁴¹³ שגזרו אף על מכירת "עוברים"

בן בתירה מתיר בסוס. לא אמר ר' יודה אלא בסוס זכר שהוא הורג בעליו במלחמה. יש אומרים שהוא רץ אחר נקיבה. ויש אומרים שהוא עומד ומשתין.⁴¹⁴ מה נפק מן ביניהון הסריס: מאן דמר שהוא רץ אחר נקיבה זה אינו רץ אחר נקיבה, מאן דמר שהוא עומד ומשתין אף הוא עומד ומשתין.

דברי חכמים.⁴¹⁵ רבי אחא בשם רבי תנחום בר חייה לכשיזקין הוא כודנו בריחיים:⁴¹⁶

ר' יוסה בי רבי בון בשם ר' חונה, בן בתירה ור' נתן אמרו דבר אחד. דתני הוציא בהמה וחיה ועופות בין חיים בין מתים חייב. ר' נתן אומר מתים חייב, חייך פטור. רבנין אית להון משום חייב חטאת. ואינן מתיבין ליה הכין? ⁴¹⁷ כשיטתו השיבוהו כשמתוך שאת אומר משום הלכות בהמה גסה⁴¹⁸ אף אית לן לכשיזקין הוא כודנו בריחיים.

ר' אומר אומר אני שהוא⁴¹⁹ אסור משום שני דברים: משום כלי זיין ומשום הלכות בהמה גסה.

ותני כן: חיה גסה כבהמה דקה. מאן תניתא רבי.⁴²⁰

דברי חכמים: ר' ביסנא חנין בר בא בשם רב חיה גסה כבהמה גסה:

הלכה ד משנה מקום שנהגו לוכל צלי בלילי פסחים אוכלין. מקום שנהגו שלא לוכל אינן אוכלין. מקום שנהגו להדליק את הנר בלילי יום הכיפורים מדליקין. מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין.

⁴¹⁴ ונמצא "מסכן בעליו במלחמה!"

⁴¹⁵ אוסרין בסוס

⁴¹⁶ ועושה מלאכה בשבת

הו"ל מכיון ד"חי אינו נושא עצמו". וסוס נושא את רוכבו, אסור⁴¹⁷

ולית לך משום "משא" ...⁴¹⁸

סוס⁴¹⁹

ואין אסור רק משום כלי זין (כן שיטת רבי במ' ע"ז)⁴²⁰

מדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמבואו' אפילין ועל גבי החולין:

גמרא ר' בא בעא קומי ר' אימי אפי' בשר עגל אפי' בשר עוף?
א"ל אפי' בשר עוף. סברין מימר אפי' ביצה אפי' קולקס⁴²¹ א"ר יודן
בי ר' חנין ובלבד מן השחיטה.

תני ר"ש בן אלעזר אומר יה"כ שחל להיות בשבת אפילו במקום
שלא נהגו להדליק מדליקין. ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי ר' יוסה
בן שאול בשם רבי הלכה כר"ש בן אלעזר. דרש ר' חייה בר בא
לטיבריה כהדא דר"ש בן אלעזר. ר' יוסה אמר לה רבי שמואל בר
נחמן בשם ר' יונתן, ר' חזקיה ואמרי לה ר' יעקב בר אחא בשם ר'
שמואל בר נחמן: מקום שנהגו להדליק משובח ממקום שנהגו שלא
להדליק. א"ר ירמיה תדע שהוא כן שהרי יום הכיפורים שחל להיות
בשבת אפילו מקום שנהגו שלא להדליק מדליקין! ר' בא ור' סימון
תריהון אמרין תדע לך שהוא כן שהרי האיש הזה צנוע ואינו משמש
מטתו לאור הנר. בין כמ"ד מדליקין בין כמ"ד אין מדליקין מפני
הרגל עבירה. מאן דאמר מדליקין שהוא רואה ומתבייש ומ"ד אין
מדליקין שלא יראה ויתאווה.

תני אפילו בתי כנסיות ובתי מרחציות. לכן צריכה אפילו מקום
שלא נהגו להדליק מדליקין.⁴²²

יה"כ שחל להיות בשבת מהו להדיח כבשין ושלקות מן המנחה
ולמעלן? רב אמר אסור ר' לעזר אמר מותר. ר' יעקב בר אחא בשם ר'
אלעזר מה טעם אמרו מדיחין כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלן
מפני סכנה. שנייא היא יה"כ שחל להיות בחול. התיב ר' חנניה
חברון דרבנין מתניתא פליגא על ר"א יה"כ שחל להיות בשבת חלות
מתחלקת לערב שנייא היא שע"י שהוא דבר קל שמא ישכח ויאכל.
התיב ר' פינחס מתניתא דר' לעזר פליגא עלוי יום הכפורים שחל
להיות בשבת שבתון שבות ובחול שבתון שבות. אם בחול את שובת

דג ⁴²¹

מפני צורך רבים ⁴²²

לא כ"ש בשבת. לא צורכה דלא אפילו דברים שאת מותר לעשותן בחול את שובת עליהן בשבת ואי זו זו הדחת כבשים ושלקות. רבי יעקב בר זבדי בשם ר' אבהו נראין דברים בדבר שדרכו לבוא בצונין אבל דבר שדרכו לבוא ברותחין עד דיידא גלשה הוא מקנב. אמר ר' מנא אם אומר את כן אף מתבייש ולא מקנב ונמצא בא לידי סכנה. ר' בא בעא קומי ר' אימי מהו להדיח כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלן אמר ליה שרי. רבי יעקב בר אחא שאל לרבי חייה ולרבי יסה מהו להדיח כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלן אמר ליה שרי. רבי זעירה בעא קומי רבי אימי מהו מימר לחליטה עבד לי חליטה אמר ליה שרי. עבד לי תופין שרי עבד לי פתילה. אמר ליה לא. מה בין זה לזה זה אוכל נפש וזה אינו אוכל נפש:

הלכה ה משנה מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין מקום שנהגו שלא לעשות אינן עושין ובכל מקום תלמידי חכמים בטלין ר' שמעון בן גמליאל אומר יעשו כל אדם עצמן כתלמידי חכמים:

גמרא רבי אבון רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יודן נשייא כמתמיה

יעשו כל אדם עצמן תלמידי חכמי'. כל עצמן לא גזרו חכמי'.
בטילה בתשעה באב:

דף כח, ב פרק ד הלכה ו משנה וחכמים אומרים ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות ובגליל לא היו עושין כל עיקר הלילה ב"ש אוסרין וב"ה מתירין עד שתנץ החמה:

דף כח, ב פרק ד הלכה ו גמרא הא יום אסור רבי לעזר בשם רבי הושעיה יום פסח הוא לה'. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן רבי לא בשם רבי לעזר שני תלמידים שנו אותה. אמר רבי זעירא אשכחית אמר תלתא אינון חד אמר אסור וחד אמר מותר וחד אמר מנהג:

דף כח, ב פרק ד הלכה ז משנה ר"מ אומר כל מלאכה שהתחיל בה קודם ל"ד גומרה ב"ד אבל לא יתחיל בה בתחילה ב"ד אע"פ שיכול

לגומרה וחכ"א של אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים החייטים
והספרים והכובסין ר' יוסי בי ר' יהודה אומר אף הרוצענים:

דף כח, ב פרק ד הלכה ז גמרא ובלבד דבר שהוא לצורך המועד. אבל
לא יתחיל בארבעה עשר אפילו דבר שהוא לצורך המועד. וחכמים
אומרים שלש אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים החייטין שכן
הדיוט תופר כדרכו בחולו של מועד הספרין שכן נזירין ומצורעין
מגלחין במועד הכובסין שכן דרך העולין מטומאה לטהרה להיות
מכבסין במועד. רבי יוסי בן ר' יהודה אומר אף הרוצענין שכן דרך
עולי רגלים להיות מתקנין מנעליהן וסנדליהן במועד. ורבנין אמרין
עשירים היו בבהמה היו עולין

דף כט, א פרק ד הלכה ח משנה מושיבין שובכין לתרנגולין בארבעה
עשר תרנגולת שברחה מחזירין אותה למקומה ואם מתה מושיבין
אחרת תחתיה גורפין מתחת רגלי הבהמה בארבעה עשר ובמועד
מסלקין לצדדין מוליכין ומביאין כלים מבית האומן אף על פי שאינן
לצורך המועד:

דף כט, א פרק ד הלכה ח גמרא הא במועד אסור. אין מרביעין את
הבהמה במועד אבל מוליכין אותה לבקורת. ר' יודה אומ' חמורה
שהיא תובעת זכר מרביעין אותה שלא תיצן ושאר כל הבהמה מוליכין
אותה לבקורת. ומקיזין דם לאדם ולבהמה במועד ואין מונעין רפואה
מאדם ומבהמה במועד: תרנגולת שברחה מחזירין אותה למקומה.
והן שיחזירוה שלשה ימים למרידה ואם מתה מושיבין אחרת תחתיה.
והוא שישבה על ביצה שלשה ימים מעת לעת. א"ר מנא מתניתא
אמרה כן שלשה עשר ארבעה עשר חמשה עשר. ומקצת היום ככולו.
א"ר אבון תיפתר שישבה מאיליה ולית ש"מ כלום. זבל שבמבוי
מסלקו לצד. שברפת ושבחצר מוציאו לאשפה. א"ר בא הדא דתימר
בחצר קטנה אבל בחצר גדולה מסלקו לצד. הרפת בין גדולה בין
קטנה מוציאו לאשפה. אמר רבי בא מפני שניוולה קשה:

הלכה ט משנה ששה דברים עשו אנשי יריחו, על שלשה מיחו בידם
ועל ג' לא מיחו בידם. אלו שלא מיחו בידם: מרכיבין דקלים כל

היום,⁴²³ וכורכין את שמע, וקוצרין וגודשין לפני העומר. ולא מיחו בידן.

אלו שמיחו בידן: מתירין בגמזיות של הקדש,⁴²⁴ ואוכלין מתחת הנשרים בשבת, ונותנין פיאה לירק ומיחו בידן חכמים:

גמרא מאן תנא קוצרין⁴²⁵ ר"מ. מאן תנא גודשין⁴²⁶ ר' יודה. א"ר יעקב בר' סוסיי קומי ר' יוסי כל עמא מודיי שקוצרין⁴²⁷ וכל עמא מודיי שאין גודשין.⁴²⁸ מפליגין בהרכבת דקלים. ר"מ אומר מרכיבין דקלים כל היום וברצון חכמים היו עושין, ר' יודה אומר לא היו עושין ברצון חכמים

כיצד היו כורכין את שמע? אמר רב אחא אמר רבי זעירה א"ר לא: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אלא שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה דברי רבי מאיר. רבי יודה אומר מפסיקין היו, אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ר' יוסה אמר ר' זעירה ר' לא שמע ישראל ה' וגו' אלא שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך דברי רבי מאיר. רבי יודה אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

כיצד היו מתירין בגמזיות של הקדש? אמרו להן חכמים אין אתם מודין לנו בגידולי הקדש שהן אסורין! אמרו להן אבותינו כשהקדישו לא הקדישו אלא קורות מפני בעלי אגרוף שהיו באו ונוטלין אותן בזרוע. מה רבנין סברין מימר קורות ופירות הקדישו?! אפילו תימר קורות הקדישו ופירות לא הקדישו, צריכא לרבנין המקדיש שדה אילן מהו שישיר לו מן הגידולין⁴²⁹

של ע"פ⁴²³

פירות של תאינה, שאבותיהן הקדישו הקורות, ונקצצו, וצמח אחרת⁴²⁴

אבל גדישה אסור לכתחילה⁴²⁵

דתני: קוצרין וגודשין ולא מיחו⁴²⁶

לכתחילה⁴²⁷

לכתחילה⁴²⁸

האים אפשר לשייר גידולין⁴²⁹

נשמענה מן הדא: משנודעו העוללות, העוללות לעניים.⁴³⁰
שנייא היא שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. מעתה אפילו לא נודעו
העוללות יהו העוללות לעניים! שנייא היא שהוא כרם להקדש⁴³¹
כהדא דתני: הנוטע כרם להקדש פטור מן הפרט מן הערלה ומן הרבעי
ומן העוללות וחייב בשביעית. ר"ז בשם ר' יוחנן (ויקרא כה) ושבתה
הארץ שבת לה' אפילו דבר שהוא לה' קדושת שביעית חלה עליו.

ר' חייה בר אבא בעא קומי דר' מנא לאוכלו בלא פדיון אי
אפשר שא"א להקדש לצאת בלא פדיון לפדותו ולאוכלו אין אתה יכול
שלא יהא⁴³² כלוקח לו קורדום מדמי שביעית. אמר ליה הגזבר היה
מחלפן ביד אחר.⁴³³ א"ר מתנייה למה לי נן פתרין לה דברי הכל⁴³⁴
כההיא דמר ר' יוחנן דברי ר' יוסה מפני שקדם נדרו להבקירו.⁴³⁵
והכא⁴³⁶ מפני שקדם הבקר נדרו⁴³⁷ להקדישו.

א"ר יוחנן והורון כר' יוסה.⁴³⁸

לית הדא⁴³⁹ פליגא על ר' יוחנן? דרבי יוחנן אמר מכיון שעבר
עליו ושכחו הרי הוא שכחה! שנייא היא בעריס⁴⁴⁰ שדרכו לבחן.
אפילו על דר' אושעיה לית היא פליגא דרבי הושעיה אמר רומס הייתי
זיתים עם רבי חייה הגדול ואמר לי כל זית שאת יכול לפשוט ידך
וליטלו אינו שכחה.⁴⁴¹ שנייא היא שכל רוגלות ורוגלות אומן⁴⁴² בפני
עצמו.

⁴³⁰ ולא חיילא הקדש, אלמא משייר איניש גידולין
והקדש פטור מן מתנ"ע⁴³¹

הגזבר יקח דמי פדיון—שיש עליהן קדושת שביעית—ויקח בהן קורדום!⁴³²
והאחר משתמש במעות אלו לצורך מאכל, ואוכלן בקדושת שביעית⁴³³
ל"ד⁴³⁴

באוסר חבירו מליהנות, ואח"כ מפקיר, דל"מ⁴³⁵
מקדיש שדהו חייב בעוללות⁴³⁶
כ חיוב עוללות⁴³⁷

ר' יוסי סובר דחייב העני לתת להקדש שווי מה שגדלו העוללות אח"כ⁴³⁸
מתניתין שם(פיאה 7:8) שאים יכול לפשוט ידו, אינו שכחה⁴³⁹
גפנים חשובות שגדילין על "גדר"⁴⁴⁰
אלמא גם בזיתים אמרינן "פשיטת יד"⁴⁴¹

רבי אבא בר כהנא בעא קומי רבי אימי, המשכיר בית לחבירו ונצרך⁴⁴³ לדמיו?⁴⁴⁴ א"ל לא עלה על דעת שימות ברעב.⁴⁴⁵ ר' זעירא רבי לא תריהון אמרין מיסתיוסיס⁴⁴⁶ כאוני הוא⁴⁴⁷ ונקנית במקח.⁴⁴⁸

תני המשכיר בית לחבירו ועמד והקדישו הרי זה דר בתוכו ומעלה שכר להקדש אימתי בזמן שלא הקדים לו שכרו אבל בזמן שהקדים לו שכרו הרי זה דר בתוכו חנם.

ביומוי דר' מנא הוות נימורת בציפורין והוון בניהון מישכונין גבין,⁴⁴⁹ מדאתאי מיזל לון אפיק ר' מנא כדון כהיא דר' אימי אמר לא דאנא סבר כדעתיה אלא בגין ציפרייא דלא יחלטון בניהון:

ואוכלין מתחת הנשרים. מה נן קיימין? אם בשנשרו מעי"ט דברי הכל מותר! אם בשנשרו בי"ט דברי הכל אסור! אלא כי נן קיימין בסתם:

ונותנין פיאה לירק. לא היו נותנין אלא מן הלפת ומן הקפלוטות⁴⁵⁰ שלקיטתן כאחת, רבי יוסה אומר אף לכרוב.

מעשה בבן בוהיין שנתן בנו פיאה לירק לעניים, ובא אביו ומצאן עומדין על פתח הגינה אמר להן הניחו מה שבידכם. הניחו מה שבידן, ונתן להם בכפליהן מעושרין, לא שהיתה עינו צרכה אלא שהיה חושש לדברי חכמים.

=שורה, וע"כ לא אמרינן ביה "פשיטת יד" ⁴⁴²

המשכיר העני מאד והוצרך למעות, ומכר ביתו ⁴⁴³

ומכר את ביתו לאחר ⁴⁴⁴

ומכרו קיים, והשוכר חייב לפנות ⁴⁴⁵

A lease ⁴⁴⁶

"כמקח" הוא ⁴⁴⁷

כ אינה נפקעת ע"י מקח, רק נשאר שוכר אצל בעה"ב השני ⁴⁴⁸

חיל המלך בא לציפורי וחטפו ילדים ל"משכון" כדי שיפדם בממון. מכרו אנשים בתיהם ⁴⁴⁹

המושכרים, שיהיה להם מעות לצורך זה. ור' מנא פסק שחייבין השוכרים לצאת מהבית—אף

תוך זמן השכירות—מפני צורך השעה

Turnips & head of leek ⁴⁵⁰

חד זמן צרכין רבנן נידבא, שלחון לר' עקיבה ולחד מן רבנין עמיה. אתון, בעיי מיעול לגביה⁴⁵¹ ושמעון קליה דטלייא א"ל מה ניזבין לך יומא דין א"ל טרוכסמין⁴⁵² לא מן יומא דין אלא מן דאתמול דהוא כמיש וזליל. שבקון ליה ואזלון לון.⁴⁵³ מן דזכין כל עמא, אתון לגביה.⁴⁵⁴ אמר לון למה לא אתיתון גביי קדמיי כמה דהויתון נהיגין? אמר כבר אתינן ושמעינן קליה דטלייא אמר לך מה ניזבון לך יומא דין, ואמרת ליה טרוכסימון לא מן דיומא דין אלא מן דאתמול דהוא כמיש וזליל. אמר מה דביני לבין טלייא ידעתין. לא מה ביני לבין בריי!⁴⁵⁵ אע"פ כך אזלון ואמרו לה והיא יהבה לכון חד מודיי דדינרין.⁴⁵⁶ אזלין ואמריין לה, אמרה לון מה אמר לכון גדיל, או מחיק? ואמרי לה סתם אמר לן. אמרה לון אנא יהבה לכון גדיל ואין אמר גדיל הא כמילוי.⁴⁵⁷ ואין לא אנא מחשבנא גודלנה מן פרני.⁴⁵⁸ כיון ששמע בעלה כך, כפל לה את כתובתה:

פסחים פרק ה

הלכה א משנה תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה. ערב פסחים, נשחט⁴⁵⁹ בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה בין בחול בין בשבת. חל ערב פסחים להיות ערב שבת, נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה. והפסח אחריו:

גמרא כתיב (שמות כט) וזה אשר תעשה על המזבח וגו' הייתי אומר יקרבו שניהן בשחרית ושניהן בין הערבים, ת"ל (שם) את הכבש

⁴⁵¹ בן בוהיין

⁴⁵² endive

⁴⁵³ הניחו אותו והלכו אצל אחרים (שחשבו כי עני הוא!)

⁴⁵⁴ אחר שנתנו כולם, באו לו

⁴⁵⁵ מה שביני ובין ילדיי אתם מכירים, לא מה שביני ובין בוראי!

⁴⁵⁶ כלי "מודיוס" מלא דינרין

⁴⁵⁷ הרי כדבריו

⁴⁵⁸ לנכות המותר מן הכתובה

⁴⁵⁹ התמיד

אחד תעשה בבקר. הייתי אומר יקרב של שחר עם הנץ החמה ושל בין הערבים עם דמדומי החמה ת"ל בין הערבים. נאמר כאן בין הערבים ונאמר להלן⁴⁶⁰ בין הערבים, מה בין הערבים שנאמר להלן משש שעות ולמעלן, אף בין הערבים שנא' כאן משש שעות ולמעלן. מה חמית מימר בין הערבים משש שעות ולמעלן אף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר (ירמיהו ו) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. מה ערב שנאמר להלן משש שעות ולמעלן אף ערב שנאמר כאן משש שעות ולמעלן.

ויהא כשר משש שעות ולמעלן.⁴⁶¹ ר' יושוע בן לוי אמר בין הערבים כיצד חלק בין הערבים ותן לו שתי שעות ומחצה לפניו ושתי שעות ומחצה לאחריו ושעה אחת לעיסוקו נמצאת אומר שהתמיד קרב בתשע שעות ומחצה. אמר רבי יוסה שבק ר' יהושע בן לוי רישא ואמר סופה! דלכן כהדא דתני: חנניה בן יהודה אומר שומע אני בין ערבים בין ערבו של ארבעה עשר ובין ערבו של חמשה עשר, יכול היום והלילה בכלל? ת"ל (שמות יב) יום. כשהוא אומר יום יצא לילה, אי יום יכול בשתי שעות ביום? ת"ל (דברים טז) בערב. אי בערב יכול משתחשך? ת"ל בין הערבים. הא כיצד? חלוק בין הערבים ותן שתי שעות ומחצה לפניו ושתי שעות ומחצה לאחריו ושעה אחת לעיסוקו נמצאת אומר שהתמיד קרב בתשע שעות ומחצה לאחריו ושעה א' לעיסוקו. נמצאת אומר שהתמיד קרב בתשע שעות ומחצ'.

א"ר יוסה הדא דתימר⁴⁶² למצוה אבל לעיכוב הדא היא דתנינן שחטו קודם לחצות פסול לאחר חצות מיד כשר. קודם לתמיד כשר.

ויימר אף בשחרית כן?⁴⁶³ הכא כתיב בין הערבים. אית לך מימר תמן בין הבקרים! ?

ר' יושוע בן לוי אמר תפלות מאבות למדו.⁴⁶⁴ אב בית דין.⁴⁶⁵

⁴⁶⁰ בפסח

ולמה נשחט ב⁴⁶¹ 8.5?

⁴⁶² זמן הפסח

⁴⁶³ "חלק את הבקר"

מאן תנא בין בחול בין בשבת? ⁴⁶⁶ ר' ישמעאל. דתני כסדרו בחול כך סדרו בשבת דברי ר' ישמעאל, ר"ע אומר כסדרו בע"ש כך סדרו בשבת. ⁴⁶⁷ הא ר' ישמעאל מאחר שעה לפילפולו. ⁴⁶⁸ ור"ע מקדים שעה אחת לעיסוקו? ! כדי שלא יכנסו למצוה משוכרין. ⁴⁶⁹

ויקרב פסח תחילה ⁴⁷⁰ ותמיד אחריו? ⁴⁷¹ אם אומר את כן נמצאת מבטל בין הערבים של פסח. אם מקיים את בין הערבים של פסח ⁴⁷² לא נמצאת מבטל בין הערבים של תמיד? תמיד אם מבטלו את עכשיו, אימתי את מקיימו לאחר זמן. פסח אם מבטלו את עכשיו אימתי את מקיימו!

ויקריב פסח תחילה ⁴⁷³ ותמיד אחריו? יאומר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים בלבד. ר' ירמיה בעי מה חמיית מימר ערב מאוחר או נאמר ערב מוקדם! אלא כיני יאומר דבר שנאמר בו בין הערבים כבוא השמש ⁴⁷⁴ לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים לבד. מתניתא מסייעה לר' ירמיה (דברים טז) שם תזבח את הפסח בערב. בערב אתה זובח, כבוא השמש אתה אוכל, מועד צאתך מארץ מצרים ⁴⁷⁵ אתה צולה. אית תניי תני בערב אתה אוכל, כבוא השמש אתה זובח, מועד צאתך מארץ מצרים אתה צולה.

⁴⁶⁴ וכו' וכו'

⁴⁶⁵ ל"ש כאן, והובא בברכות

⁴⁶⁶ קרב התמיד ב-8.5

⁴⁶⁷ ב-7.5

⁴⁶⁸ לעיסוקו

⁴⁶⁹ דרכם להשתכר בסעודת שבת, וצריך זמן כדי שיפיג השכרות עד הלילה

⁴⁷⁰ 8.5

⁴⁷¹ 9.5

⁴⁷² שקרב ב-9.5

⁴⁷³ ב-9.5

⁴⁷⁴ משמע בלילה ממש

⁴⁷⁵ סמוך לשקיעה...כנראה שיצאו בזמן זאת

ויקרבו שניהן כאחת? א"ר יוסה כבש שני אין פסח שני. תני ר' נתן אומר בכל יום ויום תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה. מהו בכל ערב פסח ופסח? א"ר יוסה בי ר' בון טעמיה דהדין תנייה כדי ליתן חצי שעה בין כת לכת.⁴⁷⁶

תני דם תמיד ואיבריו קודמין לפסח, ופסח לקטורת, והקטורת להטבת נרות. אית תניי תני דם תמיד ואיבריו קודמין לקטורת, והקטורת לפסח, ופסח להטבת הנרות, כדי שיקרבו נסכי תמיד עמו.⁴⁷⁷

אין מוקדם לתמיד של שחר ולא מאוחר לתמיד של בין הערבים אלא הפסח והקטורת בערבי פסחים. מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר? ת"ל (ויקרא ו) עליה עולה. ומנין שלא יהא דבר מעכב לתמיד של בין הערבים ת"ל עליה שלמים. רשב"ל אמר וערך עליה עולה אין כתיב כאן אלא וערך עליה העולה שלא תהא העולה קודמת לתמיד של שחר.

תני ר' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה אומר מחוסרי כפרה מביאין כפרתן אחר התמיד של בין הערבים כדי שיטבלו ויאכלו פסחיהן לערב. א"ר יודן הדא דתימא במצורע עשיר אבל במצורע עני לא עוף הוא מביא?⁴⁷⁸ אמר ר' שמעון בר אבדומא אינו מביא אשם:

הלכה ב משנה הפסח ששחטו שלא לשמו קיבל והילך וזרק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו או שלא לשמו ולשמו פסול כיצד לשמו ושלא לשמו לשמו לשום פסח ולשום שלמים שלא לשמו ולשמו לשם שלמים ולשם פסח:

גמרא מנין שהוא צריך לשוחטו לשמו? ר' בא בשם רב (שמות יב) ואמרתם זבח פסח הוא לומר אם שחטו לשם פסח הרי הוא פסח ואם לאו אינו פסח. שאר כל מעשיו מנין? (דברים טז) ועשית פסח

גם בע"פ לא שינו כלל, כי ב2.5 שעות יש 5 חצאי שעה, ואפשר לעשות 3 כתות ו21⁴⁷⁶ הפסקות

בשעת הטבה⁴⁷⁷

ואין למזבח אלא דמו ופשיטא דשרי⁴⁷⁸

שיהו כל מעשיו לשם פסח. מעתה אפילו הקטר אימורין! ת"ל זבח, מה זביחה מיוחדת שהיא מעכבת את הכפרה יצאו הקטר אימורין שאינן מעכבין את הכפרה.

חטאת מניין? (ויקרא ד) ושחט אותה לחטאת. ושאר כל מעשיו מנין (ויקרא יד) ועשה את האחד חטאת. מעתה אפילו הקטר אימורין! ת"ל ושחט, מה שחיטה מיוחדת שהיא מעכבת את הכפרה יצאו הקטר אימורין שאינן מעכבין את הכפרה. חטאת לשם בעלים מנין? א"ר ירמיה (שם) ועשה הכהן את החטאת וכפר על המטהר מטומאתו. א"ל ר' יוסי מעתה אפילו הקטר אימורין! ת"ל וכפר, מה זריקה מיוחדת שהיא מעכבת את הכפרה, יצאו הקטר אימורין שאינן מעכבין את הכפרה.

פסח לשם בעלים מנין? ודין הוא מה אם החטאת שאין מחשבת ערלים וטמאים פוסלין בה, צריכה שתהא לשם בעלים. פסח שמחשבת ערלים וטמאים פוסלין בו, אינו דין שיהא צריך לשם בעלים! לא אם אמרת בחטאת שהיא קדש קדשים, תאמר בפסח שהוא קדשים קלין. א"ר יוסה ולא מחשבה למדת! התורה ריבה מחשבה בפסח יותר מן החטאת. אמר רבי חנניה קומי רבי מנא ומחטאתו של מצורע אנו למדין?! וכי חטאתו של מצורע לא לחידושה יצאת שתהא טעונה נסכים לשם בעלים, ודבר שיצא לחידושו אין למדין ממנו! א"ל וכי חטאתו של מצורע מאיכן למידה שתהא פסולה שלא לשמה לא מן הדין קרייא דכתיב ושחט אותה לחטאת וכתיב (ויקרא ז) זאת תורת החטאת תורה אחת לכל החטאות?! אלא ממקום שהוא למידה משם היא מלמדת!

שחטו לשמו לזרוק דמו שלא לשמו. א"ר יוחנן יש שלא לשמו בעבודה לעבודה והוא פסול. ר' שמעון בן לקיש אמר אין שלא לשמו מעבודה לעבודה ויהא כשר. אמר רבי אילא ממחשבת פיגול לימד רבי יוחנן: אילו זרק שלא לשמו שמא אינו פיגול?! שחטו לשמו לזרוק דמו שלא לשמו פסול!

אמר רבי יוסה מן תרתין מילין לא דמיא מחשבת פיגול למחשבת פסול, אילו שחטו לשמו לקבל דמו שלא לשמו שמא אינו כשר? ! שחטו לשמו וקבל דמו שלא לשמו פסול! אילו שחטו לשמו להקטיר אימוריו שלא לשמו⁴⁷⁹ שמא אינו פיגול? ! שחטו לשמו והקטיר אימוריו שלא לשמו כשר!⁴⁸⁰

א"ר יוסה אנא חמית לרבי ירמיה תפיס לרבי בא אמר ליה אמר לי טעמא דר' יוחנן למה שחטו לשמו לזרוק דמו שלא לשמו פסול. נעשה משעה ראשונה כשוחטו לשמו ושלא לשמו והוא פסול.⁴⁸¹ א"ל ואין כיני אפילו שחטו לאוכליו לזרוק את דמו שלא לאוכליו וייעשה משעה ראשונה כשוחטו לאוכליו ושלא לאוכליו ויהא כשר. לית יכול דמר ר' אילא בשם ר' יוחנן שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו, פסול!

אתא ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן: שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו כשר⁴⁸²

רבי יוסה נסיב חייליה מן תרין טעמיה דר' יוחנן למה שחטו לשמו לזרוק דמו שלא לשמו פסול נעשה משעה הראשונה כשוחטו לשמו ושלא לשמו והוא פסול. למה שוחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו כשר. נעשה הראשונה כשוחטו לאוכליו ושלא לאוכליו והוא כשר.

רבי חנניה אמר קומי רבי מנא בשם רבי יודן טעמא דרבי יוחנן כל שאילו יבוא לאותה העבודה והוא מחשב לה, מחשב הוא מעבודה אחרת לה. אילו שחטו לשמו וזרק דמו שלא לשמו. שמא אינו פיגול? !⁴⁸³ שחטו לשמו לזרוק דמו שלא לשמו פיגול.

כ חוץ לזמנו⁴⁷⁹

אלמא אין למידין מחשבת שלא לשמה ממחשבת פיגול⁴⁸⁰

טעם אחר להסבר שיטת ריו"ח⁴⁸¹

ושפיר קאמר ר' בא⁴⁸²

כ פסול⁴⁸³

אילו שחטו לקבל דמו שלא לשמו⁴⁸⁴ שמא אינו כשר? ! ובשעת קבלה מחשב הוא ! הרי כל שאילו יבא לאותה העבודה והוא מחשב לה, אינו מחשב מעבודה אחרת לה. אילו שחטו לשמו להקטיר אימורין שלא לשמו⁴⁸⁵ שמא אינו פיגול? ! ובשעת הקטרה אינו מחשב ! הרי כל שאילו יבא לאותה העבודה ואין מחשב לה, הוא מחשב מעבודה אחרת לה!⁴⁸⁶

א"ל לא תתיבני מפיגול על פסול דמר ר' יוסה מן תרין מילין לא דמייא מחשבת פיגול למחשבת פסול.⁴⁸⁷

מה נפיק מן ביניהון? א"ר שמואל בר אבודמא חילופין בשאר ימות השנה שחטו לזרוק דמו שלא לשמו⁴⁸⁸ בשאר ימות השנה על דעתיה דרבי יוחנן כשר⁴⁸⁹ על דעתיה דר' שמעון בן לקיש פסול.

אמר רבי יוחנן על דא עליי⁴⁹⁰ אבא בר אבא דאינון אמרין: מניין שהפסח⁴⁹¹ משתנה לשם שלמים? ת"ל (ויקרא ב) ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים כל שהוא מן הצאן בא שלמים. התיבון הרי עולה? מן דבר שאינו בא אלא מן הצאן. יוצא העולה שהיא באה אפי' מן הבקר. התיבון הרי אשם? א"ר בון בר כהנא מן הצאן דבר הבא מכל הצאן יצא אשם שאינו בא אלא מן האילים בלבד. בכל אתר אתר אמר מן למעט והכא אתר אמר מן לרבות? א"ר מנא מיעטו שאינו בא אלא מן האילים בלבד⁴⁹²

484 חוץ לזמנו

485 חוץ לזמנו

486 קושיא על סברת ר' יודן

לעיל 21 22 – א"א לדמות מחשבת של"ל לחו"ל⁴⁸⁷

שחטו לשם שלמים ע"מ לזרוק דמו לשם פסח⁴⁸⁸

דמחשבין מעבודה לעבודה והוי "עקירה"⁴⁸⁹

נכנס לבית המדרש ואמר...⁴⁹⁰

בשאר ימות השנה קרב שלמים⁴⁹¹

"ממעט" את שאינו בא מכל הצאן רק מן האילים (כגון אשם, שאינו בכלל זה)⁴⁹²

התיבון והכתיב (שם) אם מן הצאן קרבנו מן הכבשים או מן העזים לעולה. מעתה מותר הפסח אין בא עולה!⁴⁹³ אמר רבי אבין משנין דבר שהוא לאכילה בדבר שהוא לאכילה ואין משנין דבר שהוא לאכילה בדבר שאינו לאכילה. א"ר יוסי בי ר' בון משנין קדשים קלין לשם קדשים קלין ואין משנין קדשי קלין לשם קדשים קדשים.

א"ר יוחנן על דאמר רבי חנינה דאתון⁴⁹⁴ אמרין אין הפסח משתנה לשם שלמים אלא א"כ שחטו לשם שלמים ואני אומר אפילו לשם עולה. אמר רבי לא טעמא דרבי יוחנן ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים כל זבח⁴⁹⁵ שהוא בא שלמים.

משתנה למחשבת פסול?⁴⁹⁶ היך עביד שחטו לשם עולה על מנת לזרוק דמו למחר. מכל מקום פסול הוא. אין תימר משתנה למחשב' פסול, פיגול.⁴⁹⁷ אין תימר אינו משתנה למחשבת פסול, פסול.

לשמו ושלא לשמו בשאר ימות השנה?⁴⁹⁸ רבי בון בר חייא בשם שמואל בר אבא: מכיון שאין לו שם, נעשה כשוחטו לשמו ושלא לשמו בשתיקה⁴⁹⁹ והוא כשר.⁵⁰⁰ אמר ליה ואין כיני אפילו שחטו לשמו לזרוק דמו שלא לשמו ויעשה משעה ראשונה כשוחטו לשמו ושלא לשמו בשתיקה ויהא כשר.⁵⁰¹ אמר ר' אבא מרי מאן אמר בשתיקה כשר או נאמר בשתיקה פסול?⁵⁰²

הלכה ג משנה שחטו שלא לאוכליו, ושלא למנויו, לערלים, ולטמאים- פסול.

למה לא יביא מותר הפסח לעולה?⁴⁹³

⁴⁹⁴ באו ואמרו

אפי' שחטו לשם עולה, משתנה לשלמים⁴⁹⁵

מיבעי ליה אי מהני עקירה (לשם עולה/שלמים), כששוחטו במחשבת פיגול⁴⁹⁶

כיון דחשיב עקירה, הו"ל קרבן כשר ומהני ביה מחשבת פיגול (לחייבו כרת)⁴⁹⁷

מהו שיכשר "לשם פסח ולשם שלמים" בשאר ימות השנה?⁴⁹⁸

=כשתיקה⁴⁹⁹

כיון שיש "מחשבות הסותרות", נעשה כשחטו "סתם"—והוי עקירה!⁵⁰⁰

עיין 31⁵⁰¹

דבעינן עקירה דווקא ולא "סתם"⁵⁰²

לאוכליו ושלא לאוכליו, למנויו ושלא למנויו, למולים ולערלים, לטמאים ולטהורים- כשר.

שחטו קודם לחצות- פסול שנאמר בו בין הערבים. קודם לתמיד- כשר ובלבד שיהא אחד ממרס בדמו עד שיזרק דם התמיד, ואם נזרק כשר:

גמרא מניין שהוא צריך לשוחטו לאוכליו? רבי יוחנן בשם רבי ישמעאל (שמות יב) איש לפי אכלו תכסו. א"ר יאשיה לשון סורסי הוא זה כאדם שהוא אומר לחבירו כוס לי את הטלה הזו.

כיצד שלא לאוכליו? שחטו לשם חולה לשם זקן שאינן יכולין לוכל כזית. כיצד שלא למנויו? שחטו לשם בני חבורה אחרת.

הדא⁵⁰³ אמרה שהקטן⁵⁰⁴ יש לו מניין לפסול. הדא⁵⁰⁵ אמרה היה נתון בדרך רחוקה ושחטו לשמו פסול. הדא אמרה⁵⁰⁶ הדא מסייעא לדרומי, דדרומי אמרין: אימורין שאבדו מחשב להן⁵⁰⁷ כמי שהן קיימין.

הדא אמרה⁵⁰⁸ שחטו שתאכל ממנו חצי חבורתו פסול.⁵⁰⁹ א"ר חגי קומי ר' יוסה תיפתר שהיו כולן⁵¹⁰ חולין. אמר ליה ניתני לשם בני חבורה פסולין! א"ל בשהיו שם כשירים ושחטו לשם פסולין.⁵¹¹

א"ר אלעזר מתניתא בששחטו לאוכליו ונתכפר בו לאוכליו ושלא לאוכליו אבל אם שחטו משעה ראשונה ונתכפר בו לאוכליו ושלא לאוכליו פסול.⁵¹²

⁵⁰³ בבא קמא דמתניתין

⁵⁰⁴ או חולה וזקן

⁵⁰⁵ לערלים ולטמאים (ד"ר דמי להו)

⁵⁰⁶ דמהני מחשבת אכילת חולה לפסול, אע"פ שאינו "בר אכילה"

⁵⁰⁷ להקטירן חוץ לזמנו

⁵⁰⁸ שחטו שלא לאוכליו פסול, ול"א האיכא נמי אוכליו ולהוי כשחטו לשם שניה

⁵⁰⁹ דאמרין דווקא קאמר

⁵¹⁰ כל החבורה

⁵¹¹ אבל "חצי חבורה" שפיר דמי

רבי שמלאי אתי גבי ר' יונתן אמר ליה אלפן אגדה!⁵¹³ א"ל מסורת בידי מאבותי שלא ללמד אגדה לא לבבלי ולא לדרומי שהן גסי רוח ומעוטי תורה. ואת נהרדעאי ודר בדרום! אמר ליה אמור לי חדא מילתה: מה בין לשמו ושלא לשמו מה בין לאוכליו ושלא לאוכליו?⁵¹⁴ אמר ליה לשמו ושלא לשמו פסולו מגופו, לאוכליו ושלא לאוכליו פסולו מאחרים. לשמו ושלא לשמו אין את יכול לבור פסולו מתוך הכשירו, לאוכליו ושלא לאוכליו את יכול לבור פסולו מתוך הכשירו. לשמו ושלא לשמו נוהג בכל הקדשים, לאוכליו ושלא לאוכליו אינו נוהג אלא בפסח.

א"ר יוסי מן הדא דר' לעזר את שמע תרתי.⁵¹⁵ דמר רבי לעזר: מתניתא בששחטו לאוכליו, ונתכפר בו⁵¹⁶ לאוכליו ושלא לאוכליו. אבל אם שחט משעה הראשונה להתכפר בו לאוכליו ושלא לאוכליו פסול. הרי פסולו מחמת אחרים, ואת יכול לבור פסולו מתוך הכשירו ואת אמר הכין!⁵¹⁷ אלא כיני לשמו ושלא לשמו נוהג בכל הקדשים, לאוכליו ושלא לאוכליו אינו נוהג אלא בפסח. אמר רבי אבין אית לך חורי:⁵¹⁸ לשמו ושלא לשמו נוהג בכל העבודות, לאוכליו ושלא לאוכליו אינו נוהג אלא בשחיטה.

לאוכליו כזיתין, ושלא לאוכליו כזיתין כשר. לאוכליו כזיתין ושלא לאוכליו כחצי זיתין וכל שכן כשר. לאוכליו כחצי זיתין ושלא לאוכליו כחצי זיתין,⁵¹⁹ מה אנן קיימין אם כשהיתה המחשבה לכושר תהא המחשבה לפסול. אם אינה המחשבה לפסול לא תהא המחשבה לכושר.⁵²⁰ אמר רבי יוסי מתניתא אמרה שהמחשבה לכושר. דתנינן

עיין 53⁵¹²

למדני אגדה⁵¹³

פסול/כשר⁵¹⁴

תרתי חילוקים שאמרת, אינן נכון⁵¹⁵

=זרק דמו⁵¹⁶

ד"משעה ראשונה" פסול⁵¹⁷

יש לך אחרת⁵¹⁸

שחטו ע"מ שיאכל הבריא חצי-זית והחולה חצי-זית⁵¹⁹

כ ממנ"פ תיפסל, אים מחשבת חצי-זית חשיבא, הרי חשב לפסול. ואי לא חשיבא הרי לא⁵²⁰
חשב להכשיר

תמן: לוכל כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין.⁵²¹

שחטו שתתכפר בו חצי חבורתו. רבי יונה פוסל נעשה כמתפיש כפרה אלו לאלו.⁵²² מאחר שלא נתכפר לאלו, לא נתכפר לאלו. רבי יוסה אמר כשר. במחזור תניינא חזר ביה רבי יוסי.⁵²³ א"ל רבי פינחס לא כן אולפן רבי כשר? אמר ליה הא⁵²⁴ קביעה גבך כמסמרא

שחטו⁵²⁵ קודם לחצות פסול. לאחר חצות מיד כשר. קודם לתמיד כשר. ותני כן: יכול אם קדם פסח לתמיד לא יואחר התמיד תלמוד לומר תעשה ריבה. אמר רבי אבין מתניתא אמרה פסח עצמו⁵²⁶ כשר. אין תימר פסול כמי שלא קדמו!⁵²⁷

תמן את אמר דם תמיד ואיבריו קודמין לפסח, ופסח לקטורת, והקטרת להטבת הנרות. וכא את אמר הכין!⁵²⁸ א"ר לא, כאן בחי וכאן בשחוט:⁵²⁹

הלכה ד משנה השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה, רבי יהודה אומר: אף התמיד. רבי שמעון אומר: הפסח בארבעה עשר, לשמו חייב ושלא לשמו פטור. ושאר כל הזבחים בין לשמן ובין שלא לשמן פטור. ובמועד, לשמו פטור⁵³⁰ ושלא לשמו חייב, ושאר כל הזבחים בין לשמן ובין שלא לשמן חייב. חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה:⁵³¹

ה"ן אין מחשבת "חולין" ו"בריאם" מצטרפין⁵²¹
כשוחט עולת ראובן ע"מ שיתכפר בו שמעון (דראובן לא נתכפר)⁵²²
ופסל⁵²³
כמחזור 2⁵²⁴
הפסח⁵²⁵
ששחטו קודם לתמיד⁵²⁶
ומה זה "קדם פסח..."!⁵²⁷
דסגי בזריקת הדם⁵²⁸
כשקדם ושחט הפסח, אינו מאחרו רק אחר זריקת שם התמיד⁵²⁹
דקרבן פסול הוא⁵³⁰
כיון דפסול, אינו עובר עליו⁵³¹

גמרא מניין לשוחט פסח על החמץ שהוא עובר בלא תעשה? תלמוד לומר (שמות לד) לא תשחט על חמץ דם זבחי. אין לי אלא השוחט, הזורק מניין? תלמוד לומר לא תשחט על חמץ דם. אמר רבי שמואל בר רב יצחק ממה שהוא מתחייב על הזריקה הדא אמרת פסח עצמו כשר.⁵³² אמר רבי יוסה תיפתר שנתמנה לו חמץ בין שחיטה לזריקה או שהיה זה⁵³³ שוחט וזה זורק. תני חזקיה לא תשחט על חמץ דם זבחי התורה קראת אותו זבחי. אמר רבי מנא אילולי דתניתה חזקיה, מצינו דבר פסול וחייבין עליו חטאת? ! המחמץ את הפסולה אית תניי תני חייב, אית תניי תני פטור. אמר רב חסדא מאן דאמר חייב בשנפסלה מחמת חימוצה,⁵³⁴ מאן דאמר פטור בשלא נפסלה מחמת חימוצה.⁵³⁵ הקטיר אימורין על החמץ אית תניי תני חייב אית תניי תני פטור. מאן דאמר חייב דם מכל מקום מאן דאמר פטור זבח. מה זביחה מיוחדת שהיא מעכבה הכפרה יצאו הקטר אימורין שאינן מעכבין את הכפרה. מלק עוף על חמץ אית תניי תני חייב אית תניי תני פטור. מאן דאמר חייב דם מכל מקום ומאן דאמר פטור זבח יצא עוף שאינו זבח. ר' יעקב בר זבדי בעא קומי רבי יוסה מ"ד חייב ניחא, מאן דאמר פטור מה טעמא? א"ל למידין עונש מעונש ואין למידין עונש מפטור.⁵³⁶

רבנן דקיסרין בעיין יכול המקבל והמהלך על חמץ יהא חייב? תלמוד לומר זבח. מה זביחה מיוחדת שחייבין עליה בחוץ יצא המקבל והמהלך על חמץ שאין חייבין עליה בחוץ. יכול המקטיר אימורין על חמץ יהא חייב? תלמוד לומר (ויקרא יד) וכפר. מה זריקה מיוחדת שהיא מעכבת את הכפרה יצאו הקטר אימורין שאינן מעכבין את הכפרה. ר' יעקב בר זבדי בעא קומי רבי יוסה עד דאת דיין לה לפטור. דונה לחיוב יכול המקבל והמהלך על חמץ יהא פטור ת"ל זבח. מה זביחה מיוחדת שחייבין עליה בחוץ אף אני ארבה הקט'

⁵³² דאי נפסל, מיא בעלמא קא מדי!

⁵³³ שאין לו חמץ

⁵³⁴ יש מחמץ אחר מחמץ

⁵³⁵ רק פסול אחר

⁵³⁶ בשחיטה חוץ קיימ"ל דהמולק בחוץ פטור, וילפינן מהתם

אימורין שחייבין עליהן בחוץ. יכול המקטיר אימורין על חמץ יהא פטור ת"ל וכפר. מה זריקה מיוחדת שהיא מעכבת את הכפרה אף אני ארבה המקבל והמהלך שהן מעכבין את הכפרה. א"ל דבר שוה בשניהם מלמד, דבר שאינו שוה בשניהן אינו מלמד. זבח מה זביחה מיוחדת שהיא מעכבת את הכפרה וחייבין עליה בחוץ. יצא המקבל והמהלך שאין חייבין עליהן בחוץ, יצאו הקטר אימורים שאינם מעכבות את הכפרה.

תמן תנינן: בש"א שאור כזית, חמץ בכותבת. ובה"א זה וזה בכזית. רבי זריקן בשם רבי יוסה בן חנינא לא שנו אלא לביעורו אבל לאכילה כזית.⁵³⁷ רבי אבהו בשם רבי יוחנן בין לביעורו בין לאכילה כזית.⁵³⁸ קם ר' מנא עם רבי חזקיה א"ל מנן שמע ר' הדא מילתה? א"ל מן רבי אבהו, א"ל ואנן אמרין רבי אבהו בשם רבי יוחנן בין לביעורו בין לאכילה כזית.

שחטו על חמץ אחר מי את מהלך, אחר אכילתו או אחר ביעורו? תמן א"ר ירמיה בשם רבי זעירה שני חצאי זיתים בתוך הבית אין הבית מצטרף. בתוך הכלי הכלי מצטרף. שחטו עליהן⁵³⁹ מאחר שאילו בתוך הבית ואין הבית מצטרף פטור או מאחר שאילו בתוך הכלי והכלי מצטרף חייב. שחטו על שיאור מאחר דאמר רב הונא בשם רב מותר להאכילו לכלבו פטור או מאחר דרב אמר לוקין על אכילתו חייב.

ר' שמעון בן לקיש אמר עד שיהא לשוחט לאחד מבני חבורה⁵⁴⁰ ר' יוחנן אמר לשוחט אף על פי שאינו מבני חבורה לאחד מבני חבורה אע"פ שאינו שוחט. ר"י אמר אפי' נתון עמו בירושלם ר' שמעון בן לקיש אמר עד שיהא נתון עמו בעזרה.⁵⁴¹ דין כדעתיה ודין כדעתיה

אף לב"ש, "אכילת חמץ" בכזית⁵³⁷

זה לשיטת ב"ה (ול"א דלב"ה שאור בפחות מכזית!)⁵³⁸

והן בעזרה⁵³⁹

שוחט+בן חבורה, חייב⁵⁴⁰

דהתראת ספק ל"ש התראה⁵⁴¹

דאיפלגון שני י"ט של גליות⁵⁴² ר' יוחנן אמר מקבלין התרייה על ספק רשב"ל אמר אין מקבלין התרייה על ספק. הכל מודין שאם היה נתון כנגדו בחלון בירושלם. מאן דאמר ספק ודאי מאן דאמר בעזרה בירושלים הוא.⁵⁴³

מה טעמא דרבי יודה? דם זבחי. דם פסח ודם תמיד.

אמר רבי יוחנן טעמא דרבי שמעון: כתוב אחד אומר לא תשחט על חמץ דם זבחי וכתוב אחד אומר (שמות כג) לא תזבח על חמץ דם זבחי. אחד הפסח בארבעה עשר אח' שאר כל הזבחים בחולו של מועד. מה ראית לרבותן בחולו של מועד ולהוציאן מן ארבעה עשר. אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני אותן בחולו של מועד שהוא בל יראה ובל ימצא ומוציאן מארבעה עשר שאינן בל יראה ובל ימצא. ואתיא כ"י דאמר ר' מאיר דר' מאיר אמר משש שעות ולמעלן מדבריהן. א"ר מנא⁵⁴⁴ כלהן דכתיב (שמות לד) זבח חג הפסח, בארבעה עשר אנן קיימין.

אמר רבי יוחנן חבורה היתה מקשה מה אנן קיימין?⁵⁴⁵ אם בשאבד ונמצא קודם לכפרה בין לשמו בין שלא לשמו פסול⁵⁴⁶ וניתק לרעייה. אם בשאבד ונמצא לאחר כפרה בין לשמו בין שלא לשמו כשר⁵⁴⁷ שלמים הוא. וקיימינה בשניטמאו הבעלים או שהזידו וכבר נדחה לפסח שני.⁵⁴⁸ לשמו פטור והוא פסול, שלא לשמו חייב והוא כשר. והיידונו לשמו פטור.

⁵⁴² ועשה מלאכה בשניהן

?? חסר ויש 2 טעמים לר"ל: התראת ספק גזיה"כ, ונפ"מ בחלון הירושלים⁵⁴³

טעמא דת"ק דכולהו איירי ב"ד⁵⁴⁴

ובמועד לשמו פטור, של"ל חייב⁵⁴⁵

וכיון ד"רועה" הו"ל קרבן פסול ואין חייבין עליו⁵⁴⁶

וחייב, דהו"ל "שוחט שלמים לשם ..."⁵⁴⁷

ובעי עקירה, הילכך...⁵⁴⁸

תמן אמרין בשם רב חסד' ⁵⁴⁹ בשעבר' שנתו בין ראשון לשני. רבי לא בשם ר' יוחנן בשעיבר זמן כפרתו. ⁵⁵⁰

פסח שעיבר זמנו ⁵⁵¹ ושחטו בזמנו ⁵⁵² לשמו, ⁵⁵³ או ששחט אחרים ⁵⁵⁴ לשמו בזמנו ⁵⁵⁵ רבי ליעזר פוסל ורבי יהושע מכשיר. רבי ליעזר פוסל שהוא כשוחט פסח לשם שלמים ⁵⁵⁶ ורבי יהושע מכשיר שהוא כשוחט שלמים לשם פסח. מכיון שעיבר זמנו לא שניא. היא השוחט פסח לשם שלמים היא השוחט שלמים לשם פסח. ⁵⁵⁷

על דעתיה דרב חסדא בשעיבר שנתו בין ראשון לשני. ⁵⁵⁸ על דעתיה דרבי לא בשם רבי יוחנן בשעיבר זמן כפרתו:

הלכה ה משנה הפסח נשחט בשלש כתות שנאמר (שמות יב) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל. קהל ועדה וישראל. נשחטה, נכנסה כת הראשונה ונתמלאת העזרה, נעלו דלתות העזרה, תקעו והריעו ותקעו, הכהנים עומדין שורות שורות ובידיהם בזיכי כסף ובזיכי זהב. שורה שכולו כסף כסף, שורה שכולה זהב זהב, ולא היו מעורבין. ולא היו לבזיכין שוליים שמא יניחום ויקרש הדם.

גמרא רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא ניתן כח בקולו של משה והיה קולו מהלך בכל ארץ מצרים מהלך ארבעים יום. ומה היה אומר ממקום פלוני עד מקום פלוני כת אחת וממקום פלוני ועד מקום פלוני כת אחת. ⁵⁵⁹ ולא תתמה ומה אם אבק שאין דרכו להלך את מר (שמות

הא דדייקינן "טעמא דלשמו, הא סתמא כשר" אלמא ל"ב עקירה! דסתמא "שלמים הוא" ⁵⁴⁹
שפיר אמרינן דבכה"ג ל"ב עקירה (נתכפר באחר, ונמצא אחר כפרה/כשיהיה פ"ש, יעבור ⁵⁵⁰
שנתו)

עבר שנתו והו"ל "שלמים" ⁵⁵¹

בי"ד ⁵⁵²

לשם פסח ⁵⁵³

שלמים ⁵⁵⁴

בי"ד ⁵⁵⁵

ס"ל "שלמים לשם פסח" -- בי"ד, פסול "כפסח לשם שלמים" ⁵⁵⁶

כ ר"י סבר, כיון דעיבר זמנו, הו"ל כשוחט שלמים לשפ פסח, וכשר ⁵⁵⁷

מבואר שם "שלא בזמנו, אחרים כשרים לשם פסח" ⁵⁵⁸

גם בפסח מצריים נחלקו ל3 כתות ⁵⁵⁹

יד) והיה לאבק בכל ארץ מצרים קול שדרכו להלך לא כל שכן. אמר רבי לוי כשם שניתן כח בקולו של משה כך ניתן כח בקולו של פרעה. והיה קולו מהלך בכל ארץ מצרים מהלך ארבעים יום ומה היה אומר (שם) קומו צאו מתוך עמי. לשעבר הייתם עבדי פרעה מיכן והילך אתם עבדי ה'. באותה שעה היו אומרים (תהילים קכג) הללויה הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה.

תני תמיד שיש לו נסכים תוקעין לנסכים, פסח שאין לו נסכים תוקעין לשחיטתו.

דלמה⁵⁶⁰ רבי זעירא, ורבי יעקב בר אחא, ורבי אבינא הוון יתיבין. אמר רבי אבינא מפני הרמאין. אמר ליה⁵⁶¹ רבי יעקב בר אחא בכל פומך, אמר ליה רבי זעירא⁵⁶² אימר ליה בפלגות פומך. אתא רבי ירמיה בשם רבי יוחנן מפני הרמאין:

הלכה ו משנה שחט ישראל וקיבל הכהן נותנו לחבירו וחבירו לחבירו. מקבל את המלא ומחזיר את הריקן. כהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד:

גמרא כתוב אחד אומר (במדבר יח) אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם ואת דמם תזרק על המזבח וכתוב אחד אומר (דברים יב) ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך. אם שפיכה למה זריקה ואם זריקה למה שפיכה.⁵⁶³

תני ישפך- לא יטיף,⁵⁶⁴ ישפך- לא יזה,⁵⁶⁵ ישפך- לא יזרוק. ופירש בקבלה⁵⁶⁶ כהנים זורקין את הדם מידי הלויים. הכל מודין בשפיכה די

⁵⁶⁰ מעשה שהיה

ר' אבינא אמר לריב"א "בפה מלא" "מפני הרמאין" (שלא יביא של כסף מביתו ויחליפנו) —⁵⁶¹ ע"כ השוו כל השורה)

היה כהן והקפיד על שחושדין אותו. "אמור לו ב"גמגום" מפני הרמאין"⁵⁶²

ואינו מתרץ⁵⁶³

טיף טיף⁵⁶⁴

באצבעותיו⁵⁶⁵

בעניין ק"פ⁵⁶⁶

הכן ובהזייה די הכן. ומה מפליגין בזריקה⁵⁶⁷ ר' מנא אמר זריקה כעין שפיכה⁵⁶⁸ ר' חנניה אמר זריקה כעין הזייה.⁵⁶⁹ אמר ר' יוחנן בר מריא קרייה מסייע לרבי חנניה (במדבר יט) כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה וגו'. הא דיי לא⁵⁷⁰ קיים גבה הזיית ואת צווח לה זריקה:

הלכה ז משנה יצאת כת הראשונה ונכנסה שנייה, יצאת שנייה ונכנסה שלישית. כמעשה הראשונה כך מעשה שנייה ושלישית. קראו את ההלל, אם גמרו שנו, אם שנו שילשו, אע"פ שלא שילשו מימיהם. רבי יהודה אומר מימיה של כת שלישית לא הגיעה לאהבתי כי ישמע ה' את קולי מפני שעמה מועטין:

גמרא תמן תנינן יצאו⁵⁷¹ ואכלו ושתו ובאו בין הערבים וקראו הלל הגדולה. אי זו היא הלל הגדולה? ר' פרנך בשם רבי חנינה (תהילים קלו) הודו לאלהי האלהים. א"ר יוחנן ובלבד⁵⁷² משעומדים בבית ה'. למה באילין תרתין פרשתא? רבי זעירא רבי אבהו בשם רבי שמואל בר נחמן מפני שירידת גשמים כלולה בהן. על דעתיה דר' יוחנן ניחא דכתיב (תהילים קלה) מעלה נשיאים מקצה הארץ. וכרבי חנינה מה בגין דכתיב (תהילים קלו) נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו. רבי בא ור' סימון תריהון אמרין: הדא דידן.⁵⁷³ ר' יושוע בן לוי אמר: הדא דידן. בר קפרא אמר הדא דידן. בר קפרא כדעתיה דתנינן מימיה של כת השלישית לא הגיעה (תהילים קטז) לאהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני מפני שעמה ממועטין תני בר קפרא זו היא הלל הגדולה. חד בר אבייה עבר קומי תיבותא⁵⁷⁴ אמר לון ענין בתריי מה

פליגי מה היא "זריקה"⁵⁶⁷

מקרב⁵⁶⁸

מרחוק⁵⁶⁹

=הרי-שלך-לפניך⁵⁷⁰

ירדו גשמים באמצע תענית-גשמים⁵⁷¹

שיתחיל⁵⁷²

הלל הגדול=הלל שלנו⁵⁷³

כשירדו גשמים⁵⁷⁴

דנא אמר.⁵⁷⁵ הדא אמרה לית הדא דידן.⁵⁷⁶ א"ר מנא הדא דידן נסא הוה רב⁵⁷⁷ בגין כן אמר לון ענין בתריי מה דנא אמר.

תני היא היתה נקראת כת עצלים. א"ר אבון מה אם דבר שמצותו לכן היא⁵⁷⁸ היתה נקראת כת עצלים מי שהוא מתעצל במצוה על אחת כמה וכמה:

הלכה ח משנה כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהכהנים מדיחין את העזרה שלא ברצון חכמים. ר' יהודה אומר כוס היה ממלא מדם התערובת וזורקו זריקה אחת ע"ג המזבח ולא הודו לו חכמים:

גמרא א"ר יונתן לא כל שבות התירו במקדש⁵⁷⁹ והיו הכהנים משתקעין בדם עד ארכובותיהן. כיצד היו עושין מסטיות⁵⁸⁰ היו עושין להן.

תמן תנינן ר' יודה מחייב בדם התמצית.⁵⁸¹ אמר רבי יוחנן לא ריבה אותה רבי יודה אלא להכרת אתא. אמר רבי יוחנן לא ריבה אותה רבי יודה אלא להכרת. אתא רבי חזקיה רבי אבהו בשם רבי יוחנן לא ריבה אותה רבי יודה אלא להכרת. תמן אמר בשם רב חסדא מתניתא אמרה כן: אמרו לו⁵⁸² והלא דם התמצית הוא ודם תמצית פסול ע"ג המזבח. ועוד מן הדא: ורובו לא נתקבל בכלי ודם שלא נתקבל בכלי פסול מע"ג המזבח.⁵⁸³ ואית לר' יודה דם מבטל דם? ! כמה דלית ליה הדא והוא מקבל מינהון, כן לית ליה הדא והוא מקבל מינהון.

⁵⁷⁵ ענו אחריי מה שאני אומר

⁵⁷⁶ דהלל שלנו אין צריך לענות אחר הש"ץ

⁵⁷⁷ נס גדול היה...

⁵⁷⁸ שיהיה 3 כתות

⁵⁷⁹ כגון להדיח העזרה

⁵⁸⁰ איצטבאות

⁵⁸¹ כרת

⁵⁸² מה שהשיבו חכמים לר"י במתניתין, ומשמע דל"פ ר"י עלייהו

⁵⁸³ ג"ז תשובת חכמים לר"י

רבי יוסי בי רבי בון בשם רב חסדא מתניתא אמרה כן אין לי
אלא דם הנפש במוקדשין דבר שהוא ראוי לכפרה, מניין דם הנפש
בחולין ודם תמצית בין בחולין בין במוקדשין? ת"ל (ויקרא טז) דם.
וכל דם שהוא אצל נפש הוא מזכיר כפרה אצל תמצית אינו מזכיר
כפרה:⁵⁸⁴

הלכה ט משנה כיצד תולין ומפשיטין? אונקליות של ברזל היו
קבועין בכתלים ובעמודין שבהן תולין מפשיטין. כל מי שאין לו מקום
לתלות, מקלות דקין חלקין היו שם, מניח על כתיפו ועל כתף חברו
ותולה ומפשיט. רא"א י"ד שחל להיות בשבת מניח ידו על כתף חברו
ויד חברו על כתיפו ותולה ומפשיט:

גמרא רבי זעירא בשם רבי אלעזר קנים⁵⁸⁵ ומקלות⁵⁸⁶ קודם להתרת
הכלים נשנו:

הלכה י משנה קרעו והוציא את אימוריו, נתנם במגס, והקטירו ע"ג
המזבח.⁵⁸⁷ יצאת כת הראשונה וישבה לה בהר הבית, שנייה בחיל,
השלישית במקומה עומדת. חשיכה יצאו וצלו את פסחיהן:

גמרא כתיב (ויקרא ח) והזה ממנו מכולו.⁵⁸⁸ אמר ר' אבינא
ובלבד מזבח שלם.⁵⁸⁹

כתיב (ויקרא ג) והקטירו אותו, והקטירו, והקטירם. מה תלמוד
לומר והקטירו אותו הכשר ולא הפסול. והקטירו שלא יערב חלבים
בחלבים. והקטירם כולן כאחת. הכא את מר והקטירו שלא יערב
חלבים בחלבים, והכא את מר הקטירן כולן כאחת! אמר רבי לא כאן
במגס⁵⁹⁰ וכאן על גבי המזבח.

⁵⁸⁴ אלמא אף לר"י אינו ראוי לכפרה

⁵⁸⁵ גבי סידור לחה"פ אסרו לסדרן ע"ג הקנים

⁵⁸⁶ מתניתין

⁵⁸⁷ בשבת איירי

⁵⁸⁸ שחייב לקבל כל הדם

⁵⁸⁹ אים הומם בין שחיטה לקבלה, פסול

⁵⁹⁰ יכול לערבן, אבל מקטירן אחת אחת

לא כן תני ר' חייה לא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד! ואמר רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש אפילו למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה! תיפתר שסמך עצמו לכותל וישב לו. והא כתיב (דברי הימים א יז) ויבא המלך דוד וישב לפני ה' וגו'. אמר רבי אייבו בר נגרי ויישב עצמו לתפלה. יצאת כת הראשונה וישבה לה בהר הבית והשנייה בחיל והשלישית במקומה!⁵⁹¹ רבי נחמן בשם רבי מנא מה אתנין מיתני וישבה לה במקומה!⁵⁹² עמדה לה במקומה:

מסכת פסחים פרק ו

הלכה א משנה אלו דברים בפסח דוחין את השבת: שחיטתו, וזריקת דמו, ומיחוי קרביו, והקטר חלביו. אבל צלייתו והדחת קרביו אינן דוחין. הרכבו, והבאתו חוץ לתחום, וחתיכת יבלתו, אינן דוחין, רבי אליעזר אומר: דוחין:

גמרא זו הלכה נעלמה מזקני בתירה פעם אחת חל ארבעה עשר להיות שבת ולא היו יודעין אם פסח דוחה את השב' אם לאו. אמרו יש כאן בבלי אחד והלל שמו ששימש את שמעיה ואבטליון יודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו. איפשר שיש ממנו תוחלת. שלחו וקראו לו אמרו לו שמעת מימך כשחל י"ד להיות בשבת אם דוחה את השבת אם לאו? אמר להן וכי אין לנו אלא פסח אחד בלבד דוחה את השבת בכל שנה והלא כמה פסחים ידחו את השבת בכל שנה! אית תניי תני מאה, אית תניי תני מאתים, אית תניי תני ג' מאות. מאן דאמר מאה, תמידין. מאן דאמר מאתים, תמידין ומוספי שבתות. מאן דאמר ג' מאות תמידין ומוספי שבתות של ימים טובים ושל ראשי חודשים ושל מועדות.

אמרו לו כבר אמרנו שיש עמך תוחלת. התחיל דרש להן מהיקש, ומקל וחומר, ומגזירה שוה. מהיקש: הואיל ותמיד קרבן

⁵⁹¹ אלמא יש ישיבה בעזרה!

⁵⁹² מי קתני ישבה, דילמא עמדה!

ציבור ופסח קרבן ציבור. מה תמיד קרבן ציבור דוחה שבת אף פסח קרבן ציבור דוחה את השבת. מקל וחומר: מה אם תמיד שאין מחייבין על עשייתו כרת דוחה את השבת פסח שחייבין על עשייתו כרת אינו דין שידחה את השבת. מגזירה שוה: נאמר בתמיד (במדבר כח) במועדו ונאמר בפסח (במדבר ט) במועדו מה תמיד שנאמר בו במועדו דוחה את השבת אף פסח שנאמר בו במועדו דוחה את השבת. אמרו לו כבר אמרנו אם יש תוחלת מבבלי! ⁵⁹³

היקש שאמר' יש לו תשובה. לא אם אמרת בתמיד שכן יש לו קיצבה תאמר בפסח שאין לו קיצבה. ק"ו שאמרת יש לו תשובה. לא אם אמרת בתמיד שהוא קדשי קדשים תאמר בפסח שהוא קדשים קלין. גזירה שוה שאמרת שאין אדם דן גזירה שוה מעצמו. רבי יוסי בר רבי בון אמר בשם ר' אבא בר ממל אם בא אדם לדון אחר גזירה שוה מעצמו עושה את השרץ מטמא באהל. ואת המת מטמא בכעדשה. דו דרש (ויקרא יא) בגד עור (במדבר לא) בגד עור לגזירה שוה. כך אם יהיה השרץ בידו של אדם אפילו טובל במי שילוח או במי בראשי' אין לו טהרה עולמית השליכו מידו מיד הוא טהור. ⁵⁹⁴

ר' יוסה בי רבי בון בשם רבי בא בר ממל: אדם דן גזירה שוה לקיים תלמודו ⁵⁹⁵ ואין אדם דן גז"ש לבטל תלמודו. רבי יוסי בי רבי בון בשם ר' בא בר ממל אדם דן ק"ו לעצמו ואין אדם דן גזירה שוה לעצמו לפיכך משיבין מק"ו ואין משיבין מגזירה שוה. אע"פ שהיה יושב ודורש להן כל היום לא קיבלו ממנו עד שאמר להן: יבוא עלי כך שמעתי משמעיה ואבטליון! כיון ששמעו ממנו כן, עמדו ומינו אותו נשיא עליהן. כיון שמינו אותו נשיא עליהן התחיל מקנתרן בדברים ואומר מי גרם לכם לצרך לבבלי הזה לא על שלא שימשתם לשני גדולי עולם לשמעיה ואבטליון שהיו יושבין אצליכם כיון שקינתרם בדברים נעלמה הלכה ממנו. אמרו לו מה לעשות לעם ולא הביאו סכיניהם אמר להן הלכה זו שמעתי ושכחתי אלא הניחו לישראל אם

וודאי לא! ⁵⁹³

אף דאיכא ק"ו שלא "יקבל" טומאה כשהוא במקוה ⁵⁹⁴

קבלה שיש בידו ⁵⁹⁵

אינן נביאים בני נביאים הן. מיד כל מי שהיה פסחו טלה היה תוחבה בגיזתו, גדי היה קושרה בין קרניו, נמצאו פסחיהן מביאין סכיניהם עמהן! כיון שראה את המעשה נזכר את הלכה אמר כך שמעתי משמעה ואבטליון.

ר' זעירה בשם ר"א: כל תורה שאין לה בית אב⁵⁹⁶ אינו תורה.

תמן תנינן⁵⁹⁷ רכב עליה, נשען עליה, נתלה בזנבה, עבר בה את הנהר, קיפל עליה את המוסירה, נתן טליתו עליה, פסולה. אבל קשרה במוסירה, עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק, פרש טליתו עליה מפני הזובין, כשרה. זה הכלל: כל שהוא לצרכה כשרה לצורך אחר פסולה. הדא⁵⁹⁸ ילפה מן ההיא,⁵⁹⁹ וההיא ילפה מן הדא. הדא מן ההיא שאם תלה בה סכין לשוחטה כשרה, וההיא ילפה מן הדא שכל עבודה שהיא לשם קדשים אינה עבודה.

ויתיר להן ע"י חולה?⁶⁰⁰ אלא כר' אימי.⁶⁰¹ ואפילו תימר כר' סימון כשם שנעלמה זו נעלמה זו. א"ר אבון והלא א"א לשני שביעית שיחול י"ד להיות בשבת! ולמה נתעלמה הלכה מהן כדי ליתן גדולה להלל.

א"ר מנא אנא שמעית מר' יודן ומן כל רבנין מפני מה נוהגין ב"ד שלמטן בכבוד?⁶⁰² שלא ירבו המחלוקת בישראל. שלשה הניחו כתרן בעה"ז וירשו חיי העה"ב, ואילו הן: יונתן בן שאול, ואלעזר בן עזריה, וזקני בתירה. יונתן בן שאול, אמר רבי לא אפילו נשיא מאחורי הקוריינן⁶⁰³ יודעות היו שדוד עתיד למלוך! אלעזר בן עזריה

⁵⁹⁶ שקיבלה מרבו

⁵⁹⁷ בפרה אדומה

⁵⁹⁸ דפרה

⁵⁹⁹ דפסח (היתר לתת סכין עליה)

⁶⁰⁰ שורת אנשים שנעשו כמחיצה

⁶⁰¹ דאסר בכה"ג

⁶⁰² בי"ד, חייבין הכול לכבדן

⁶⁰³ נשים האורגות

תניין הוה! ⁶⁰⁴ לית לך כהדא דזקני בתירה דשרין גרמון מן נשיאות ומניני נשיא. רבנין דקיסרין אמרין אף רבי חנינה דציפורין לרבי מנא. אמר רבי יושוע בן קבסיו כל ימי הייתי בורח מן השרר' עכשיו שנכנסתי כל מי שהוא בא ומוציאני בקומקום הזה אני יורד לו. מה הקומקו' הזה כוה ומפציעו מפחם בו ⁶⁰⁵ כך אני יורד לו! אמר רבי יוסי בי רבי בון ח"ו דהוה בעי לה! אלא דהיה אמר, מאן יימר לי דחורן מקדש שם שמיא דכוותי.

על ג' דברים עלה הלל מבבל. (ויקרא יג) טהור הוא יכול יפטר וילך לו? תלמוד לומר וטהרו הכהן. אי וטהרו הכהן יכול אם אמר הכהן על טמא טהור יהא טהור? תלמוד לומר טהור הוא וטהרו הכהן על זה עלה הלל מבבל.

כתוב אחד אומר (דברים טז) וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר וכתוב אחד אומר (שמות יב) מן הכבשים ומן העזים תקחו הא כיצד צאן לפסח וצאן ובקר לחגיגה.

כתוב אחד אומר (דברים טז) ששת ימים תאכל מצות וכתוב אחד אומר (שמות יב) שבעת ימים מצות תאכלו הא כיצד ששה מן החדש ושבעה מן הישן ודרש והסכים ועלה וקיבל הלכה:

מיחוי קרביו. א"ר יוחנן (משלי טז) כל פעל ה' למענהו שלא יהא נראה כנוטל אימורין מתוך זבח מנוול. תני רבי ישמעאל: הפשיטו דוחה את השבת. תני ר' ישמעאל בנו של יוחנן בן ברוקה אומר: בשבת היה מפשיט את החזה. ⁶⁰⁶ מ"ט דרבי ישמעאל? שלא יהא נראה כנוטל אימורין מתוך זבח מנוול. מה עבד לה רבי ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה? מתוך שהוא הופכו ⁶⁰⁷ אינו כנוטל אימורין מתוך זבח מנוול.

⁶⁰⁴ "שני" לנשיא היה (ואי"ז "ענוה יתירה")

⁶⁰⁵ משחירו

⁶⁰⁶ ולא כולו

⁶⁰⁷ מפשיטו דרך רגליו

א"ר יוחנן ר' ישמעאל ור' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה אמרו
דבר אחד כמה דרבי ישמעאל אמר מובחר דוחה, אין מובחר מן
המובחר דוחה.⁶⁰⁸ כך ר' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה אומר מובחר
דוחה, אין מובחר מן המובחר דוחה. אין תאמר מובחר הוא יקרענו
ויוציא אימוריו.⁶⁰⁹

א"ר יוסי בי רבי בון לא אתייה⁶¹⁰ אלא כרבי שמעון. דתני הגורד
הקודח הקוצץ כל שהוא בשבת חייב רבי שמעון בן אלעזר אומר
הגורד עד שיגור כל צרכו הקודח עד שיקדח כל צרכו הקוצץ עד
שיקצוץ כל צרכו והמעבד את העור עד שיעבד כל צרכו.

אמר רבי יעקב בר אחא לא אתיא אלא כר"ש. דר"ש לא עבד
מקצת מלאכה ככולה⁶¹¹ ורבנן עבדין מקצת מלאכה ככולה.

וקשי על דרשב"ג⁶¹² אילו נטל לקצור ולא קצר שמא כלום?!
אמר רב אתייה דרשב"ג כרבי יהודה דתני השובט והמקטקט על
האריג הרי זה חייב מפני שהוא כמיישב בידו.⁶¹³ והכא מפני שהוא
כמיישב בידו:

והקטר חלביו. (שמות כג) לא ילין חלב חגי עד בוקר ואימורי
חול קריבין ביום טוב?! א"ר אבהו קיימתיה בשחל ארבעה עשר
להיות בשבת. רבי יונה בעי אם בשחל ארבעה עשר להיות בשבת אין
חגיגה באה עמו!⁶¹⁴ אמרה תורה הקריבהו מבעוד יום שלא תבא לידי

⁶⁰⁸ בשבת היה העומר בא מ' סאה בלבד

כ"ע"כ הפשא עד החזה "מובחר הוא" (דאפשר בקריעה לחוד!) ⁶⁰⁹

הא דמותר להפשיט ⁶¹⁰

לעניין שם משמעון ⁶¹¹

דאמר במס' שבת "אף המכה בקורנס על הסדן להחליקו, חייב" ⁶¹²

מרגיל ידו למלאכה ⁶¹³

וכתיב "חגי" ⁶¹⁴

בל תאחר! א"ר חנינא אילו עבר והביא⁶¹⁵ שמא אינו כשר מאחר
שאילו עבר והביא כשר עובר:⁶¹⁶

אבל צלייתו והדחת קרביו אינן דוחין. תנינן חשיכה יצאו וצלו
את פסחיהן,⁶¹⁷ ואת אמר הכין!⁶¹⁸ לשילשולו לתנור⁶¹⁹

להרכבו והבאתו מחוץ לתחום לא אמר אלא חוץ לירושלים,⁶²⁰
הא חוץ לעזרה מותר משום שבות שהתירו במקדש:⁶²¹

חתיכת יבלת. תמן תנינן וחותכין יבלת במקדש אבל לא במדינה
ואם בכלי כאן וכאן אסור. הכא⁶²² את אמר דוחה וכא את אמר אינו
דוחה. ר' סימון ר' יהושע ב"ל בשם בר פדייה מפני קלקול פייסות.
א"ר יוסה והן שהפיסו.⁶²³

ר"ש ב"ל בשם ר' סובייה כאן בנפרכת וכאן בשאינה נפרכת.

ר"ש בן יקים אמר כאן בלחה וכאן ביבשה

ר' יוסי בי ר' חנינה אמר כאן ביד וכאן בכלי.

אתיא דרשב"ל⁶²⁴ כבר קפרא, ודר' יוסי בר חנינה כר' יוחנן. דתני
כל המקלקלין פטורין חוץ מן המבעיר והעושה חבורה בר קפרא אמר
אפילו אינו צריך לדם אפילו אינו צריך לאפר אמר רבי יוחנן והוא
שיהא צריך דם והוא שיהא צריך לאפר. רבי אחא ר' חנינה בשם ר'
יוחנן כאן וכאן בלחה אנן קיימין והוא שיהא צריך לדם:

⁶¹⁵ עבר והביא חגיגה כשחל בשבת

⁶¹⁶ כ איירי קרא בכה"ג

⁶¹⁷ צלייתו אינו דוחה

⁶¹⁸ "משלשלין את הפסח בתנור ע"ש עים חשיכה, ול"ח שמא יחתה"

⁶¹⁹ כ שבות התירו

⁶²⁰ דאסור משום הוצאה

⁶²¹ דירושליים כחצר שלא עירבו

⁶²² במסכת עירובין

⁶²³ ונפל הגורל על כהן שיש לו יבלת

⁶²⁴ שאינו מתיר רק "נפרכת" (אע"ג דמקלקל הוא)

הבאתו חוץ לתחום שבות! הדא מסייע' להדא דמר ר' יונתן קומי ר' חייא רבה בשם ר"ש בר יוסי בר לקוניא: לוקין על תחומי שבת דבר תורה. א"ל ר' חייא רבה והלא אין בשבת אלא סקילה וכרת. א"ל והכתיב (שמות יב) אל תאכלו ממנו נא. א"ל מי כתיב לא אל כתיב. א"ל והכתיב (שמות טז) שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי א"ל מי כתיב לא אל כתיב.⁶²⁵ אמר רבי יוסי בי ר' בון אף על פי כן זה עומד בשמועתו וזה עומד בשמועתו.

חתיכת יבלתו בכלי שבות!⁶²⁶ אמר רבי אבהו לא תני רבי יוסי בן חנינה אלא הרכבתו והבאתו הא חתיכת יבלתו לא. מן בגין דו סבר בכלי,⁶²⁷ הא אין לא סבר בכלי, שבות. לא כן א"ר אבהו בשם ר' יוסי בן חנינה מה פליגין כשנטלן הוא אבל אם נטלן אחר מאוסין הן.⁶²⁸ והדין זבח כאחר הוא. א"ר יוסה שנייא היא הכא דכתיב זבח.⁶²⁹

א"ר מנא הזייה שבות ואלו שבות, הזייה דוחין ואלו אינן דוחין אלא שזה בזבח וזה בזובח מילתיה דר' זעירא אמר היא זבח היא זובח. תני ר' יודה בר פזי דבר קפרא קומי ר' זעירא תמיהני היאך קיבל ר' ליעזר מר' יהושע את התשובה שזה בזבח וזה בזובח א"ל בר קפרא תמה. ר' אליעזר אומר לא תמה:

הלכה ב משנה א"ר אליעזר ומה אם שחיטה שהוא משום מלאכה דוחה את השבת אלו שהם משום שבות לא ידחו את השבת אמר לו רבי יהושע י"ט יוכיח שהתיר בו שמום מלאכה ואסר בו משום שבות אמר לו ר"א מה זה יהושע מה ראייה רשות למצוה:

גמרא מה שבות לא כן תנינן המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות והמיפר בריתו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא. אמר

אלמא לוקין על "לאווי שב"אל"י"⁶²⁵

ולמה אין דוחה⁶²⁶

ס"ל שיש איסור שבות בכלי, ובמשנתנו יש להתיר דהוה שבות⁶²⁷

ראובן שנטל צפרני שמעון בכלי⁶²⁸

אינו דוחה רק משעת זביחה⁶²⁹

רבי ירמיה מהו רשות רצה בישל רצה לא בישל. אמר רבי יוסה הכין הוה ר' ליעזר צריך מתבזה לר' יהושע הרי חגיגת יום טוב כשיטתך תוכיח שהתירו בה מלאכה ואסרו בה משם שבות. והוה ליה מימר בה לא אם אמרת בחגיגת יום טוב שאין חייבין עליה כרת תאמר בפסח שחייבין עליו כרת. ויתיביניה במתניתן לא אם אמרת בי"ט שאין חייבין עליה כרת תאמר בפסח שחייבין עליו כרת. כיי דמר ר' אימי עשירין היו בתשיבות או יבא כיי דמר ר' יסא כאינש דאית ליה תרין טעמין והוא מתיב חד מינהון:

הלכה ג משנה השיב ר"ע: הזייה תוכיח, שהיא מצוה והיא משום שבות ואינה דוחה את השבת, אף אתה אל תתמה על אלו⁶³⁰ שאע"פ שהן מצוה והן משום שבות לא ידחו את השבת!

אמר לו ר' אליעזר: ועליה אני דן, מה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת, הזייה שהיא משום שבות לא תדחה את השבת?!

אמר לו ר"ע: או חילוף מה אם הזייה שהיא משום שבות אינה דוחה את השבת אף שחיטה שהיא משום מלאכה לא תדחה את השבת!

אמר לו ר"א: עקיבה! עקרת מה שכתוב בתורה בין הערבים במועדו בין בחול בין בשבת!

אמר לו: הבא לי מועד לאלו כמועד בשחיטה! כלל א"ר עקיבה: כל מלאכה שאיפשר לה ליעשות מע"ש אינה דוחה את השבת. שחיטה שאי אפשר לה ליעשות מע"ש דוחה את השבת:

גמרא שלש עשרה שנה עשה ר"ע נכנס אצל ר' ליעזר ולא היה יודע בו.⁶³¹ וזו היא תחילת תשובתו הראשונה לפני ר' ליעזר. אמר לו ר' יהושע הלא זה העם אשר מאסת בו צא נא עתה והלחם בו.

חוץ לתחום, הרכבו, חתיכת יבלתו⁶³⁰
כי מעולם לא השיב עליו⁶³¹

תמן תנינן אי זו היא דרך רחוקה? מן המודיעית ולחוץ וכמידתה לכל רוח דברי ר' עקיבה. רבי אליעזר אומר מאסקופת עזרה ולחוץ.

א"ר יוחנן לא א"ר אליעזר אלא לפוטרו מן ההכרת. א"ר לעזר מתניתא אמרה כן.⁶³² השיב ר"ע הזייה תוכיח שהוא מצוה. ומצוה להזות? ⁶³³!

תיפתר שחל יום השביעי שלו להיות בארבעה עשר שחל להיות בשבת, שאילו חול היה היה מזה עליו ואח"כ בא ושוחט לו את פסחו והוא נכנס ואוכלו בערב. מכיון שהיא שבת ואינו מזה עליו נמצא מתעכב מן המצות.

אמר רב הושעיה תיפתר שחל יום השביעי שלו להיות בשלשה עשר⁶³⁴ שחל להיות בשבת שאילו חול היה היה מזה עליו ולמחר הוא בא ושוחט לו את פסחו והוא נכנס ואוכלו לערב מכיון שהיא שבת ואינו מזה עליו נמצא מתעכב מן המצות.

אשכח תני כהדין קדמייא.

א"ר יודה בר פזי תיפתר כמאן דאמר מאסקופת ירושלם ולחוץ.⁶³⁵ משיבין דבר מחוץ לירושלם על דבר שבירוש'.

ואית בר נש אמר לרביה או חילוף?! לפי שהיה ר' ליעזר מלמדו הלכה ובא שאין חגיגה⁶³⁶ דוחה שבת וכפר בו בשעת הדין לפום כן הוא א"ל או חילוף.

תני ר"א אומר: כשם שהשחיטה דוחה שבת כך מכשירי שחיטה דוחין את השבת.

דעכ"פ יש "מצווה" אף חוץ לאסקופת העזרה⁶³²
אס"ד דאין שום מצווה כשהוא מחוץ לאסקופת העזרה...⁶³³
ס"ל אין שוחטין על טבוי"י⁶³⁴
הוי דרך רחוקה לר"א, וטמא מת מותר בירושלים⁶³⁵
הבא עים הפסח (ורע"ק רצה להוכיח מזה על מכשירים...) ⁶³⁶

אמר לו ר"ע: לא אם אמרת בשחיטה שא"א לה לעשות מע"ש דוחה את השבת, תאמר במכשירי שחיטה שאיפשר להם לעשות מע"ש אין דוחין את השבת.

אמר לו רבי ליעזר: אימורי ציבור יוכיחו! שהוא יכול לעשותן מוצאי שבת והרי הן דוחין את השבת. מה לי מכשירי שחיטה לפני שחיטה מה לי מכשירי שחיטה לאחר שחיטה.

אמר לו ר' עקיבה: מה למכשירי שחיטה לאחר שחיטה דוחין את השבת שכבר דחת שחיטה את השבת. ידחו מכשירי שחיטה לפני שחיטה ואדיין לא דחת שחיטה את השבת. ד"א שאם ימצא הזבח פסול ונמצא דוחה את השבת בלא שחיטה. גבי תינוק מה אית לך? שמא יחלה התינוק ונמצא דוחה את השבת בלא מילה.

התיבון הרי מזבח שנפל בשבת הרי אינו ראוי לבנות מאתמול! הגע עצמך שנולדה לו יכולת הרי אינו ראוי לחותכה בשבת! מין יכולת ראוייה ליחתך מאתמול. הגע עצמך שחל יום השביעי שלו להיות בשבת הרי אינו ראוי להזות בשבת מין הזייה ראוי מאתמול:

הלכה ד משנה אימתי מביאין עמו חגיגה? בזמן שהוא בא בחול, בטהרה, ובממועט. בזמן שהוא בא בשבת, במרובה, ובטומאה, אין מביאין עמו חגיגה. חגיגה היתה באה מן הצאן ומן הבקר מן הכשבים ומן העזים, מן הזכרים ומן הנקבות, ונאכלת לשני ימים ולילה אחד:

גמרא תני חגיגת ארבעה עשר היתה באה מן המעשר. ר' יעקב בר אחא בשם שמואל בר אבא זאת אומרת שהוא רשות. אין תימר חובה, דבר שהוא בא חובה בא מן המעשר?!

תני חגיגה הבאה עם הפסח היתה נאכל' תחילה כדי שיאכל הפסח לשבע. ולא יאכל הפסח לשבע. רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי יעקב בר דסיי שלא יבא לידי שבירת עצם.

תני חגיגה הבאה עם הפסח היתה מתבערת עמו. איתא חמי חגיגה נאכלת לשני ימים ופסח נאכל עד חצות, תימר הכין?! בעולה

עמו על שולחנו. התבשילין העולים עמו על השלחן צריכין להתבער עמו. א"ר יוסה הדא אמרה ההין דאוכל חומץ⁶³⁷ ובדעתיה מיכול קופד⁶³⁸ צריך מבער פיסת⁶³⁹:

הלכה ה משנה הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת, חייב עליו חטאת. ושאר כל הזבחים ששחטן לשם הפסח אם אינן ראויין⁶⁴⁰ חייב, אם ראויין - ר' אליעזר מחייב חטאת, ר' יהושע פוטר.⁶⁴¹

א"ר אליעזר: מה אם הפסח שהוא מותר לשמו, כששינה את שמו חייב. זבחים שהן אסורין לשמן, כששינה את שמן אינו דין שיהא חייב.

אמר לו ר' יהושע: לא אם אמרת בפסח ששינה את שמו בדבר אסור, תאמר בזבחי ששינן בדבר מותר.

א"ל ר' אליעזר: אימורי ציבור יוכיחו שהן מותרין לשמן והשוחט לשמן חייב.⁶⁴²

א"ל ר"י: לא אם אמרת באימורי ציבור שיש להן קיצבה תאמר בפסח שאין לו קיצבה. ר"מ אומר אף השוחט לשם אימורי ציבור פטור:

גמרא מתניתא⁶⁴³ בידוע בו שהוא פסח ושחטו לשם שלמים⁶⁴⁴

היה יודע בו⁶⁴⁵ שהוא שלמים ושחטו לשם עולה, רבי מנא אמר: יש בעשייתו מצוה.⁶⁴⁶ רבי יוסה אמר: אין בעשייתו מצוה. אילי ציבור

⁶³⁷ מאכל חלבי

⁶³⁸ בשר

⁶³⁹ פת-לחם

⁶⁴⁰ כגון בן שתיים

⁶⁴¹ משום "טעה בדבר מצווה"

⁶⁴² אים טעה ושחט לשם תמידין ומוספין (ונודע לו שכבר הקריבו)

⁶⁴³ רישא

⁶⁴⁴ דאי "טעה" וסבר שהוא שלמים, אין "עקירתו עקירה"

⁶⁴⁵ באמת הוא "עולה"—אך הוא טעה וחשב שהוא שלמים ומשנהו לעולה!

⁶⁴⁶ כ עלו ועלו...

שהיה סבור שהן כבשים ושחטן לשם אילים שמא לא עלו לציבור לשם אילים? ⁶⁴⁷ ותני כן: אילי ציבור שהיה סבור שהן כבשים ושחטן לשם אילים כבר עלו לציבור לשם חובה. ⁶⁴⁸

מתניתא ⁶⁴⁹ בסבור בו שהוא פסח ושחטו לשם פסח היה יודע בו שהוא שלמים אלא שהיה סבור לומר שמותר לשנות שלמים לשם פסח רבי מנא אמר אין בעשייתו מצוה ⁶⁵⁰ רבי יוסה אמר יש בעשייתו מצוה. מסתברא דר' מנא בקדמייתא ודרבי יוסה באחרייתא.

אמרין, לית הדא דרבי ליעזר תתובה על דרבי יהושע דו יכיל מימיר ליה: האיך את משיביני מדבר שדרכו לחלף על דבר שאין דרכו ליתחלף. ⁶⁵¹ ולא הדא דרבי יושע תתובה על דרבי אליעזר דו יכיל מימיר ליה: הרי פסחו של ראובן ששחטו לשם שמעון הרי שינהו לדבר כשר ותימר חייב. ⁶⁵²

רבי מאיר אומר השוחט לשם אימורי צבור פטור. א"ר לעזר דברי רבי מאיר אפילו עגל. ⁶⁵³ את שמע מינה תרתי. ⁶⁵⁴ את שמע מינה דבר שאין לו קיצבה ⁶⁵⁵ ודבר שאין דרכו להתחלף ⁶⁵⁶ ויש בעשייתו מצוה.

⁶⁴⁷ אילי-עצרת הם עולה, וכבשי-עצרת שלמים. (לפי טעותו הוא שוחט "כבש" לשם עולה — ⁶⁴⁷ אך באמת שחט איל לעולה!)

⁶⁴⁸ ראי' לר' מנא

⁶⁴⁹ דפוטרי ר"י "טעה בדבר מצווה"

⁶⁵⁰ אי"ז טעה בדבר מצווה

אין שום סיבה לשחוט פסח לשם שלמים ולהכי חייב (פירכא על ק"ו דר"א) ⁶⁵¹

אלמא ל"א "שינהו לדבר המותר" ⁶⁵²

עגל לשם פסח (אף דל"ח כלל) ⁶⁵³

סגי בתרתי לטיבותא (אי"ל קצבה, מצווה) ⁶⁵⁴

זבחים ששחטן לשם פסח ⁶⁵⁵

עגל ⁶⁵⁶

ר"ש בן לקיש אמר: יש בעשייתו מצוה,⁶⁵⁷ כגון יבמתו נדה ובא עליה. ר' יוחנן אמר אין בעשייתו מצוה, כגון שני שפודין אחד של שחוטה ואחד של נבילה וביקש לוכל מזה ואכל מזה.⁶⁵⁸

מתניתא פליגא על רשב"ל: שכח ומל את שלאחר שבת בשבת, רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר. הרי אין בעשייתו מצוה ור' יהושע פוטר! שמואל קפודקי' אמר למחר יש בעשייתה מצוה.

אמר רבי יוחנן דרבי מאיר היא⁶⁵⁹ דרבי מאיר אמר דבר שיש בעשייתה מצוה⁶⁶⁰ פטור⁶⁶¹ דבר שאין בעשייתו מצוה⁶⁶² [חייב] במחלוקת.

רבי שמעון אומר דבר שאין בעשייתו מצוה חייב⁶⁶³ ושיש בעשייתו מצוה [פטור] במחלוקת⁶⁶⁴

רבי יוסה ר' יהושע דברי רבי מאיר⁶⁶⁵ והוא שיהא שה תמים ובן שנה ושלמים וראוי להשתנות לשם פסח את ש"מ תלת. את ש"מ דבר שאין לו קצבה ודבר שדרכו להחליף ודבר שיש בעשייתו מצוה. אית לך דבר שאין לו קצבה? רבי ירמיה סבר מימר שלא נתנה התורה קצבה כמה פסחים ידחו את השבת בכל שנה.⁶⁶⁶ רבי יוסה סבר מימר שאין את יכול לעמוד על מיניינן.⁶⁶⁷

ופטור דהוה "טבד"מ"⁶⁵⁷

כיון דאין מצווה לאכול שחוטה, לית ביה פטור ד"טעה בדבר מצווה" (הא "קודש ונבילה",⁶⁵⁸ פטור—אף שלא עשה מצווה)

ס"ל אליבא דר' יהושע, "אפילו לא עשה מצווה, פטור"—ומתני' ד"שכח ומל..."⁶⁵⁹ אזלא אליביה—וכן לריו"ח

כ"ש של ע"ש בשבת"⁶⁶⁰

אף לר' אליעזר⁶⁶¹

"של יום א, בשבת"⁶⁶²

כגון מל של א בשבת, בשבת⁶⁶³

של ע"ש בשבת, פליגי⁶⁶⁴

כ שיטת ר"מ אליבא דר"י...⁶⁶⁵

אפשר שיהיו 20 ישראלים או 200 ישראלים⁶⁶⁶

יש רבואות פסחים בעזרה וא"א למנותן!⁶⁶⁷

רבי יוסה כד הוה מטי לאילין תינוקות ספיקות הוה אמר יפה לימדנו רבי ירמיה. אית לך מימר שאין את יכול לעמוד על מיניינן?! אלא שלא נתנה התורה קיצבה כמה פסחים ידחו את השבת בכל שנה.⁶⁶⁸

אמר רב חסדא דברי רבי שמעון⁶⁶⁹ תיפתר שהיה שם חבורה אחת שלא שחטה.⁶⁷⁰

אמר רבי זעירא מילתיה דרבי ינאי אמרה והוא ששכח ומל את של שבת בערב שבת.⁶⁷¹

מלו בשחרית,⁶⁷² רבי זעירא אמר סבר רבי ינאי פטור,⁶⁷³ רבי אבא אמר חייב.⁶⁷⁴ וליידה מילה אמרה רבי ינאי?⁶⁷⁵ בא להודיעך היך דרכן של תינוקות להתחלף. על דעתיה דרבי זעירא כרבי ינאי, על דעתיה דרב כר"מ.⁶⁷⁶

א"ר מנא קומי רבי יוסה מה דאמר רב חסדא⁶⁷⁷ כרבי שמעון.⁶⁷⁸ מה דאמר רבי ינאי כרבי מאיר. משיבין דבר בין רבי מאיר לרבי שמעון?!⁶⁷⁹

ה"ן יש הרבה מילות בכל שבתות השנה⁶⁶⁸

דבעי "יש בעשייתו מצווה"⁶⁶⁹

דווקא בכה"ג פטור בשחט אחרים לשם פסח⁶⁷⁰

סבר, דלכו"ע (ר"א ור"י) חייב במל של ע"ש בשבת (כיון דכבר מל של שבת, ואין לפניו⁶⁷¹ מצווה)

מל של שבת בשחרית של שבת—לא בע"ש—מי אמרינן חייב (דל"ה ליה למיטעי), או"ד⁶⁷² ל"ש ופטור

כיון דניתנה שבת להידחות⁶⁷³

כבר מלו בבקר, ואין עליו טירדא דמצווה⁶⁷⁴

למה אמר ר' ינאי "והוא ששכח..." כיון דחייב אף במלו שחרית?⁶⁷⁵

דפוטר במל תינוק-יום-א בשבת, דווקא כששייר תינוק השבתי ליום א⁶⁷⁶

תיפתר שהיה שם חבורה אחת...⁶⁷⁷

דפוטר רק ב"עשה מצווה" ממש⁶⁷⁸

כ א"א להקשות מר' ינאי על ר"ח⁶⁷⁹

אשכחנן פלוגא בין רבי מאיר לרבי שמעון בשוור אילין
תינוקות ספיקות, מה את עבד לון כדבר שיש לו קיצבה או כדבר שאין
לו קיצבה?⁶⁸⁰ אפילו אין שם תינוק אחד למול. ואין תעבדינון כדבר
שאין לו קיצבה והוא שיהא שם תינוק אחד למול. איתא חמי הקדים
זמנו פטור, איחר זמנו חייב.⁶⁸¹

רב הונא אמר מחלפא היא מתניתא. דתני א"ר שמעון: לא נחלק
רבי ליעזר ורבי יהושע על מי שהיה לו למול לאחר שבת ומלו בשבת
שהוא חייב,⁶⁸² ועל מה נחלקו, על מי שהיה לו למול בערב שבת ומלו
בשבת, שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר. [א"ר יוסי בי
רבי בון מן קושיי מקשי לה רבי ינאי והוא ששכח ומל את של שבת
בערב שבת].⁶⁸⁴

רב אדא בר אחוא אמר זו דברי רבי מאיר ורבי שמעון.⁶⁸⁵ אבל
דברי רבי יוסי אפילו דבר שאינו בעשייתה מצוה הואיל וטועה בו
לשם מצוה פטור. פירש אינו חוזר אלא על ציצין המעכבין את
המילה. אמר רבי יוחנן דברי רבי יוסי אפילו פירש וחזר אף על
הציצין שאין מעכבין את המילה.⁶⁸⁶

הידין רבי יוסי? ההיא דתנינן רבי יוסי אומר יום טוב הראשון
של חג שחל להיות בשבת שכח והוציא את הלולב ברשות הרבים
פטור מפני שהוציאו ברשות. אף בסכין של מילה כן אף במצה כן?⁶⁸⁷
מן מה דאמר רבי יוחנן דברי רבי יוסי אפילו פירש וחזר אפילו על
הציצין שאין מעכבין את המילה, הדא אמרה אף בסכין של מילה כן,
אף במצה כן:

מי פטרינן התם דווקא "דבר שאי"ל קצבה"?⁶⁸⁰

של יום א, בשבת-פטור. של ע"ש, בשבת-חייב (גירסת משנת ר"א דמילה) דבעי' שיהא⁶⁸¹
"תינוק אחד למול"

דלא "עשה" מצווה⁶⁸²

ד"עשה מצווה"⁶⁸³

משנה במס' שבת המחייבת, איירי בקדם ומל של שבת בע"ש⁶⁸⁴

דבעי' "עשה מצווה" או "טריד במצווה"⁶⁸⁵

אינו חייב חטאת⁶⁸⁶

שאין ה"נטילה" מצווה⁶⁸⁷

הלכה ו משנה שחטו שלא לאוכליו, ושלא למנויו, לערלים ולטמאים, חייב. לאוכליו ושלא לאוכליו, למנויו ושלא למנויו, למולים ולערלים, לטהורים ולטמאים, פטור. שחטו ונמצא בעל מום, חייב. שחטו ונמצא טריפה בסתר, פטור. שחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידן, או שמתו או שניטמאו פטור, מפני ששחט ברשות:

גמרא אמר רבי לעזר למי נצרכה? לר' מאיר.⁶⁸⁸

אתיא דרבי לעזר⁶⁸⁹ כרבי שמעון בן לקיש כמה דרבי שמעון בן לקיש אמר יש בעשייתו מצוה, כן רבי לעזר אמר יש בעשייתו מצוה.⁶⁹⁰

אין תימר שנייא הוא שהוא בעל מום, ובעל מום אין דרכו להתחלף. הרי עגל הרי אין דרכו להתחלף ואמר ר' לעזר דברי רבי מאיר אפילו עגל.⁶⁹¹

א"ר יוסי אין יסבור רבי לעזר כרבי יוחנן⁶⁹² אתיא היא, דאמר ר' יוחנן בעל מום אין דרכו להתחלף, עגל דרכו להתחלף. שכן נצרכה להלל⁶⁹³

הא בגלוי חייב. אמר רבי יוחנן דר"ש הוא. ר' יעקב בר אחא ר' אימי בשם רשב"ל דר"ש הוא.⁶⁹⁴

ר' חמא בר עוקבה בשם ר' יוסי בי ר' חנינה המושך ידו מפסחו גופו קרב שלמים.⁶⁹⁵ ר' יונה אמר שלמים כשירים, ר' יוסה אמר

אע"ג דמסברא הוה לן לדמות "בע"מ" ל"עגל"—דפטור לר"מ⁶⁸⁸

דפוטור אפילו "עגל" (אליבא דר"מ)⁶⁸⁹

דפטור ריש לקיש לעיל אפי' לא עשה מצווה כלל—והו"א דה"ה לבע"מ⁶⁹⁰

ושפיר הו"א אפי' בע"מ, פטור⁶⁹¹

דמחייב גבי ב' שפודין—הואיל ולא עשה מצווה⁶⁹²

לדרוש שאין פסח בא מן העגל (ריש פירקין)⁶⁹³

דס"ל בתוס' דלא פטר ר"י רק "בדברים שראויין לפסח" (לאפוקי בן שתיים וכו')—אבל⁶⁹⁴

לר"מ פטור אף טריפה בגלוי

ואי"צ "רעייה"⁶⁹⁵

שלמים פסולים. והא תנינן פטור!⁶⁹⁶ סברין מימר פטור וכשר, פתרון ליה פטור ופסול.

ר' יסא בשם ר' יוחנן: אין לך פסח גופו קרב שלמים אלא שאבד ונמצא מאחר שכיפרו הבעלים.⁶⁹⁷ והא תנינן פטור. סברין מימר פטור כשר, פתרון לה פטור פסול.

שמואל אמר: כל שאמרו בחטאת מתה כיוצא בו בפסח גופו קרב שלמים.⁶⁹⁸ והא תנינן פטור. סברין מימר פטור פסול, פתרון לה פטור כשר.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: דרבי יהודה היא⁶⁹⁹ דתנינן תמן אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי ר' יהודה, ור' יוסה מתיר. ר' זעירא בעא קומי רבי מנא הן אשכחנן פטור וכשר?⁷⁰⁰ אמר ליה תנינן הכא פטור. ותנינן תמן כשר.⁷⁰¹

ועל כולם⁷⁰² היה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר תעובר צורתו ויצא לבית השריפה.

רבי לעזר בי רבי יוסי בעא קומי ר' יוסי, ניחא שמתו, ושנטמאו, שמשכו הבעלים את ידם מה אנן קיימין? אם בחיים, פסול מכשיר⁷⁰³, פסול הוא! אם לאחר שחיטה, יש משיכה לאחר שחיטה?!

מכיון שיש לו רשות למשוך פסול מכשיר הוא, וטעון צורה:

מסכת פסחים פרק ז

משכו בעלים ידיהם...⁶⁹⁶

ולא כשנמצא קודם כפרה או פסול אחר (אין גופו קרב שלמים)⁶⁹⁷

כגון כיפרו בעלים באחר⁶⁹⁸

שהיו רבים ממונים עליו ונשאר יחיד, ולכתיח' אין שוחטין, ובדיע' כשר⁶⁹⁹

היכן מצינו "פטור וכשר"⁷⁰⁰

לאוכליו ושלא לאוכליו⁷⁰¹

סיפא דמתני'⁷⁰²

כ אינו "פסול הגוף"⁷⁰³

הלכה א משנה כיצד צולין את הפסח? שפוד של רמון תוחבו מתוך פיו ועד בית נקובתו ונותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו דברי ר"י הגלילי. ר"ע אומר כמין בישול הוא אלא תולין חוצה לו:

גמרא למה של רימון? א"ר חיה בר בא כל העצים בוצצין משקין ושל רימון אינו בוצץ משקין.

מה אנן קיימין? אם בלחין אפילו של רימון בוצץ אם ביבישין אפילו כל העצים אינן בוצצין. אלא כיני כל העצים יבישין מבחוץ ולחין מבפנים רימון יבש מבחוץ יבש מבפנים.

תני בשם ר' יודה אומר: צולה אותו בשפוד של מתכת. אמרו לו והרי הוא רותח ומרתיח! אמר להן כשם של עץ אינו נשרף כך של מתכת אינו מרתיח. אמרו לו: לא דומה העץ למתכת שהעץ חם מקצתו לא חם כולו, ושל מתכת חם מקצתו חם כולו.

אית תניי תני תוחבו מבית נקובתו עד שהוא מגיע לתוך פיו. על דעתה דהדין תנייה בריי, חוזר והופכו⁷⁰⁴

מה כיריך עבה עבד ליה ר"י הגלילי,⁷⁰⁵ אי קריי' דרש (שמות יב) ראשו על כרעיו ועל קרבו?

מה נפק מביניהון? צליי בגדי של חולין, אין תימר כיריך עבה עבד ליה ר' יוסי הגלילי פסול,⁷⁰⁶ אין תימר קריי' דרש ראשו על כרעיו ועל קרבו כשר.⁷⁰⁷ חתך ממנו בשר⁷⁰⁸ וצליי בו אין תימר כיריך עבה עבד ליה ר"י הגלילי כשר אין תימר קריי' דרש ראשו על כרעיו ועל קרבו פסול. צליי בהבל של קדירה אין תימר כיריך עבה עבד לה ר"י הגלילי פסול, אין תימר קריי' דרש (שמות יב) ראשו על כרעיו ועל

כדיי שיזוב הדם⁷⁰⁴

ה"ן נותנו לתוכו ול"ש למיפסל משום "צלי מחמת ד"א"⁷⁰⁵

רק אים הוא חלק טבעי, שייך "כירך עבה"⁷⁰⁶

גזיה"כ דכרעיו ל"ב צלי אש ממש⁷⁰⁷

חזן מ"כרעיו"⁷⁰⁸

קרבנו כשר.⁷⁰⁹ לא כן תני (שם) צלי אש לא צלי קדרה הדא אמרה קריי' דריש! שני לה⁷¹⁰ בנוגע בגופה של קדירה.

הכל מודין ב"עליו" שהוא סמוך מה מפליגין ב"על", אבא שאול אומר⁷¹¹ על המערכה סמוך למערכה, ורבנין אמרין על המערכה על גגה של מערכה. אתיא דאבא שאול כרבי עקיבה ודרבנין כרבי יוסי הגלילי. רבי אומר אפילו עשאן שני סדרין של ארבע עשרה רואין את העליונות כאילו אינן והתחתונות כשירות.⁷¹² ר' יוסי בי רבי בון בשם רבי יוחנן רבי ואבא שאול בשיטת רבי מאיר⁷¹³ בשולחן.

"תוך בר"⁷¹⁴ דברי רבי טרפון. רבי ישמעאל אומר "מקולס". אתיא דרבי טרפון כרבי עקיבה, ודרבי ישמעאל כרבי יוסי הגלילי. דתני רבי יוסי הגלילי אומר אי זהו גדי מקולס? כולו צלי, ראשו על כרעיו ועל קרביו. שלק מקצת או בישל מקצת אין הגדי מקולס.

מכניסין גדי מקולס בלילי יום טוב הראשון של חג, וביום טוב האחרון של פסח. מכניסים עגל מקולס בלילי יום טוב הראשון של פסח אבל לא גדי מקולס.

תני אמר ר' יוסה: תודוס איש רומי הנהיג את אנשי רומי שיהיו אוכלין גדיים מקולסין בלילי פסחים, שלחו חכמים ואמרו לא אילולא שאת תודוס לא היינו מנדין אותך?! מהו תודוס? אמר רבי חנניה דהוה משלה⁷¹⁵ פרנסתהון דרבנין. לא נמצאת מביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ?! שכל המביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ צריך נידוי.

⁷⁰⁹ עיין בהגה שלפני-פניו

⁷¹⁰ שאני התם...

⁷¹¹ בלחם הפנים

⁷¹² וע"כ איירי שהבזיכין על השלחן "סמוכין" ללחם—כר"מ במנחות

⁷¹³ פליגי במנחות לענין מדת השלחן, לר"מ יש מקום להניח הלבונה על השלחן "סמוך" ללחם "מבפנים ומבחוץ"⁷¹⁴

⁷¹⁵ היה "מושל" בפרנסתם (כ מקבל מהם למחצית שכר, ומרוויחם)

רבי יוסה בי רבי בון בשם רב זאת אומרת שאסור לאדם לומר לחבירו הא לך את המעות וצא וקח לך בהם בשר לפסח, אבל אומר הוא לו הא לך את המעות הללו וצא וקח לי בהם בשר לצלות.

רבי אימי בעי גרף את התנור וצלייו בו.⁷¹⁶ אמר רבי ירמיה מה צריכה ליה כרבי יוסי הגלילי, ברם כרבי עקיבה⁷¹⁷ פשיטה ליה. א"ר יוסה ואפילו כרבי עקיבה צריכה ליה. משל, גחלים לאויר התנור נצלה לחצי שעה, גחלים לאויר העולם⁷¹⁸ נצלה לשעה. מה בין נצלה מקצתו מחמת התנור מה בין נצלה כולו מחמת התנור!⁷¹⁹

אמר ר' יוסה בי רבי בון תנור אינו מועיל לגחלים כלום אינו אלא מכניס את הבל, בשעה שהגחלים באויר התנור נצלה לחצי שעה בשעה, שהגחלים לאויר עולם נצלה לשעה:

הלכה ב משנה אין צולין את הפסח לא בשפוד ולא באסכלה אמר ר' צדוק מעשה ברבן גמליאל שאמר לטבי עבדו צא וצלה לנו את הפסח על האסכלה נגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו נטף מרוטבו על הסולת יקמוץ את מקומו:

גמרא צלי אש ולא צלי שפוד לא צלי קדירה לא צלי אסכלה לא צלי מתכת ולא צלי כל דבר.⁷²⁰ (שמות יב) מכות אש יכול מוררת?⁷²¹ ת"ל והיתה מחית המכוה, אם מחית המכוה יכול עד שתעשה צלקת? תלמוד לומר מכות אש, הא כיצד? חיתה ולא חיתה. וכן הוא אומר למטן צרבת המכוה היא עד שתקרום כקליפת השום. וכא⁷²² הוא אומר הכין! אמר ר' לעזר תמן צלי אש. כי אם צלי אש שנה עליו הכתוב

⁷¹⁶ מי הוה צלי אש או צלי תנור

⁷¹⁷ דמחמיר צלי אש ממש

כ "גרף את התנור"⁷¹⁸

וגם לר"ע מותר!⁷¹⁹

גבי נגע⁷²⁰

מפליטה מוגלא ומורסא⁷²¹

דבעי' אש דווקא⁷²²

לעכוב ברם הכא והיתה מכות המכוה מכל מקום. אמר ר' שמואל בר אבודמא תמן חוקה תורה מעכב. הכא מאי אית לך

לית לרבן גמליאל צלי אש? ! אית ליה, פסח מצרים צלי אש, אין פסח הדורות צלי אש. א"ר יוסי בי רבי בון רבן גמליאל לא עבד תולדות אש כאש ורבנין עבדין תולדות אש כאש.

רבן גמליאל חלוק על חכמים ועושה הלכה כיוצא בו? !⁷²³

אילו אמר לא תאכלו ממנו כי אם צלי אש ולא נאמר נא, הייתי אומר היבהבו וצליי מותר, הוי צורך הוא שיאמר נא. או אילו אמר לא תאכלו ממנו כי אם צלי אש ולא אמר ובשל, הייתי אומר שלקן⁷²⁴ וצליי יהא מותר, הוי צורך הוא שיאמר ובשל. או אילו אמר אל תאכלו ממנו כי אם צלי אש ולא אמר מבושל הייתי אומר בישלו וצליי יהא מותר הוי צריך הוא שיאמר נא וצריך הוא שיאמר בשל וצריך הוא שיאמר מבושל.

אכל כזית נא מבע"י, אית תניי תני חייב ואית תניי פטור. מאן דאמ' חייב אל תאכלו ממנו נא מכל מקום. ומאן דאמר פטור בשעה שהוא בקום אכול צלי הוא בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא. שבר בו עצם מבעוד יום אית תניי חייב אית תניי פטור מאן דאמר חייב (שמות יא) ועצם לא תשברו בו מכל מקום ומאן דאמר פטור בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו משום ועצם לא תשברו בו בשעה שהוא בקום אכול צלי הוא משום ועצם לא תשברו בו.

נגע בחרסו של תנור פסול גוף הוא ונשרף מיד. נטף מרוטבו על החרס פסול מכשי⁷²⁵ הוא וטעון צורה. נטף מרוטבו על הסלת יקמוץ את מקומו. חייה בר אחא בשם רבי שמעון בן לקיש הדא דתימא

⁷²³ הא"ך "עשה" נגד חכמים

⁷²⁴ בישול רב

⁷²⁵ היפוך "פסול הגוף"

ברותחת⁷²⁶ אבל בצוננת שרי⁷²⁷. א"ר לעזר לא אמרה התורה הוא לא יצלה את אחרים אלא הוא לא יצלה מחמת אחרים:

הלכה ג משנה סכו בשמן של תרומה אם חבורת כהנים יאכלו, אם של ישראל- אם חי ידיחנו, אם צלי יקלו' את החיצון. סכו בשמן של מעשר שני לא יעשנו דמים עם בני חבורה, לפי שאין מוכרין מעשר שני בירושלם:

גמרא לא אמר אלא סכו, הא אם טיבלו אסור.⁷²⁸ חד בר נש בישל תרנגולתא בשמן שריפה. אתא שאיל לרבי ביסנא אמר ליה אזל שולקה⁷²⁹

כיני מתניתא אין פודין מעשר שני בירושלים:

הלכה ד משנה חמשה דברים באין בטומאה ואין נאכלין בטומאה: העומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, וזבחי שלמי ציבור, ושעירי ראשי חדשים.

הפסח שבא בטומאה נאכל בטומאה שלא בא מתחילתו אלא לאכילה:

גמרא וכל קרבנות ציבור אינן באין בטומאה?! לא אתא אלא מימיר לך אע"פ שהן באין בטומאה אינן נאכלין בטומאה.

בין כמאן דאמר הלחם עיקר בין כמאן דאמר כבשים עיקר. ארבעה אנון! תנייה חש לון⁷³⁰ ותניתון חמשה.

אית תניי תני כלהום למדין מן הפסח, אית תניי תני כל א' ואחד למד במקומו. מאן דאמר כולהון למידין מן הפסח מה מועדו שנאמר בפסח דוחה את הטומאה אף מועדו שאמר בכולן דוחה את הטומאה. מ"ד כל אחד ואחד למד ממקומו מנין ליה. אתיא כהדא דתני רבי

סלת רותחת גורם שייצלה הרוטב, ואסור⁷²⁶
?⁷²⁷

ל"מ קליפה⁷²⁸

?עד שיכלה טעם השמן⁷²⁹

לב' השיטות⁷³⁰

אומר מה ת"ל (ויקרא כד) וידבר משה את מועדי ה'. לפי שלא למדנו אלא על הפסח והתמיד שידחו את השבת שנאמר בהם במועדו שאר כל קרבנות ציבור מניין? ת"ל (במדבר כט) אלה תעשו לה' במועדיכם. לעומר ולקרב עמו ולשתי הלחם ולקרב עמהן לא שמענו, וכשהוא אומר וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל קבען חובה שכולם יבואו בטומאה. וכשם שהן באין בטומאה כך יהוא נאכלין בטומאה? גזירת הכתוב הוא (ויקרא ז) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל. יאמר אף בפסח כן? שנייה היא שלא בא מתחילתו אלא לאכילה:

הלכה ה משנה ניטמא הבשר וחלב קיים אינו זורק את הדם. ניטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם. ובמקדשין אינו כן אלא אע"פ שניטמא הבשר והחלב קיים זורק את הדם:

גמרא ודלא כר' נתן דר' נתן אמר יוצאין בזריקה בלא אכילה מ"ט (שמות יב) ושחטו אותה כל קהל עדת ישראל בין הערבים. אותו אע"פ שאין שם אלא פסח אחד כולהו יוצאין בזריקה אחת. ואיפשר כזית לכל אחד ואחד?!

פשיטא דא מילתה: נטמא הבשר והאימורים קיימים זורק את הדם על האימורים. נטמאו האימורים והבשר קיים זורק את הדם על הבשר. נטמא הבשר ואבדו האימורים? א"ר שמי ההן קיימא⁷³¹ לא כמו שנטמא הבשר ואבדו האימורין הוא! את אמר קומץ, אוף הכא זורק. אמר רבי תיפתר כרבי ליעזר דר' ליעזר אמר אע"פ שאין שירים יש קומץ

בטומאת עובדין? היך עבדה שחטו אותו בעלי מומין וזרקו אותו טמאין. א"ר הילא והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, הרי לא יגע בו טמא. והבשר כל טהור יאכל בשר, הרי יש כאן טהורים

"שירים" 731

שיאכלוהו. רבי זעירא מאחר שאילו הפסח הבא בטומאה ונאכלת
בטומאה והכא כמי שבא בטומאה⁷³²

ויידא אמר דאמר רבי היך עבידא?⁷³³ מאחר שאין מתירין לו
לזרוק כמי שבא בטומאה או מאחר שאילו עבר וזרק הורצה כמי שלא
בא בטומאה.

נישמעינה מן הדא דא"ר הושעיה (שמות כח) ונשא אהרן את
עון הקדשים. עון הקריבים לא עון המקריבים. הפריש בין קריבים
ליחיד לקריבים לצבור. הקריבין ליחיד אם יש לו אומרין לו הבא, ואם
לאו אין מתירין לו לזרוק את דמו, עבר וזרק הורצה. המקריבים ליחיד
בין שיש לו בין שאין לו לא הורצה.

הקריבין לצבור אם יש אומרים לו הבא, ואם לאו מתירין לו
לזרוק בתחילה.⁷³⁴ המקריבין לצבור בין שיש לו בין שאין לו עבר וזרק
הורצה.

אמר רבי לעזר מתניתא בבא בטומאה משעה ראשונה אבל אם
בא בטהרה ונטמא אינו נאכל בטומאה.

שחטו בטהרה ונטמא הציבור, יזרק הדם בטהרה ואל יאכל
הבשר בטומאה

רבי לא בשם רבי יוחנן רבי נתן היא. דרבי נתן אמר יוצאין
בזריקה בלא אכילה⁷³⁵

שחטו בטהרה ונטמא הדם, יזרק הדם בטומאה ואל יאכל הבשר
בטומאה.

⁷³² פושט דמותר לאכלו בטו' (כיון ד"בא בטומאה") שזרקו טמאין
⁷³³ מיבעי' ליה נטמא הדם לחודיה אים הוי "פסח הבא בטו'"
⁷³⁴ וכיון דמתירים לזרוק לכתחילה, לא מיקרי "פסח הבא בטו'"
⁷³⁵ ולא מיקרי "פהבב"ט" דאין אכילת הצבור מעכבת

רבי ירמיה בשם ר"י מפני מראית העין שלא יאמרו ראינו פסח
בא בטהרה ונאכל בטומאה. מעתה לא יזרק הדם בטומאה שלא יהו
אומר ראינו פסח שבא בטהרה ונזרק בטומאה. הא סופך מימר דר'
נתן היא⁷³⁶

מודה רבי נתן בחולה ובזקן. מודה רבי נתן היא בחבורה
שנטמא עובד שלהן⁷³⁷ שהן נדחין לפסח השני. מודה רבי נתן בחבורה
שנמצאת⁷³⁸ יבולת בעור' שהן נדחין לפסח השני. חמש חבורות
שנתערבו עורות פסחיהן ונמצאת יבולת בעורה של אחת מהן כולהון
יצאו לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני. סברי מימר דרבי נתן
היא, תיפתר דברי הכל כמיטמא בספק קבר התהום⁷³⁹

זורק את הדם. רבי יוחנן רבי ישמעאל בשם רבי יהושע כתוב
אחד אומר (במדבר יח) אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז וגו'
וכתוב אחד אומר (ויקרא יז) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פסח
אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחח לה'. עד שיהא שם או בשר
לאכילה או אימורין להקטר.

תמן תנינן: נטמאו שיריה, נשרפו שיריה, אבדו שיריה. כמידת
רבי אליעזר כשירה וכמידת רבי יהושע פסולה. שלא בכלי שרת,
פסולה. רבי ישמעאל מכשיר. הקטיר קמצו פעמים כשירה.

על דעתיה דרבי אליעזר אם אין דם אין בשר, אע"פ שאין בשר
יש דם. אם אין קומץ אין שיריים, אע"פ שאין שיריים יש קומץ. על
דעתיה דר' יהושע אם אין דם אין בשר, אם אין בשר אין דם. אם אין
קומץ אין שיריים, אם אין שיריים אין קומץ.

⁷³⁶ כמספר הקודם

⁷³⁷ כגון לפני זריקה—ול"א דכבר נעשית השחיטה כהלכה ופטורין מפ"ש

⁷³⁸ אף לאחר זריקה

⁷³⁹ עשו "ספק מום שנמצא אחר זריקה" כ...

א"ר מנא תיפתר⁷⁴⁰ כר' אליעזר דרבי אליעזר אמר אף על פי שאין שיריים יש קומץ

א"ר יוסה בי רבי בון רב ורבי יוחנן תריהון אמרין מודה רבי יהושע שאם עבר וזרק את הדם שהורצה:

הלכה ו משנה ניטמא קהל או רובו, או שהיו הכהנים טמאים והקהל טהור, יעשו בטומאה.

ניטמא מיעוט הקהל, הטהורין עושין את הראשון, והטמאין עושין את השני:

גמרא מאן תנא רוב? ר"מ. דתני ר"מ אומר⁷⁴¹ היא מחצית כל השבטים. היא מחצית כל שבט ושבט ובלבד רוב. ר' יודה אומר חצי כל שבט ושבט ובלבד רוב שבטים, שבט אחד שלם גורר כל השבטים.⁷⁴² ר"מ אומר כל השבטים קרויים קהל ר' יודה אומר כל שבט ושבט קרוי קהל מה נפק מביניהון?⁷⁴³ גרירה. ר"ש אומר אין שבט אחד גורר כל השבטים, ר' יודה אומר שבט אחד גורר כל השבטים. אתיא דר' יודה כר"ש כמה דר"ש אמר שבט אחד איקרי קהל כן ר' יודה אומ' שבט אחד איקרי קהל. אע"ג דרבי יודה אמר שבט אחד גורר כל השבטים מודה הוא שתהא הוריה מלשכת הגזית.

א"ר יוסה טעמא דהן תנייה⁷⁴⁴ (דברים טז) מן המקום ההוא אשר יבחר ה'. מה טעם דר' יודה (במדבר טו) ונסלח לכל עדת בני ישראל מה טעמא דר"ש (שם) כי לכל העם בשגגה. מה מקיים ר"ש טעם דר' יודה ונסלח לכל עדת בני ישראל פרט לנשים ולקטנים מה מקיים ר' יודה טעם דר"ש כי לכל העם בשגגה פרט לשתחילתה בזדון וסופה בשגגה.⁷⁴⁵ ר' אבון בשם ר' בנימין בר לוי קרייא מסייע למ"ד כל שבט

⁷⁴⁰ מתני' דחמשה דברים

⁷⁴¹ לענין פר הע"ד בעינן רוב ישראל

⁷⁴² ס"ל "שבט אחד נמי איקרי קהל"—ועוד "גורר" עמו שאר שבטים (ור"ש פליג בזה)

⁷⁴³ ר"ש ור"י

⁷⁴⁴ דבעי' הורייה מלשכת הגזית

⁷⁴⁵ בחטאת דעלמא

ושבט קרוי קהל. (בראשית לד) גוי וקהל גוים יהיה ממך ואדיין לא נולד בנימין.

א"ר חיייה בר בא כשם שהן חולקין כאן כך הם חלוקין בטומאה דתני היה הציבור חציים טהורין וחציין טמאים. הטהורין עושין את הראשון והטמאים השני דברי ר"מ ר' יהודה אומר הטהורין עושין לעצמן והטמאין עושין לעצמן. אמרו לו אין הפסח בא חציין אלא או כולם יעשו בטהרה או כולם יעשו בטומאה. מנו אמרו לו כר' יודה דתנינן תמן⁷⁴⁶ נטמאת אחת מן החלות או אחד מן הסדרים. ר' יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה שאין קרבן ציבור חלוק. וחכמים אומרים הטמא בטומאתו והטהור יאכל. ר' יוסה בי ר' בון בשם ר' יוחנן מני אמרו לו חכמים⁷⁴⁷ שהן כשיטת ר' מאיר.

על דעתיה דרבי מאיר ההן מחצה על מחצה מה את עבד ליה כרובה כמיעוט אין תימר כמיעוט הטהורים אינן עושין את הראשון⁷⁴⁸ אין תימר כרוב הטמאין אין עושין את השני.⁷⁴⁹ אמר רבי יוסה לא אמר רוב טהורים עושין את הראשון ורוב טמאין אינן עושין את השני לא אמר אלא רוב טמאין לא ידחו לפסח שני.

על דעתיה דרבי יודה ההן מחצה על מחצה מה את עבד ליה. רבי בא בשם רב מטמאין אחד⁷⁵⁰ בשרץ שמואל אמר משלחין אותו⁷⁵¹ לדרך רחוקה. אתיא כמאן דאמר היחיד מכריע על הטומאה ברם כמ"ד אין היחיד מכריע על הטומאה משלחין שנים. דרב כר"א כמה דא"ר לעזר היה הציבור מגעי נבילות מגעי שרצים עושים בטומאה שאין שם מים לטבול אבל אם יש מים לטבול אינן עושין בטומאה. א"ר לעזר הבא בטומאת כלי שרת הבא בטומאת ידים הבא בטומאת סכינין הבא בטומאה הוא

⁷⁴⁶ מנחות

לא ר' יודא דמנחות דאין "יאמר לעצמו!"⁷⁴⁷

דבעי "רוב טהורין"⁷⁴⁸

דאין "רוב טמאין עושין שני"⁷⁴⁹

מן הטהורין⁷⁵⁰

טהור⁷⁵¹

היה ציבור שליש זבין שליש טמאין שליש טהורין. ר' מנא בשם חזקיה זבין וטמאין רבין על הטהורין ועושין בטומאה וזבין אינן עושין לא הראשון ולא את השני.

א"ר זעירא הזב עשו אותו כמומר בהורייה כמה דתימר תמן מומר בהורייה אינו לא מעלה ולא מוריד אוף הכא אינו לא מעלה ולא מוריד.

בני חבורה שנטמא אחד מהן ואין ידוע איזהו צריכין לעשות פסח שני. ציבור שנטמא אחד מהן ואין ידוע איזהו ר' זעיר' אמר יעשו בטומא' תני ר' הושעיה יעשו בספיקן. לא מסתברא דלא כהדא דתני ר' הושעיה שלא לענוש ליחיד כרת.⁷⁵²

רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש להורייה הילכו אחר ישיבת ארץ ישראל לטומאה הילכו אחר רוב נכנסין לעזרה. מה בכל כת וכת משערין או אין משערין אלא כת הראשונה בלבד. אמר רבי יוסה ברבי בון עד שהן מבחוץ הן משערין עצמן.⁷⁵³ א"ר יהושע בן לוי דראייה הילכו מלבוא חמת עד נחל מצרים. רבי תנחומא בשם ר' חונה טעמא דר' יהושע בן לוי (מלכים א ח) ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו וגו':

הלכה זו משנה הפסח שנזרק דמו ואח"כ נודע שהוא⁷⁵⁴ טמא הציץ מרצה נטמא טומאת הגוף אין הציץ מרצה מפני שאמרו נזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת הדם ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף נטמא טומאת התהום הציץ מרצה:

גמרא מתניתא בשנטמא משירד לאוירו של כלי אבל אם נטמא עד שהוא מלמעלן נעשה כמקבל מים.

מניין לספק קבר התהום. רבי יעקב בר אחא בשם רבנין (במדבר ט) או בדרך רחקה לכם מה לכם בגלוי אף כל דבר שהוא בגלוי יצא

א"ר תעשה "בספיקן" נמצא יש כאן "יחיד" שחייב כרת (דהוה פסח הבא בטהרה)⁷⁵²
רוב של כל ישראל⁷⁵³
הדם⁷⁵⁴

קבר התהום שאינו בגלוי. עד כדון עושי פסח נזיר מניין. רבי יוחנן בשם ר' (במדבר ו) וכי ימות מת עליו מה עליו שהוא בגלוי אף כל דבר שהוא בגלוי יצא קבר התהום שאינו בגלוי.

ציבור שנטמא בספק התהום⁷⁵⁵ מהו שירצה עליו את הציץ.

קל וחומר מה אם היחיד שהורעת כוחו בטומאה ידועה ייפיתה כוחו בספק קבר התהום ציבור שייפיתה כוחו בטומאה ידועה אינו דין שייפיתה כוחו בספק קבר התהום.

קל שאת מיקל ביחיד את מחמר בציבור. קל שאתה מיקל ביחיד שאם נתוודע לו לפני זריקה יעשה כמי שנטמא לאחר זריקה בשביל שלא ידחה לפסח שני. את מחמר עליו בצבור שאם נתוודע לו לאחר זריקה ייעשה כמו שנטמא לפני זריקה בשביל שלא יאכל הבשר.

קל שאת מיקל בנזיר טהור שאם נתוודע לו לפני זריקה יעשה כמי שנטמא לאחר זריקה שלא יביא קרבן טומאה את מחמר בנזיר טמא שאם נתוודע לו לאחר זריקה יעשה כמו שנטמא וחזר ונטמא מביא קרבן טומאה על כל אחד ואחד כהדא דתנא נטמא וחזר ונטמא מביא קרבן טומאה על כל אחד ואחד.

עובד של פסח⁷⁵⁶ מהו שירצה עליו את הציץ. קל וחומר ומה אם הבעלים שהורעתה כוחן בזקן ובחולה ייפיתה כוחן בספק קבר התהום. עובד שייפיתה כוחו בזקן ובחולה אינו דין שתייפה כוחו בספק קבר התהום

לא אם אמרת בבעלים שייפיתה כוחן בשאר כל הטמאות שבשנה⁷⁵⁷ תאמר בעובד שהורעתה כוחו בשאר כל הטמאים שבשנה הואיל והורעת כוחו בשאר כל הטמאות של כל השנה תורע כוחו בטמא מת בפסח. מיי כדון ר' נחמן בשם ר' מנא לכם בין לו בין

⁷⁵⁵ אחר זריקת דם פסח, נטמאו רוב קהל

⁷⁵⁶ כהן שזרק דם הפסח ונודע שהיה טמא טו' התהום

⁷⁵⁷ טמא משלח קרבנותיו

לעובד שלו. עד כדון עושי פסח נזיר מניין ר' יוסה בשם רב חסדא
הוינן סברין מימר עליו לא על העובד שלו. מן מה דתני היא נזיר היא
עושה פסח הדא אמרה מה דנפל לדין נפל לדין.⁷⁵⁸

איזהו קבר תהום המת שנקבר בקש ובתבן ובעפר ובצורות אבל
אם נקבר במים ובאפילה ובנקיקי הסלעים אינו עושה קבר תהום.
כללו של דבר כל שאת יכול לפנותו⁷⁵⁹ עושה קבר תהום. וכל שאין את
יכול לפנותו אינו עושה קבר תהום. וקש ותבן את יכול לפנותו⁷⁶⁰

מתניתא⁷⁶¹ דלא כרבי יוסי דרבי יוסי אמר תבן וביטלו בטל. רבי
יוסי בי רבי בון בשם רב חסדא דברי הכל היא. מאן דאמר רבי יוסי
בשביל בעפר.⁷⁶² יש תבן שהוא כעפר ויש עפר שהוא כתבן תבן שאין
עת עתיד לפנותו הרי הוא כעפר עפר שאת עתיד לפנותו הרי הוא
כתבן. דבית ר' ינאי אמרי חופהו מחצלות בטל. איתא חמי מילאה
מחצלות לא בטל חיפהו מחצלות בטל מילהו חיות⁷⁶³ צריכה. ר' זריקן
רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש אפילו רק.

איזהו קבר תהום כל שאין אדם זוכרו וחש לומר שמא אחד
בסוף העולם יודע בחזקת החי כחי.⁷⁶⁴ תיפתר שמצאו קמצוץ.⁷⁶⁵

תני אין לך עושה קבר תהום אלא המת בלבד הא נבלה לא ק"ו
מה אם המת שאינו עושה משכב ומושב עושה קבר תהום נבלה שהיא
עושה משכב ומושב אינו דין שתעשה קבר תהום.⁷⁶⁶ לאי זה דבר נאמר
אין לך דבר עושה קבר תהום אלא המת בלבד להוציא משכב ומושב.

⁷⁵⁸ והורצה גם כשהעובד טמא (תהום)
כיון דמכוסה⁷⁵⁹

עושה קבר תהום⁷⁶⁰

דתבן שבין ב' חצירות מערבין אחד⁷⁶¹
דווקא בכה"ג מהני "ביטול"⁷⁶²
מין פרי⁷⁶³

"חזקה שיש חי שיודע ממנו!"⁷⁶⁴

בוודאי נפלה עליו מפולת⁷⁶⁵

?? יש לגרוס כק"ע... נבילה ק"ו ממת שננטמא טומה"ת הציץ מרצה⁷⁶⁶

תמן תנינן כל הזבחים שקיבל דמן זר אונן וטבול יום מחוסר בגדים מחוסר כיפורים ושלא רחוק ידים ורגלים ערל טמא יושב עומד על גבי כלים על גבי בהמה על גבי חבירו פסל. דרומאי אמרו בטמא טומאת זיבה וטומאת צרעת אנן קיימין אבל בטמא מת אינו מחלל.⁷⁶⁷ מאחר שהותר מכלל טומאה לרבים בפסח.

מתיב ר"ש בן לקיש לדרומאי מה אם הבעלים שייפית' כוחן בשאר כל הטמאות שבשנה הורעתה כוחן בטמא מת בפסח עובד שהורעתה כוחו בשאר טמאות של כל השנה אינו דין שתורע כוחו בטמא מת בפסח. ועוד ששנה ר' הציץ מרצה על טומאת הדם אין הציץ מרצה על טומאת הגוף. אין תימר בטמא טומאת זיבה וטומאת צרעת אנן קיימין לית יכול דתנינן מטמא טומאת תהום הציץ מרצה. מה עבדין לה דרומאי פתרינן לה בבעלים.

והא תנינן נזיר⁷⁶⁸ פתרינן לה בעובדין.

על דעתיה דרשב"ל לא שנייא היא בעלים היא עובדין.⁷⁶⁹

א"ר ירמיה הרי זה ק"ו שיש עליו תשובה דאינון יכולין מימר ליה לא אם אמרת בבעלים שהורעתה כוחן בזקן ובחולה תאמר בעובד שייפיתו כוחו בזקן ובחולה. וכל ק"ו שיש עליו תשובה בטל קל וחמר.

אמר רבי חנניה הרי זה ק"ו שיש עליו תשובה דאינון יכולין מימר ליה לא אם אמרת בבעלים שמילת זכריו ועבדיו מעכבין אותו תאמר בעובד שאין מילת זכריו ועבדיו מעכבין אותו. וכל ק"ו שיש עליו תשובה בטל ק"ו.

רבי יצחק בר גופתא בעיא קומי רבי מנא אילו יחיד בפסח למד מן הציבור בפסח עובד בשאר ימות השנה למד מן הציבור בפסח.⁷⁷⁰

⁷⁶⁷ בשום קרבן (אף יחיד)

⁷⁶⁸ ציץ מרצה על טומאת התהום ואי בזיבה ל"ש בבעלים (דסתרי רק בטו"מ)

⁷⁶⁹ תרוויהו אין מרצה בטו' וודאית

ר' אמי בעי ההן טמא מה את עבד ליה⁷⁷¹ בטמא טומאת זיבה וטומאת צרעת. והתנינן מחוסרי כפרה אם משטבל הוא מחלל לא כל שכן עד שלא טבל. ההן טבול יום מה את עביד ליה בטבול יום מן המת. איתא חמי טמא מת אינו מחלל לא כל שכן טבול יום מן המת. אלא טבול יום מן השרץ. איתא חמי טבול יום מן המת אינו מחלל לא כל שכן טבול יום מן השרץ. אמר רבי שמואל רב יודן מגעי זבין. רבנן דקיסרין פתרינן כולה בזב טבול יום שראה אחת טמא מת שראה שתים מחוסר כיפורים שראה שלש. על דעתין דרומאיי מגע זב כזב.⁷⁷² נישמענה מן הדא דאמר רבי אליעזר בשם ר' הושעיה (שמות כח) ונשא אהרן את עון הקדשים עון הקריבים לא עון המקריבין מהו עון הקריבין דם זב לא מגע זב.⁷⁷³ ודכוותה עון המקריבין מגע זב. הדא אמרה היה הציבור מגעי זבין ומגעי זבות אינן עושין בטומאה:⁷⁷⁴

הלכה ח משנה נטמא שלם או רובו שורפין אותו לפני הבירה מעצי המערכ' נטמא מיעוטו והנותר שורפין אותו בחצרותיהן או על גגותיהן מעצי עצמן הציקנים שורפין אותו לפני הבירה בשביל ליהנות מעצי המערכה:

גמרא ר' חמא בר עוקבה בשם ר' יוסי בן חנינה כדי לפרסמו⁷⁷⁵ להודיע שקילקל בו.

אמר הריני שורפו לפני הבירה מעצי עצמו אין שומעין לו. לא צורכה דלא אמר הריני שורפו על גגי מעצי עצמי כל שכן אין שומעין לו.⁷⁷⁶

רבי ירמיה בשם רבי הילא להודיע לבוא אחריו שהוא צויקן.⁷⁷⁷ תדע לך בכל אתר לא צווח ליה צויקן וכא את צווח ליה צויקן.

⁷⁷⁰ כמו שא לא נכון כן ב !

⁷⁷¹ זקני דרום

⁷⁷² ולהכי מחלל

⁷⁷³ פשיטא דאירי במגע זב

⁷⁷⁴ דמגע זב כזב !

⁷⁷⁵ שורפין לפני הבירה

⁷⁷⁶ דרוצין לביישו

אמר ר' יוחנן מגדל היה עומד בהר הבית והיה קרוי בירה רבי שמעון בן לקיש אמר כל הר הבית קרוי בירה (דברי הימים א כט) ולעשות הכל ולבנות הבירה אשר הכינותי:

הלכה ט משנה הפסח שיצא או שנטמא ישרף מיד נטמאו הבעלים או שמתו תעובר צורתו ויצא לבית השריפה ר"י בן ברוקה אומר אף ישרף מיד שאין לו אוכלין:

גמרא תני רבי חייה פסול פגול גוף הוא, ונשרף מיד. נטמאו בעלים או שמתו פסול מכשיר, טעון צורה.

א"ר יוסה מתניתא אמרה כן פסח שיצא או שנטמא פסול גוף הוא ונשרף מיד נטמאו הבעלים או שמתו פסול מכשיר הוא וטעון צורה.

רבי חמא בר עוקבה בשם ר' יוסה בר חנינה רבי נחמיה ר' יוחנן ברוקה שניהם אמרו דבר אחד דתני אמרו לו לר' נחמיה וכי מפני אנינה נשרף והא לא נשרף אלא מפני הטומאה שאילו מפני אנינה נשרף היה לשלשתן לישרף. דבר אחר והלא פינחס היה עמהן. דבר אחר והלא מותר לאוכלו מבערב. {על דעתיה דרבי נחמיה ישרוף וימנה} ⁷⁷⁹ סבר רבי נחמיה שלשתן נשרפו. היה לו לפינחס לוכל ואדיין לא נתמנה כהן גדול. והיה לו לאהרן לוכל מבערב. סבר רבי נחמיה אנינה לילה תורה.

א"ר ירמיה אוף ר"י הגלילי דכוותהו ⁷⁸⁰ תנינן תמן חטאת שקיבל דמה בשני כוסות יצא אחד מהן לחוץ הפנימי כשר. נכנס אחד מהן לפנים ר"י הגלילי מכשיר בחיצון וחכמים. פוסלין. אמר ר"י הגלילי

⁷⁷⁷ יידעו הכל שהוא צייקן "ואינו מביא עצים מביתו"—ע"כ "אסרו" לשרוף לפני הבירה מעצי עצמו

מי שיצא חוץ לירושלים ונזכר שיש בידו בשר קודש, שורפו מעצי מערכה (לעיל פרק ג) ⁷⁷⁸ נראה ט"ס (נשתרבב מסוגיא אחרת) ⁷⁷⁹

כר"ן וריב"ב דפסול שאינו בגוף, נמי יישרף מיד ⁷⁸⁰

ומה אם במקום שמחשבה פוסלת בחוץ לא עשה בה המשוואר כיוצא מקום שאין המחשבה פוסלת בפנים אינו דין שלא נעשה המשוואר כנכנס. נכנס לכפר אע"פ שלא כפר פסול דברי ר"א ר' שמעון אומר עד שיכפר ר' יודה אומר אם הכניס ושגג כשר. כל הדמים פסולין שנתנו ע"ג המזבח לא הורצה הציץ אלא טמא שהציץ מרצה על טמא ואינו מרצה על היוצא.

א"ר לעזר תדע לך שהוא פסול מכשיר כר"י הגלילי שהרי חבירו מבחוץ והוא כשר. תדע לך שהוא פסול גוף כרבנן שהרי הוא במחיצתו והוא פסול.⁷⁸¹

רבנן דרשין מפני שלא נכנס מקצת דמה לפנים (ויקרא י) אכול תאכלו אתה. הא אם נכנס מקצת דמה לפנים יפה עשיתם ששרפתם ר"י הגלילי דרש מפני שלא נכנס כל דמה לפנים אכל תאכלו אתה הא אם נכנס כל דמה לפנים יפה עשיתם ששרפתם.

מה טעמא דרבנן (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא מדמה אפילו מקצת דמה מה טעמא דר"י הגלילי (ויקרא י) הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה. כהדא דתני ר"י הגלילי אומר אין כל העניין הזה⁷⁸² מדבר אלא בפרים הנשרפין ובשעירים הנשרפים ליתן עליהן לא תעשה על אכילתן וללמד שפסוליהן נשרפין בבית הבירה. אמרו לו מניין לחטאת שאם נכנס מדמה לפנים תהא פסולה לא מן הדין קרייא הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה הא אינו אומר מדמה אלא כל דמה. תשובה לר' עקיבה שהיה אומר מדמה לא כל דמה:

הלכה י משנה העצמות והגידין והנותר ישרפו בששה עשר ואם חל ששה עשר להיות בשבת ישרפו בשבעה עשר שאינן דוחין לא את השבת ולא את יום טוב:

כ מה טעמייהו? ריה"ג סבר "פסול מכשיר" ורבנן... (אלמא לריה"ג "פסול מכשיר נמי"⁷⁸¹ יישרף מיד")

וכל חטאת וכו' ⁷⁸²

גמרא עצם שאין עליו בשר⁷⁸³ ר' יוחנן אמר אסור לשוברו ר"ש
בן לקיש אמר מותר לשוברו.

מתיב ר' יוחנן לר' שמעון בן לקיש והא תנינן העצמות והגידין
והנותר ישרפו בששה עשר ויקוץ⁷⁸⁴ מפני המוח שבקולית⁷⁸⁵

ויחלוץ את הבשר מן העצם ויהנה מן העצם.⁷⁸⁶ סברין מימר אין
חולצין את הפסול⁷⁸⁷ אמר ר"א ואפילו תימר חולצין פתר לה כר' יעקב
דר' יעקב אמר הבא בכושר משעה ראשונה ונטמא אסור בשבירת
העצם.

ר' אימי בשם ר' לעזר מה טעם אמרו העצמות והגידין והנותר
ישרפו בששה עשר⁷⁸⁸ שהשורף יש בו משום שובר.

שמואל אמר נמנין על מוח שבראש ואין נמנין על מוח
שבקולית נמנין על מוח שבראש שהוא יכול להוציאו דרך האוזן ואין
נמנין על מוח שבקולית שאין יכול להוציאו אלא דרך שבורה.

ר' יוחנן אמר נמנין על מוח שבקולית ר' יעקב בר אחא בשם ר'
יוחנן אין נמנין על מוח שבקולית ואם נמנה נמנה. על דעתיה דר'
יוחנן וישרף וימנה מפני אבדן קדשים.

על דעתיה דשמואל ישרף וימנה סבר שמואל כר' יעקב דר' יעקב
אמר הבא בכושר משעה ראשונה ונטמא אסור בשבירת העצם.⁷⁸⁹

מה חמית מימר⁷⁹⁰ (שמות יב) ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר
ממנו עד בקר באש תשרופו אחר שני בקרי' אחר בוקרו של ארבעה

במקום זה רק במקום אחר⁷⁸³

למה נעשה נותר הא מותר לשובר עצם שאין עליו בשר⁷⁸⁴

אף לר"ל אסור כשיש מח במקום ששובר!⁷⁸⁵

ישובר העצם בט"ז ויחלוץ המוח ממנו וישרפנו, ויהנה מן העצם⁷⁸⁶

דנעשה "בסיס לדבר האסור"⁷⁸⁷

יניחו עצם הקולית על גחלים עד שייפקע, ואפשר לאכול המוח בזמן אכילה!⁷⁸⁸

??מקשה קושיא "ויחלוץ..." דלעיל (ול"ד לשמואל)⁷⁸⁹

ישרפו ב16⁷⁹⁰

עשר ואחר בוקרו של חמשה עשר. וכתוב (ויקרא ז) והנותר מבשר
הזבח ביום השלישי באש ישרף

מהו להצית את האור במדורת חמץ⁷⁹¹ מאן דיליף מן הנותר
אסור⁷⁹² מאן דלא יליף מן הנותר מותר.

אמר רבי בון בר חייה⁷⁹³ ירדו לה כשיטת רבי ישמעאל כמה דרבי
ישמעאל אמר תמן תינוק שעבר זמנו נימול בין ביום ובין בלילה והכא
עיבר זמנו נשרף בין ביום ובין בלילה:

הלכה יא משנה כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך וראשי כנפים
והסחוסין⁷⁹⁴ השובר את העצם בפסח טהור הרי זה לוקה ארבעים אבל
המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה את הארבעי:

גמרא גידים הרכים ר' יוחנן אמר נמנין עליהן ר"ש בן לקיש
אמר אין נמנין עליהן. רבי יעקב ר' אחא בשם ר' זעירה מחלפה
שיטתיה דרבי יוחנן מחלפה שיטתיה דר"ש בן לקיש.

דאיתפלגון דתנינן תמן אלו שעורותיהן כבשרן עור האדם ועור
חזיר של יישוב ר' יוסי אומר אף עור של חזיר הבר. עור חטרת גמל
הרכה עור הראש של עגל הרך עור בית הפרסות עור בית הבושט ועור
השליל ועור שתחת האליה ועור האנקה והכח והלטאה והחומט. ר'
יהודה אומר הלטאה כחולדה וכולן שעובדן או שהילך בהן כדי
עבודה טהורין חוץ מעור האדם. ר' יוחנן בן נורי אומר שמנה שרצים
יש להן עורות⁷⁹⁵

לשרוף חמץ ביו"ט⁷⁹¹

שריפת חמץ יליף משריפת נותר—והתם אין שורפין קדשים ביו"ט⁷⁹²
מפרש, דנשרף ב17 אף בלילה⁷⁹³

אין נמנין על גדי רק מה שיכולין לאכול בשור הגדול (כגון ראשי כנפיים.. שאפשר⁷⁹⁴
באכילה ע"י שליקה)

עורותיהן לאוו כבשרן⁷⁹⁵

א"ר יוחנן לא שנו אלא לאיסור ולטומאה אבל ללקות עור הוא ואין לוקין עליו משום נבלה. ר"ש בן לקיש אמר משנה שלימה שנה רבי בין לאיסור בין ללקות בין לטומאה.

מחלפה שיטתיה דרבי שמעון בן לקיש תמן הוא עבד ליה בשר וכא לא עבד ליה בשר! אמר רבי יודה בר פזי שנייא היא תמן שהוא עור ועור סופו להקשו'.⁷⁹⁶ כל שכן מחלפה שיטתיה דר"ש בן לקיש מה אין תמן שסופו להקשות הוא עבד ליה בשר כאן שאין סופו להקשות לא כל שכן. א"ר אבין טעמא דר"ש בן לקיש ואכלו את הבשר לא גידים. רבנן דקיסרין א"ר חייה ר' איסי חד מיחלף⁷⁹⁷ וחד כהדין תניי. מאן דמחלף לית ליה כילין קישוי'.⁷⁹⁸

וכמה ישבור ר' יוסי ור' זעירא בשם ר' יוחנן עד כדי שתהא היד⁷⁹⁹ מחגרת. ר' יונה א"ר זעירא ור' בא תריהון בשם רבי יוחנן חד אמר כדי שתהא היד מחגרת וחורנה אמר אפילו צפורן. מ"ד יד כל שכן צפורן מ"ד צפורן אבל יד לא.

ר' יוחנן ור"ש בן לקיש תריהון אמרי לעולם אינו חייב עד שישבור עצם שיש עליו בשר וממקום בשר. ר' יעקב בר אחא אמר שמואל בר אבא בעי מעתה לעולם אינו חייב עד שיטול אבן וירסס⁸⁰⁰

עצם לחייב על כל עצם ועצם. הדא דתימר בהתרייה אחת אבל בשתי התריות שכן אפילו עצם אחד ושברו וחזר ושברו חייב שתיים.

ר' ירמיה בעי הדא⁸⁰¹ פליגא על ר' שמעון בן לקיש דר' שמעון ב"ל אמר עצם שאין עליו בשר מותר לשוברו לא אמר אלא שלא ילקה הא לאסור אסור:

אבל גידין אין סופן להקשות—אבל אין ראויין כ"כ⁷⁹⁶

מהפך דברי ריו"ח ור"ל⁷⁹⁷

לא ס"ל הנך "תירוצי"⁷⁹⁸

בשר (מרגיש יותר מצפורן)⁷⁹⁹

דאז נשבר העצם שתחת הבשר (לא כשחותך בסכין כרגיל!)⁸⁰⁰

דברי ר"ל בפסקא שלפני-פניו⁸⁰¹

אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים. רבי אבון בשם ר"א מתניתא כשבא בטומאה משעה ראשונה אבל אם בא בטהרה ונטמא כבא בטהרה ולוקין על שבירתו.

{מתיב ר' יוחנן לר' שמעון בן לקיש והא תנינן עצמות והגידים והנותר ישרפו בששה עשר ויקוץ. מפני מוח.}

ויחלוץ בשר מן העצם ויקוץ. שלא לפקע תחת הבשר:⁸⁰²

הלכה יב משנה אבר שיצא מקצתו חותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותך ובמוקדשין קוצץ בקופיץ שאין בהן שבירת העצם מן האגף ולפנים כלפנים ומן האגף לחוץ כלחוץ החלונות ועובי החומה כלפנים:

גמרא ר' סימון ר' יהושע בן לוי בשם בר פדייה הפיגול והנותר מצטרפין לטמא את הידים עד כדי עונשן בכזית

מהו שיפסלו בתרומה ק"ו אם מטמאין את הידים לפסול בתרומה הן עצמן לא כ"ש.

ההן יוצא מה את עבד ליה מטמא את הידים או אינו מטמא את הידים אין תימר ההן יוצא מטמא את הידים⁸⁰³ פיגול ונותר אינן פוסלין בתרומה⁸⁰⁴ אין תימר פיגול ונותר פוסלין בתרומה ההן יוצא לא גזרו עליו כלום דלא כן יטמא צד החיצון וצד הפנימי.⁸⁰⁵ א"ר אבין מאן אית ליה דבר טמא מחמת עצמו לא רבי מאיר.⁸⁰⁶ לא כן אמר רבי יוחנן כל

אבר שיצא...למה אינו חותך עצם ובשר שיצא, ומתרץ שמא ייפקע חלק העצם שבפנים⁸⁰²
כ יוצא דמי לפגול⁸⁰³
עכצ"ל⁸⁰⁴

איך "חותך", הרי צד החיצון=יוצא, מטמא צד הפנימי⁸⁰⁵
רק ר"מ ס"ל "מגע בית הסתרים מטמא!" (לר"מ, בגד גע"ג שחתכו מבגד-מדרס, טמא מגע⁸⁰⁶
מדרס)

הדברים טהורין ברובן כיון שחיתך רובן לאו כפרוש הוא.⁸⁰⁷ יהא כמגיעו בו ויהא פסול. א"ר חנניה במחתך כל שהוא ומשליך.⁸⁰⁸

ר' בא בשם רב יהודה לא קידשו תחת האגוף שבירושלם. ר' ירמיה בשם רב שמואל בר רב יצחק כדי שיהו מצורעין מגינין תחתיהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ודכוותה לא קידשו תחת האגוף של הר הבית כדי שיהו זבין מגינין תחתיהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים. מצורע אין לו איכן להגן זב יש לו איכן להגן זב יש לו איכן להגן בכל ירושלם.

רבי יוחנן בר מדיא בשם רבי פינחס מן מה דאנן חמיי רבנן שלחין סנדליהון תחת האגוף של הר הבית הדא אמר שלא קידשו תחת האגוף של הר הבית.

רב שאול לרבי חיי רבה גגות ירושלם מה הן א"ל מן מה דמתלין מתלא פיסחא כזיתא והלילה מתבר אגרייא הדא אמרה גגות ירושלם קודש. ר' ירמיה ר' מיישא רבי שמואל בר רב יצחק בשם רב גגות ירושלם חול. והא תנינן מן האגוף ולפנים כלפנים מן האגוף ולחוץ כלחוץ פתר לה בגג מבוצר לאויר חצר הא מתניתא. והא תנינן החלונות ועובי החומה כלפנים. עוד היא בגג מבוצר לאויר חצר היא מתניתא. ואתיא כההיא דאמר רבי אחא בשם רבי חיננ' (איכה ב) ויאבל חיל וחומה. שורא ובר שורא.⁸⁰⁹

אם עובי החומה קידשו כל שכן חלון א"ר אחא בחלון שעל גבי האגוף נצרכה אף ע"ג דתימר לא קידשו תחת האגוף של ירושלם חלון שע"ג האגוף קודש.

תני בשם ר' יהודה מחילות שתחת ההיכל חול וגגות ההיכל קודש ר' אימי בשם ר"ש בן לקיש מתניתא אמרה כן מדורה היתה שם ובית כסא של כבוד וזה היה כבודו מצאו נעול יודע שיש שם אדם

אף לרבנן יש לטמאות בשר הפנימי, כשפירש רוב החיצון שוב ל"ה ביה"ס ומטמא הפנימי⁸⁰⁷ ואין נוגע בשעת פרישה⁸⁰⁸

חומה קטן סביב לחומה גדול (והיא היתה שווה לקרקע)⁸⁰⁹

פתוח ידוע שאין שם אדם. א"ר יוסה וכי צואה טומאה והלא אינה אלא נקיות.

ויידא אמר דא: יוצא והולך לו במסיב' ההולכת תחת הבירה ונרות דולקין מיכן ומיכן עד שהוא מגיע לבית הטבילה. אם קודש הוא ילך לו בקצרה!

הלכה יג משנה שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד אלו הופכין פניהן אילן ואוכלין ואלו הופכין פניהן אילך ואוכלין והמיחם באמצע וכשהשמש עומד למזוג קופץ את פיו ומחזיר את פניו עד שמגיע אצל חבורתו ואוכל והכלה הופכת את פניה ואוכלת:

גמרא כתיב (שמות יב) לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה אין לי אלא חוץ לבית חוץ לחבורה מניין ת"ל לא תוציא חוצה. א"ר יודה מיכן שאם הוציא חוץ לחבורה שהוא מתחייב. א"ר מנא אמר קרייא לא תוציא חוצה ונן אמרין אם חוץ לחבורה שהוא מתחייב לא כ"ש חוץ לבית. רבי אימי בעי הוציא מחבורה לחבורה כשני זיתים חייב שתים משום לא תוציא מן הבית ומשום לא תוציא חוצה.⁸¹⁰

נמנו על הפסח, הוציא אחד כזית חייב. שנים שלשה פטורין. מפני שבני חבורתן ראויין להמשך אצלן,⁸¹¹ אלא שהן עוברין בעשה. וכרבי שמעון אפילו בעשה אינן עוברין.

דתני: (שם) על הבתים אשר יאכלו אותו בהם מלמד שהפסח נאכל בשני מקומות יכול אף אוכליו יהו אוכלין אותו בשני מקומות תלמוד לומר (שם) בבית אחד יאכל. הא כיצד פסח נאכל בשני מקומות ואין אוכליו⁸¹² אוכלין אותו בשני מקומות. רבי שמעון אומר אף אוכליו אוכלין אותו בשני מקומות. מה מקיים רבי שמעון בבית אחד יאכל שלא תהא חבורה מקצתה אוכלת בפנים ומקצתה אוכלת בחוץ.

כ לעבור עליו בב' ⁸¹⁰

כ כולם ראויין לבא אצל השניים ושוב לא מיקרי "הוצאה חוץ לחבורה" ⁸¹¹

ראובן אינו אוכל בב' מקומות ⁸¹²

⁸¹³ {יחיד שהוציא כזית חוץ לחבורה מפני שבני חבורתו ראויים לימשך אצלו נפטר מלא תעשה}

רבי חייא בר בא בעי למה לי כרבי שמעון אפילו כרבנן⁸¹⁴ מפני שבני חבורתן ראויין לימשך אצלן נפטרו מלא תעשה אפילו בעשה לא יהו.⁸¹⁵

שמש שאכל כזית והוא בצד התנור אם היה פיקח ממלא את כריסו ממנו. אם רצו לחלוק לו כבוד באין ואוכלין עמו בצד התנור, ואם לאו נותנין לו חלקו ואוכל במקומו. תמן אמר דלא כרבי שמעון היא.⁸¹⁶ ולא שמיעין דאמר רבי הילא רבי איסי רבי אליעזר בשם רבי הושעיה: הכל מודין בתחילה⁸¹⁷ שהן חולקין, בסוף⁸¹⁸ שאינן חולקין, מה פליגין בשהיו יושבין ואוכלין ופקעה עליהן הקורה ר' שמעון אומר עוקרין הן חלקן ואוכלין במקום אחר ורבנן אמרין אינן עוקרין את חלקן ואוכלין במקום אחר.⁸¹⁹

ר' חייא בר בא א"ר יוסי בן חנינה בעי מעתה המוציא אינו חייב עד שעה שיאכל? אתא ר' שמואל ר' אבהו בשם ר' יוחנן המוציא אינו חייב עד שעה שיאכל. א"ר זעירא ותניי תמן יחיד שהוציא כזית חוץ לחבורה חייב ולא פסל עצמו מפני חבורתו הדא אמרה אפילו לא אכל, אין תימר אכל, למה לי לא פסל עצמו מבני חבורתו?⁸²⁰ א"ר יוסה כיון שהוציאו פסלו אפילו אכל דבר פסול אכל!⁸²¹

יש להגיה כאן ..יחיד חייב, כדלעיל, ורבים פטורין... מפני שראויין בני ⁸¹³

חבורה...??????????

אין כאן ל"ת דהוצאה ⁸¹⁴

אלו ש"הוציאו" (אה"ן דשאר החבורה יעברו בעשה "אים ימשכו" ויבאו אצלו) ⁸¹⁵

לדידיה אסור לחלוק הקרבן לב חבורות ⁸¹⁶

תחילת אכילתן יכולים לחלוק לב' חבורות ⁸¹⁷

כבר התחילו לאכול יחד, אסורים לחלוק ⁸¹⁸

....וחבורה מקצתה בפנים מקצתה בחוץ, גרע ולר"ש אסור ⁸¹⁹

ליפסל וליפסל!⁸²⁰

להכי לא פסל עצמו!⁸²¹

ויידא אמר דא: יש שובר אחר שובר אין מוציא אחר מוציא. או
הדא⁸²² אמרה כיון שהוציאו פסלו.⁸²³ או הדא אמרה המוציא אינו חייב
עד שעה שיאכל.⁸²⁴

פשיטא דא מילתא התחילו אלו ונטמאו אלו⁸²⁵ זכו טהורין⁸²⁶
בחלקן של טמאין.⁸²⁷ ולא עוד אלא אפילו התחילו אלו ונטמאו הן זכו
טהורין⁸²⁸ בחלקן של טמאין. אבל התחילו אלו ונטמא אחד מהן⁸²⁹ לא
זכו טהורין בחלקן של טמאין!

יחיד מפשיט ידו בכל הבית ואין חבורה מפשטת ידה בכל
הבית.⁸³⁰ דתנינן שתי חבורות. לא אמר אלא שתיים הא אחת לא.⁸³¹
והא תנינן המיחם באמצע!⁸³² מקום שהשמש מוכיח עליו שם הוא
חבורתו.⁸³³ והא תנינן הכלה הופכת פניה ואוכלת! אמר ר' חייה בר בא
מפני הבושה:⁸³⁴

מסכת פסחים פרק ח

הלכה א משנה האשה בזמן שהיא בבית בעלה שחט עליה בעלה
תאכל משל בעלה

אין מוציא...⁸²²

וע"כ פטור "מוציא אחר מוציא"⁸²³

וכיון שאכלו שוב א"א להוציאו!⁸²⁴

שלא התחילו⁸²⁵

שהתחילו⁸²⁶

שלא התחילו⁸²⁷

שלא התחילו⁸²⁸

מ"המתחילים"⁸²⁹

=חבורה יחידי יכולה להתפשט הכל הבית, אבל שתי חבורות לא—דנראה כערבוב,⁸³⁰

והתורה אסרה לאכול הפסח בערבוב

חבורה אחת מותר להתפשט בכל הבית⁸³¹

נאסור לשמשים ליטול ממיחם א' דלא ניכר לאיזה חבורה שייך השמש⁸³²

כיון שמקום מושבו חסר, רואין הכל ששייך לחבורה זו⁸³³

התירו⁸³⁴

הלכה רגל הראשון לעשות בבית אביה שחט עליה אביה שחט עליה
בעלה תאכל ממקום שהיא רוצה

יתום ששחטו עליו אפיטרופין יאכל ממקום שהוא רוצה עבד של שני
שותפין לא יאכל משל שניהם חציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל
משל רבו:

גמרא א"ר יוחנן ארבעה מחוסרי כפרה מפרישין עליהן חוץ
מדעתן ואלו הן זב וזבה ויולדת ומצורע שכן אדם מפריש על בנו
הקטן והוא נתון בעריסה.⁸³⁵

ניחא זב וזבה ומצורע, ויולדת. ויש קטנה יולדת?! לא כן אמר
רבי רדיפה ר' יונה בשם רב חונה עיברה וילדה עד שלא הביאה שתי
שערות היא ובנה מתים משהביאה שתי שערות היא ובנה חיים עיברה
עד שלא הביאה שתי שערות וילדה משהביאה שתי שערות היא חיה
ובנה מת. מיי כדון שכן אדם מפריש על בתו חרשת. מכיון שהשיאה
לא כבר יצאת מרשות אביה?! אלא שכן אדם מפריש על אשתו
חרשת⁸³⁶

{⁸³⁷ וכאן סוטה קטנה אין את יכול דאמר רבי זעירה ר' יוסה בשם
רבי יוחנן קטנה שזינתה אין לה רצון ליאסר על בעלה. וחרשת אין את
יכול דכתיב (במדבר ה) דאשה אמן אמן.⁸³⁸}

אמר רבי אבין שנייא היא דכתיב (דברים יד) ושמחת אתה
וביתך.

ר' ירמיה בשם רבי יוחנן אדם קובע על חבירו קרבן נזיר שלא
מדעתו⁸³⁹ אבל אינו מפרישו אלא מדעתו. רבי זעירא בשם ר' יוחנן

⁸³⁵ דכתיב "זאת תורת הזב" בין גדול בין קטן, וה"ן מפריש על גדול שלא מדעתו
דאסור לה לאכול בקדשים עד שתביא כפרה—וכתיב ושמחת אתה ובתיך, ע"כ מפריש
של"מ

⁸³⁷ ל"ש כאן

⁸³⁸ ..לא מצינו בסוטה שמפריש "חוץ מדעתה"

⁸³⁹ אומר: "מעוהו אלו לשם נזירות חבירי"

אדם קובע על חבירו חטאת חלב שלא מדעתו אבל אינו מפרישו אלא מדעתו. ר' זעירא בשם ר"א אדם שוחט פסחו של חבירו שלא מדעתו אבל אינו מפרישו אלא מדעתו.

אמר ר"א מתניתא אמרה כן: ⁸⁴⁰ האשה בזמן שהיא בבית בעלה שחט עליה אביה שחט עליה בעלה תאכל משל בעלה מה נן קיימין אם בממחין, ⁸⁴¹ סתם האשה ממחה לומר אצל בני ⁸⁴² אני רוצה, אם כשאינן ממחין? ⁸⁴³

מתניתא בממחין. אתא ר' ירמיה בשם ר' יוחנן מתניתא בממחין ⁸⁴⁴

לית הדא ⁸⁴⁵ פליגא על דר' אלעזר דר"א אמר אדם שוחט פסחו שלא מדעתו אבל אינו מפרישו שלא מדעתו. שנייא היא פסח שנייה היא חטאת. פסח לכשתגדיל ראוי הוא להתכפר בו, חטאת לכשתגדיל אינו ראוי להתכפר בה. ⁸⁴⁶

⁸⁴⁷ אמר ר' יוחנן ברגל רדופין שנו. אי זהו רגל רדופין? אמר רבי יוסה בי רבי בון זה רגל ראשון שאביה רודפה לבית בעלה.

לא הלכה רגל הראשון. רגל השני מהו שיעשה רגל רדופין? לעולם יש לה רגל רדופין? אלמנה מהו שיהא לה רגל רדופין?

נישמעינה מן הדא: הלכה רגל הראשון לעשות בבית אביה. אי הדא אמרה לעולם יש לה רגל רדופין אי הדא אמרה אלמנה יש לה רגל רדופין.

⁸⁴⁰ דשוחט שלא מדעתו

⁸⁴¹ האב והבעל מוחין אהדי והאשה "יודעת" מזה, ודעתה לאכול מחד מיניהו (ולא תפשוט היכא ששוחט שלא מדעתה)

=בעלי ⁸⁴²

ותפשוט... ⁸⁴³

ולא תפשוט ⁸⁴⁴

??? דבעי דעת בעלים בהקרבת חטאת ⁸⁴⁵

???? פסח עומד לשלמים לכשיגדיל, וע"כ קיל דל"ב דעת בעלים בשעת הקרבה ⁸⁴⁶

עיין בסוף הפרק להבנת סוגיא תמוהה זו ⁸⁴⁷

א"ר יוסה בי רבי בון תיפטר שיש לה בנים ואין לה בעל וסתם
האשה ממחה לומר אצל בני אני רוצה.⁸⁴⁸

אמר רבי לעזר פסחן של נשים רשות ודוחין עליו את השבת ר'
יעקב בר אחא בשם רבי אלעזר פסחן של נשים ושל עבדים רשות כל
שכן,⁸⁴⁹ דוחין עליו את השבת.

מצתן מה היא? ר' לעזר אמר חובה רבי זעירא אמר רשות. רבי
הילא אמר דברי הכל.⁸⁵⁰ מתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לדין
מתניתא מסייעא לר' זעירא: חזרת מצה ופסח לילה הראשון חובה
ושאר כל הימים רשות

מתניתא מסייעא לר' הילא: (דברים טז) לא תאכל עליו חמץ
שבעת ימים תאכל מצות לחם עני את שהוא בבל תאכל חמץ הרי הוא
בקום אכול מצה ונשים הואיל והן בבל תאכל חמץ הרי הן בקום אכול
מצה. והא תנינן כל מצות עשה שהזמן גרמא האנשים חייבין והנשים
פטורות. אמר ר' מנא חומר היא מצות עשה שהיא באה מכח בלא
תעשה.⁸⁵¹ ואתיא כמ"ד פסחן של נשים רשות.

תני האשה עושה פסח הראשון לעצמה והשני טפילה לאחרים
דברי ר"מ. ר' יוסה אומר: האשה עושה פסח שני לעצמה אפילו בשבת
ואין צ"ל הראשון. ר"ש בן אלעזר אומר האשה עושה פסח ראשון
טפילה לאחרים ואינה עושה פסח שני.

מה טעמא דר"מ? (שמות יב) איש שה לבית אבות אם רצו
לבית⁸⁵²

מה טעמא דר' יוסי? איש שה לבית אבות כ"ש⁸⁵³ לבית.

ע"כ⁸⁴⁸

ק"ו מנשים (שאינו רק רשות)⁸⁴⁹

אפי' למ"ד "פסחן רשות"⁸⁵⁰

ל"ת עליו חמץ⁸⁵¹

פ"ש רשות= אים רצו⁸⁵²

מ"ט דר' לעזר בי ר"ש? איש לא אשה

מה מקיימין רבנן איש? פרט לקטן.

א"ר יונה⁸⁵⁴ ואפילו כמ"ד פסחים של נשים חובה, שנייא היא שהדבר מסויים שלא יקבע הדבר חובה:

יתום ששחטו עליו הפיטרופין יאכל ממקום שהוא רוצה. מתניתא ביתום קטן אבל ביתום גדול נעשה כממנה עצמו על ב' פסחים כאחת דתני ר' חייה הנמנה על שני פסחים כאחת אוכל מאי זה מהן שנשחט ראשון. א"ר יוסי מתניתא אמרה כן שחט גדי וטלה יאכל מן הראשון.

עבד של שני שותפין לא יאכל משל שניהם ר' יוסה אומר אין רשות לרבו לומר לו איפשי שתמנה על הפסח⁸⁵⁵ אבל אומרים לו איפשי שתמנה על זה אלא על זה.

פעמים שהוא נמנה על שלשה פסחים כאחת. היך עבידא? עבד של שני שותפין צריך להימנות על הפסח,⁸⁵⁶ שיחרר אחד מהן חלקו צריך להימנות על פסח אחר,⁸⁵⁷ שיחררו שניהן צריך להימנות על פסח אחר!

שמואל בר אבא בעי עבד מהו שיאכל משלשת? א"ר יוסי אם אומר את עבד לא יאכל משלשתן מעתה לא ימנה על הפסח שמא ימלך רבו וישחררו⁸⁵⁸ ונמצא הקדש פסול מעורב בעבודה.

⁸⁵³ =אפילו

⁸⁵⁴ שייך למסכת חלה (העלה את אשתו לפ"ש, והחזירוהו)

⁸⁵⁵ דחייב לאכול פסח

⁸⁵⁶ של אחר

⁸⁵⁷ דפנים חדשות באו לכאן!!

⁸⁵⁸ אחר שחיטה

ר' יעקב בר אחא א"ר זעירא בעי הרב מהו שיצא בהקדש העבד.
ולא מתניתא היא האומר לעבדו צא ושחוט עלי את הפסח. מתניתא
מדעת רבו מה צריכא ליה שלא מדעת רבו

חציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו. ר' חייה בשם רבי
יוחנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין קידש אשה⁸⁵⁹ אין חוששין
לקדושו ודכוותה גירש אין חוששין לגירושיו

שמואל אמר חוששין לגירושיו. אתיא דשמואל כר' יודה דתנינן
תמן: גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין ר' יודה מחייב⁸⁶⁰ וחכמים
פוטרינן:

הלכה ב משנה האומר לעבדו צא ושחוט עלי את הפסח שחט גדי
יאכל, שחט טלה יאכל, שחט גדי וטלה יאכל מן הראשון.

שכח מה אמר לו רבו כיצד יעשה? ישחוט גדי וטלה ואומר: אם גדי
אמר לי רבי גדי שלו וטלה שלי, ואם טלה אמר לי רבי הטלה שלו וגדי
שלי

שכח רבו מה אמר לו שניהן יצאו לבית השריפה ופטורין מלעשות
פסח שני:

גמרא תני ר' חייה הנמנה על שני פסחין כאחת אוכל מאי זה
מהן שנשחט ראשון א"ר יוסה מתניתא אמרה כן שחט גדי וטלה יאכל
מן הראשון

ר' לעזר ורבי יוחנן תריהון אמרינן דר' נתן היא⁸⁶¹ דר' נתן אמר
יוצאין בזריקה בלא אכילה. ר' חזקיה בשם רבי בא בר ממל תיפתר
ששכח רבו בין שחיטה לזריקה.⁸⁶² א"ר חזקיה מתיב חד מן רבנן

⁸⁵⁹ "ביום של רבו"

⁸⁶⁰ דמקצת ככולה

⁸⁶¹ סיפא דמתנ'

⁸⁶² נמצט היה ראוי לאכילה בשעת שחיטה

ואמרין הוא היה.⁸⁶³ והא תנינן שכח רבו מה אמר לו, ישחוט גדי וטלה.⁸⁶⁴

א"ר יוחנן הפרי' פסחו עד שלא נתגייר ונתגייר עד שלא נשתחרר ונשתחרר. עד שלא הביא ב' שערות והביא שתי שערות צריך להמנות על פסח אחר.⁸⁶⁵

א"ר יודן כל הספיקות⁸⁶⁶ דר' נתן אינון חוץ מן הזורק דם חטאתו ודם אשמו ספק בלילה זרק ספק ביום זרק נעשה כספק כפרה וספק כפרה כיפר:

הלכה ג משנה האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מנת מי שיעלה מכם ראשון לירושלם כיון שהכניס הראשון ראשו ורובו זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו.

לעולם אין נימנין עליו עד שיהא בו כזית לכל אחד ואחד. נימנין ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט, רבי שמעון אומר עד שיזרק עליו את הדם:

גמרא אמר רבי יוחנן לית כאן הריני שוחט⁸⁶⁷ אלא הריני מפריש, ולמה תניננה הריני שוחט בשביל לזרוז.

רבי לעזר בשם רבי הושעיה תניי בית דין הוא שיהא זה מפריש את פסחו וזה מפריש את מעותיו ממנה אותו על שלו והמעות יוצאין לחולין מאליהן.

מה יוצא לחולין וחוזר וקדש או לכך הקדישו משעה ראשונה?⁸⁶⁸ מה נפק מביניהן הפריש ק' מנה לפסחו והמנה אותו על

⁸⁶³ י"א שהיה חזקי' בעצמו

⁸⁶⁴ אלמא שכח קודם שחיטה!

⁸⁶⁵ גוף חדש בא בעולם

⁸⁶⁶ דפטור מלעשות פ"ש אע"פ שאינו יכול לאכול

⁸⁶⁷ דאים "שוחט" על בן הראשון, שוב אין השני יכול להמנות אחר "שחיטה"

⁸⁶⁸ האים הפסח "יוצא לחולין" וממילא יכול לחלל מעות הקדש על הבהמה (שיור בגוף הפסח), או המעות הוקדשו מעיקרא ע"מ שיצאו

חמשים אין תימר יוצא לחולין וחוזר וקדש שאר המעות חולין הן⁸⁶⁹
אין תימר לכך הקדישו משעה ראשונה שאר המעות הקדש הן.

רבי יעקב בר אחא אמר שמואל בר אבא בעי הגע עצמך שהימנה
אותו על חנם. מה אית לך יוצא לחולין וחוזר וקדש.⁸⁷⁰

מיליהון דרבנן אמרי שאינו יוצא לחולין וחוזר וקדש. תמן תנינן
נתן לה כספים⁸⁷¹ הרי אלו מותרים, יינות שמנים וסלתות כל דבר
שכיוצא בו קרב על גבי המזבח אסור. ר' שמעון בן לקיש אמר בממנה
אותו על פסחו ועל חגיגתו, הדא אמרה שאינו יוצא לחולין וחוזר
וקדש, אין תימר שהוא יוצא לחולין וחוזר וקדש יהא אסור משום
אתנן!

פתר לה בשלא נכנס לתוך ידו כלום.⁸⁷² תדע לך דתנינן תמן
מקריב עליו קיני זבים קיני יולדות לא בשלא נכנס לתוך ידו כלום אף
הכא בשלא נכנס לתוך ידו כלום.

ר' יעקב בר אחא בשם ר' אימי איתפלגון ר' יוחנן ור"ש בן לקיש
חד אמר מקדישין וחד אמר אין מקדישין. רבנן דקיסרין מפרשין
להון: ר' יוחנן אמר בתחילה ב"ט, רשב"ל אמר אין מקדישין בתחילה
ב"ט.⁸⁷³ אית תניי הולך לו אצל מוכרי טלאים אית תניי הולך
לו אצל מוכרי פסחים מ"ד הולך אצל מוכרי טלאים כמ"ד מקדישין
מ"ד הולך לו אצל מוכרי פסחים כמ"ד אין מקדישין.⁸⁷⁴ הדא אמרה
אינו יוצא לחולין וחוזר וקדש, אין תימר שהוא יוצא לחולין וחוזר
וקדש יהא אסור משום מקדיש ותנינן אין מקדישין!

דקדש שווה מנה יכול לחלל על פרוטה⁸⁶⁹

ע"כ משייר בגופו של פסח!⁸⁷⁰

באתננה⁸⁷¹

לא נאסר משום אתנן דל"ח "הנאה"...גבי מודר הנאה, וה"ן ל"ח אתנן⁸⁷²

פליגי אי שרי להקדיש ביו"ט "חובת היום" כגון פסח בשבת⁸⁷³

ואיירי שהוקדשו מבעו"י⁸⁷⁴

ר' חנניא ור' מנא: ⁸⁷⁵ חד אמר במקדיש למחר, וחורנה אמר במקדיש לבדק הבית.

אמר רבי שמי ואפילו כמ"ד במקדיש בעזרה משום שבות שהתירו במקד' ⁸⁷⁶

מניין שהן נמנין ⁸⁷⁷ ת"ל (שמות יב) במכסת נפשות. מניין שהן ממניין ⁸⁷⁸ נאמר כאן שה נאמר במצרים שה מה זה שנאמר במצרים חי לא שחוט אף זה שנאמר כאן חי לא שחוט.

מה טעמא דר"ש? אילו מתו בין שחיטה לזריקה שמא אין הבעלים מתכפרין? ⁸⁷⁹ מה בין מתו מה בין משכו הבעלים את ידיהם ממנו!

הלכה ד משנה הממנה אחרים עמו על חלקו, רשאין ליתן לו את שלו והוא אוכל משלו והן אוכלין משלהם:

גמרא בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהן יפות ⁸⁸⁰ רשאין לומר לו טול חלקך ואכול לעצמך לא סוף דבר פסח אלא אפילו עשו סינכול ⁸⁸¹ רשאין לומר לו טול חלקך ואכול לעצמך. אם היו מכירין אותו לכך התנו עמו בשעה ראשונה.

רב הונא אמר הפריש פסחו ואמר על מנת שלא יימנה אחר עמי אין אחר נמנה עמו, הפרישו סתם כל מה שיבואו מינויו הם. רבי יעקב בר אחא בשם רבי זעירא מתניתא אמרה כן? ! ואם ימעט הבית מלמד שהן מתמעטין והולכין בלבד שיהא שם אחד מבני חבורה הראשונה ואחד מבני חבורה השנייה דברי ר' יודה, ר' יוסה אומר בין

⁸⁷⁵ הא דאסור להקדיש

⁸⁷⁶ לכו"ע שרי להקדיש בתוך העזרה....

⁸⁷⁷ רק על חי

⁸⁷⁸ מושכין ידיהם מחיים דווקא

⁸⁷⁹ וודאי שאין מתכפרין! נמצא הכל תלוי בזריקה

⁸⁸⁰ אוכל הרבה....

⁸⁸¹ חבורה שאוכלין יחד

מן הראשונה בין מן השנייה בלבד שלא יניחו את הפסח כמות שהוא.
אין תימר כל מה שיבואו מינויו הן הן בני חבורה הראשון הן בני
חבורה השנייה!⁸⁸²

מה נפק מביניהן? הפרי' פסחו ומשך ידו ונמנה אחר עמו על
דעתיה דרב חונה⁸⁸³ כשר⁸⁸⁴ על דעתיה דרב זעירא פסול. על דעתיה דרב
חונה הקדש שותפין הוא⁸⁸⁵ ואין הקדש שותפין עושה תמורה, על
דעתיה דר' זעירא הקדש יחיד הוא והקדש יחיד עושה תמורה.

נמנו עליו מאה בני אדם כאחת⁸⁸⁶ רב חונה אמר יש כזית לכל
אחד ואחד כשר ואם לאו פסול.⁸⁸⁷ אמר ר' זעירא מקום שיש כזית לכל
אחד ואחד מהם, כשר ואם לאו פסול.

ותני כן⁸⁸⁸ נמנו עליו וחזרו ונמנו עליו עד מקום שיש כזית לכל
אחד ואחד מהם כשר ואם לאו פסול:

הלכה ה משנה זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי, ראה
שלש שוחטין עליו בשמיני.

וכן שומרת יום כנגד יום שוחטין עליה בשני, ראה שני ימים שוחטין
עליה בשלישי

הזבה שוחטין עליה בשמיני:

גמרא תני רבי חייה נדה שוחטין עליה בח', בועל נדה שוחטין
עליו בז'. א"ר יוסה הדא אמרה שבועל נדה טהור ביום הז' שלו:

ולמה בעי ר' יודא אחד מ"חבורה ראשונה"⁸⁸²
הונא⁸⁸³

דל"ה כ"הניח פסח בלי בעלים"—כיון שנמנה אחר בסוף, הו"ל כמנוי מעיקרא⁸⁸⁴
משעה ראשונה⁸⁸⁵

כ בזה אחר זה.....⁸⁸⁶

דהו"ל כנמנו "כולם" משעה ראשונה וליכא כזית לאף אחד!⁸⁸⁷
כר"ץ⁸⁸⁸

הלכה ו משנה האונן, והמפקח בגל, וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורין, החולה והזקן שהן יכולין לוכל כזית שוחטין עליהן. ועל כולן אין שוחטין עליהן בפני עצמן שלא יביאוהו את הפסח לידי פסול, לפיכך אם אירע בהן פסול⁸⁸⁹ פטורין מלעשות פסח שני, חוץ מן המפקח בגל שהיה טמא מתחילתו:

גמרא ר' יוסי בי ר' בון אבא בר בר חנה בשם ר' יוחנן מתניתא בשחבשוהו ישראל אבל אם חבשוהו עכו"ם (תהילים קמד) אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר.⁸⁹⁰

בנתון חוץ לירושלם אבל בנתון בתוך ירושלם אפילו לא הבטיחו כמי שהבטיחו.⁸⁹¹

רבי יונה ורבי יוסי תריהון בקדמית' הוינן אמרין ישראל ערל מזין עליו⁸⁹² ולא הוינן אמרין כלום. תנא רבי סימון בר זבדי קומי רבי הילא נאמר כאן (שמות יב) ואז יקרב לעשותו ונאמר להלן אז יאכל בו מה אז שנאמר להלן עד שיהא כשר בשעת אכילה אף אז שנאמר כאן עד שיהא כשר בשעת שחיטה.

פעמים שהוא נעשה כיוצא בהם, פעמים שהן נעשים כיוצא בו. פעמים שהוא נעשה כיוצא בהם⁸⁹³ בגל ארוך אני אומר נזרק עליו הדם עד שלא הגיע לטומאה.⁸⁹⁴ פעמים שהן נעשין כיוצא בו בגל עגול. אירע בהן⁸⁹⁵ פסול בין שחיטה לזריקה הן נעשין כיוצא בו בגל עגול:⁸⁹⁶

הלכה ז משנה אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי ר' יהודה, ור' יוסי מתיר.

⁸⁸⁹ ואינן יכולין לאכול הפסח

⁸⁹⁰ ואסור לשחוט עליו

⁸⁹¹ יכולין להביא כזית פסח בתוך המאסר

⁸⁹² דם פסח, ויכול למול אח"כ ולאכול בערב

⁸⁹³ כאונן וגו'

⁸⁹⁴ ופטור מפ"ש

⁸⁹⁵ בכולהו חוץ ממפקח

⁸⁹⁶ דאמרינן שהאחיל על המת וחייב בפ"ש

אפילו חבורה של מאה שאינן יכולין לוכל כזית אין שוחטין עליהן ואין עושין חבורה נשים ועבדים וקטנים:

גמרא א"ר יוחנן טעמא דר' יודה (דברים טז) לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך. מה מקיים ר' יוסי טעמא דר' יודה פתר לה כר"א בן מתיא דתני ר"א אומר יכול יהא היחיד מכריע על הטומאה⁸⁹⁷ תלמוד לומר לא תוכל לזבוח את הפסח באחד.

אמר רבי יוחנן מודה רבי יודה שאם עבר וזרק את הדם שהורצה. עבר ושחט מתירין לו לזרוק.

תני אין עושין חבורה נשים ועבדים וקטנים מפני שהן מרבין בתיפלה. תני בר קפרא שלא יביאו את הקדשים לידי ביזיון. רבי יעקב בר אחא בשם ר' איסי אין עושין חבורה של גרים מתוך שהן מקולקלין אין מדקדקין בו והם מביאין אותו לידי פסול:

הלכה ח משנה אונן טובל ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים.

השומע על מתו ומי שנתלקטו לו עצמות טובל ואוכל בקדשים

גר שנתגייר ערב פסחים בית שמאי אומרים טובל ואוכל את פסחו לערב וב"ה אומרים הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר:

גמרא א"ר יוסי בי ר' בון מתניתא בשנעשה אונן משעה ראשונה בין שחיטה לזריקה,⁸⁹⁸ אבל אם נעשה אונן לאחר כפרה⁸⁹⁹ כבר הורצה⁹⁰⁰

ותני כן: אי זו היא אנינה משעת מיתה ועד שעת קבורה דברי רבי וחכמים אומרים כל היום כולו. אשכחת קלת וחמרת על דר', קלת וחמרת על דרבנן

להביא ק"פ בטומאה⁸⁹⁷

מכיון דאנינות לילה דרבנן מתירין לו לשחוט הפסח ולאכלו בערב⁸⁹⁸

=זריקה⁸⁹⁹

ואין מתירין לו לאכול פסח בערב⁹⁰⁰

קלת על דר': מת ונקבר בשעתו על דעתיה דר' אינו אסור אלא אותה שעה בלבד, על דעתיה דרבנן אסור כל היום כולו.

קלת על דרבנן: מת ונקבר לאחר שלשה ימים על דעתיה דרבנן אסור כל אותו היום, על דעתיה דרבי אסור עד שלשה ימים.

אתא רבי אבהו בשם רבי יוחנן ורב חונה תריהון אמרין מודה ר' לחכמים שאינו אסור אלא אותו היום בלבד⁹⁰¹ ותני כן רבי אומר תדע לך שאין אנינות הלילה תורה שהרי אמרו אונן טובל ואוכל פסחו לערב. והרי אנינות יום עשו אותה תורה. רבי יוסי בי רבי בון בשם רב חסדא תיפתר שנקבר עם דימדומי החמה ולית שמע מינה כלום.

ר' אבהו בשם ר' לעזר אין אנינה אלא למת בלבד דכתיב (ישעיהו ג) ואנו ואכלו פתחיה התיב ר' חייה בר אדא והכתיב (ישעיהו יט) ואנו הדיגים ואבלו כל משליכי ביאור חכה א"ר חנינא כיני מתניתא אין אנינה טמאה אלא למת בלבד.⁹⁰²

תני: יום שמועה כיום קבורה לקרע ולאכול ולספירת שבעה ולספירת שלשים, ולאכול בקדשים הרי הן כליקוטי עצמות. וליקוט עצמות טובל ואוכל בקדשים. וזה וזה⁹⁰³ טובלין ואוכלין את פסחיהן לערב.

{ הגהתי כאן } ??

וקבורה⁹⁰⁴ אוכלת בקדשים! ר' יוסי בי ר' בון בשם רב חסדא תיפתר שנקבר משחשיכה⁹⁰⁵

⁹⁰¹ ורבי בא רק "להקל" אחר קבורה

⁹⁰² לאפוקי יום שמועה וליקוט

⁹⁰³ "יום קבורה" "יום שמועה"

⁹⁰⁴ למה אמרה משנתינו "אבל לא בקדשים"

⁹⁰⁵ דווקא בכה"ג אסור בקדשים (ורישא וסיפא לאוו בחדא עניינא!!)

⁹⁰⁶א"ר יוסה בי ר' בון תרתייהון בשמיע'. שמע שמת לו מת מאתמול טובל ואוכל בקדשים שמע שנתלקטו לו עצמות מאתמול טובל ואוכל בקדשים.

תני המעביר ארון ממקום למקום אין בו משום ליקוטי עצמות א"ר אחא הדא דאת אמר בארון של אבן אבל בארון של עץ יש בו משום ליקוטי עצמות. א"ר יוסה ואפילו בארון של עץ אין בו משום ליקוטי עצמות איזהו ליקוטי עצמות המעבירן באפיקריסין⁹⁰⁷ ממקום למקום.

ר' חגי בשם ר' זעירא ליקט עצמות כשמוען⁹⁰⁸ ותני כן ליקט עצמות מלקט עצם עצם משיתאכל הבשר.

תני אין שמועה⁹⁰⁹ לליקוט עצמות אמר רבי חגי והוא ששמע למחר אבל אם שמע בו ביום יש שמיעה לליקוט עצמות. ויש שיעור לליקוט עצמות. תנא ניקומכי קומי ר"ז אין שיעור לליקוט עצמות

כהדא ר' מנא הורי לר' הלל דכיפרא לקרוע ולהתאבל כר' אחא. ושל לא להיטמות כר' יוסי.

תני ליקוט עצמות אין אומר עליהן קינים ונהי ואין אומרין עליהן לא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים. אלו הן ברכות אבלים מה שהן אומרים בבית הכנסת אלו הן תנחומי אבלים מה שהן אומרים בשורה. תני אבל אומר עליהן דברים מהו דברים רבנן דקיסרין אמרין קילוסין.

מה טעמון דב"ש? (במדבר לא) אתם ושביכם מה אתם לא נטמאתם עד שנכנסתם לברית אף שביכם לא נטמאו עד שנכנסו לברית

⁹⁰⁶הסבר לברייתא

⁹⁰⁷שק

⁹⁰⁸"כפשוטו"—והעברת עצמות לא!

⁹⁰⁹רק ביום" שנעשית"—לא "ששמע" היום שלקטו עצמות מאתמול

מה טעם דב"ה? אתם ושביכם מה אתם טעונין הזייה בשלישי
ובשביעי אף שביכם טעונין הזייה בשלישי ובשביעי.

ואינו מחוור⁹¹⁰ דאמר רב חייה בר יוסף גידול בר בנימין בשם
רב מודיי ב"ה שאם עבר וזרק את הדם שהורצה.

נזיר שנטמא בספק רשות היחיד ואינו בפסח.⁹¹¹ ר' הושעיה רבה
אמר הנזיר מגלח. רבי יוחנן אמר אין הנזיר מגלח דתנינן תמן כל
טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייבין עליה על ביאת המקדש
וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה על
ביאת המקדש.

{לא ברור ???}

הידינו ספק?⁹¹² רבי יוחנן אמר ראשה דפירקא.⁹¹³ הושעיה רבה
אמר ההן דהכא⁹¹⁴

יחיד שנטמא בספק רשות היחיד בפסח: רבי הושעיה רבה אמר
ידחה לפסח שני. ר' יוחנן אמר משלחין אותו לדרך רחוקה⁹¹⁵ ואתיא
כיי דמר רבי יוחנן נטמא בטומאת בית פרס. משלחין אותו דרך
רחוקה.

צבור שנטמא בספק רשות היחיד בפסח: רבי יוחנן אמר יעשו
בספיקן.⁹¹⁶ רבי הושעיה רבה אמר יעשו בטומאה.

אף ר' הושעיה מודה שיעשו בספיקן לא אמר רב הושעי' אלא
לחומרין.

⁹¹⁰ אינו "דרשה ברורה"

⁹¹¹ =בשאר ימות השנה

⁹¹² שהנזיר מגלח

⁹¹³ ראה אחד מהם שנטמא

⁹¹⁴ ספק נגע במת

⁹¹⁵ מדאו' טהור הוא

⁹¹⁶ ואסורין לעשות בטומאה

ר' יוחנן בשם ר' בניי ישראל ערל מזין עליו שכן מצאנו שקיבלו
אבותינו במדבר הזייה ערלים. אמר רב חסדא אתיא כמאן דאמר
באחד עשר מלו⁹¹⁸ ברם כמאן דאמר בעשירי מלו לא קיבלו הזייה
ערלים. אמר רבי אבון מכל מקום לא מנו להזייה ערלים? !⁹¹⁹

ר' לעזר בשם ר' חנינה מעשה בכהן ערל שהיזה והוכשרו
הזיותיו

ותני כן⁹²⁰ ר' אליעזר בן יעקב אומר איסרטיטות היו שומרי צירין
בירושלם וטבלו ואכלו פסחיהן לערב:

סוגיא דרגל רדופין

סוגיא תמוהה----ומאן דמסבר לי מובלנא מאניה לביה מסותא

נראה—פשט מוזר, "רגל רדופין" שהאשה מתגעגע לבית אביה, אך
אביה "מרדפה" ו"מחזירה" לבית בעלה. נמצא, בר"ר אוכלת דווקא בבית
בעלה! כי האב מכריחה לשוב לבית הבעל!

מתניתא בר"ר

רישא דהאשה בזמן שהיא בבית בעלה, תאכל משל בעל. איירי בכה"ג
(שאביה "מרדפה לבית בעלה")

לא הלכה רגל ראשון, רגל שני מה שיעשה לה ר"ר, אלמנה מה שיעשה
לה ר"ר?

האים גם במצבים כאלו האב מרדפה, או מכיון שאינה רדופה כ"כ לבית
אביה, גם אביה אינה "מרדפה"!!

נשמעינה מן הדא, הלכה רגל ראשון לבית אביה תאכל ממקום שהיא
רוצה

פליג אפיסקא דלעיל⁹¹⁷

והזו עליהן בי' כשהיו ערלים⁹¹⁸

שפיר "מנו" יום שלישי—אף כשהיו ערלים⁹¹⁹

ראי' לב"ה דעכו"ם שנתגייר...⁹²⁰

אלמא רישא בלא הלכה רגל ראשון א"ן באין לה בעל ואפ"ה תאכל
מבעלה! (ולא נחתין כלל ל"הסבר" הסיפא {למה תאכל ממקום שהיא
רוצה})

תפתר ביש לה בנים, ואין לה בעל, וסתם אשה ממחה לומר אצל בני
דווקא בכה"ג איירי רישא דתאכל אצל בניה ולא אצל אביה, ולא משום
רדופין כלל

ד' יכפר אים שגיננו

מסכת פסחים פרק ט

הלכה א משנה מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון
יעשה את השני. שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני.
א"כ למה נאמר (במדבר ט) טמא או בדרך רחוקה? שאלו פטורין מן
ההכרת ואלו⁹²¹ חייבין בהכרת:

גמרא טמא לנפש. אין לי אלא טמא לנפש אנוסים או שוגגין
מניין? ת"ל (במדבר ט) איש איש ריבה, עד כדון כר"ע. כרבי
ישמעאל?⁹²²

תני רבי ישמעאל לא טמא נפש כהרי דרך רחוקה, ולא דרך
רחוקה כהרי טמא נפש הצד השוה שבהן שלא עשה את הראשון
יעשה את השני אף אני ארבה אנוסין או שוגגין שלא עשו את הראשון
יעשו את השני. מזיד מניין? א"ר זעירא והאיש לרבות את המזיד.

אנן תנינן שגג או נאנס. תני ר' חייה⁹²³ שגג או הזיד א"ר יוסה
מתניתא אמרה כן: שאלו פטורין מן ההכרת ואלו חייבין בהכרת מה
אית לך חייב בהכרת לא מזיד טמא לנפש?!

כ מזיד! (אף שיכול לעשות ועושה השני, חייב כרת על הראשון) ⁹²¹
ס"ל דברה תורה כלשון בני"א ⁹²²

אין לי אלא טמא לנפש טמא זיבה וטמא צרעת מניין? תלמוד
לומר טמא מת ריבה⁹²⁴ מה תלמוד לומר טמא נפש אלא איש טמא נפש
נדחה לפסח שני ואין ציבור טמא נפש נדחה לפסח שני. טמא זיבה
וטמא צרעת נדחין לפסח שני.⁹²⁵ טומאת עבודה זרה עשו אותו
כטומאת זיבה וטמא צרעת. ניתן לישראל לבנות הבית הבחירה.⁹²⁶

יחיד עושה פסח שני ואין צבור עושין פסח שני.⁹²⁷ ר' יודה אומר
ציבור עושה פסח שני שכן מצינו בחזקיה שעשה פסח שני הדא הוא
דכתיב (דברי הימים ב נ) כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה וגו'.

אית תניי תני מעברין את השנה מפני הטומאה, אית תניי תני אין
מעברין את השנה מפני הטומאה. מאן דאמר מעברין את השנה מפני
הטומאה מה מקיים כי אכלו את הפסח בלא ככתוב? שעיברו את ניסן
ואינו מעובר אלא אדר ואתייא כ"י דמר ר' סימון בר' זבדי גולגולתו
של ארנן היבوسی מצאו תחת המזבח.

כתיב (דברי הימים ב כט) ויחלו באחד לחדש הראשון לקדש
וביום שמונה לחדש. והלא ביום אחד היו יכולין לבער כל ע"ז שהיה
שם! אמר רבי אידי מפני צלמי כשדים שהיו חקוקים בששר.

כתיב (דברי הימים ב ל) כל לבבו הכין לדרוש האלהים ה' אלהי
אבותיו. רבי סימון בר זבדי ור' שמואל בר נחמני: חד אמר אפילו
עשה כמה בטהרת הקדש לא יצא ידי טהרת הקדש, וחורנה אמר
אפילו כל מעשים טובים שעשה לא יצא די טהרת הקדש.

ששה דברים עשה חזקיה מלך יהודה על שלשה הודו לו ועל
שלשה לא הודו לו. ואלו שלשה שהודו לו: כיתת נחש הנחושת והודו
לו, גירר עצמות אביו על מיטה של חבלים והודו לו, גנז טבלה של
רפואות והודו לו. ואלו שלא הודו לו: קיצץ דלתות ההיכל ולא הודו

גרס כן במתני⁹²³

??⁹²⁴

אפי' ציבור⁹²⁵

ויעשו פ"ש!⁹²⁶

בטומאת המת⁹²⁷

לו, סתם את מוצא מימי גיחון ולא הודו לו, עיבר ניסן בניסן ולא הודו לו.

היה הציבור חציין זבים וחציין טמאין רב אדא בר אהבה אמר זבין נעשין אצל טמאין כטמאין אצל טהורין⁹²⁸ אינן עושין זבין נדחין לפסח שני, רב חונה אמר אין תשלומין לפסח הבא בטומאה.⁹²⁹

היה הציבור רובן טהורין ומיעוטן טמאין מתו מן הטהורין בין שחיטה לזריקה אחר מי את מהלך אחר שחיטה או אחר זריקה? אין תימר אחר שחיטה, אינן עושין בטומאה. אין תימר אחר זריקה עושים בטומאה.

היה ציבור רובן טמאין ומיעוטן טהורין ומת מן הטמאין בין שחיטה לזריקה אחר מי את מהלך אחר שחיטה או אחר זריקה? אין תימר אחר שחיטה עושין בטומאה אין תימר אחר זריקה אינן עושין בטומאה:

הלכה ב משנה ואיזהו דרך רחוקה? מן המודיעית ולחוץ וכמידתה לכל רוח דברי ר' עקיבה. ר' אליעזר אומר: מאסקופת עזרה ולחוץ, א"ר יוסי לפיכך נקוד על ה"א לומר לך מפני שהיא רחוקה ודאי, אלא מאסקופת העזרה ולחוץ:

גמרא רבי סימון אמר אתפלגון ר' חייה רבה ובר קפרא:⁹³⁰ חד אמר כדי שיבוא ויאכל, וחורנא אמר כדי שיבוא ויזרוק. ואפילו כמ"ד כדי שיבוא ויאכל והוא שיהא בתוך אלפים לתחום עד שלא חשיכה.

אמר רבי זעירה ותניי תמן: היה נתון מן המודיעית ולפנים ורגליו רעות יכול יהא חייב? ת"ל (במדבר ט) וחדל יצא זה שלא חדל. היה נתון מן המודיעית ולחוץ והסוס בידו יכול יהא חייב? ת"ל ובדרך לא היה. יצא זה שהיה בדרך. היה נתון מן המודיעית ולפנים

כ "רוב הטמאין" עושין בא', ו"מיעוט הזבין" נדחין לשני⁹²⁸
אים הראשון בא בטו', א"א להקריב השני בטו'!⁹²⁹
בדברי רע"ק⁹³⁰

קודם לשש שעות יצא לו קודם לשש שעות יכול יהא חייב ת"ל וחדל לעשות, החדל בשעת עשייה חייב שלא בשעת עשייה פטור

ר' אבהו בשם ר' יוחנן שניהן⁹³¹ מקרא אחד הן דורשין שם שם חד אמר חוץ לעשייתו וחורנה אמר חוץ למחיצתו.⁹³²

⁹³³חברייא בשם ר' יוחנן (שם) והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה יצא זה שהיה בדרך. ר' זעירה בשם ר' יוחנן כשהוא מזהיר הוא מזכיר רחוקה כשהוא אונס אינו מזכיר רחוקה. ורבנן אמרי בשעה שהכתב רבה על הנקודות את דורש את הכתב ומסלק את הנקודה ובשעה שהנקודה רבה על הכתב את דורש את הנקודה ומסלק את הכתב. א"ר אע"פ שאין שם אלא נקודה אחת מלמעלה את דורש את הנקודה ומסלק את הכתב! ה"א שברחוקה נקוד איש רחוק ואין דרך רחוקה!!

הלכה ג משנה מה בין פסח הראשון לשני? הראשון אסור בבל יראה ובבל ימצא, והשני חמץ ומצה עמו בבית. הראשון טעון הלל באכילתו והשני אינו טעון הלל באכילתו. וזה וזה טעון הלל בעשייתן, ונאכלין צלי על מצה ומרורים, ודוחין את השבת:

גמרא כתיב (שמות יב) לא ישאירו ממנו עד בקר, אם לאכל⁹³⁴ זה מצות עשה שבו. ועצם לא תשברו בו זה מצות לא תעשה שבו. וכשהוא אומר (שם) ככל חקת הפסח יעשו אתו יכול שאני מרבה לביעור חמץ ולאכילת מצה כל שבעה? ת"ל (שם) על מצות ומרורים יאכלהו. אין לך דבר חוץ מגופו מעכבו אלא מצות ומרורים בלבד. וכר' ישמעאל, דר' ישמעאל אמר כלל ופרט, הכל בכלל, יכול יהו כל הדברים מעכבין אותו? ת"ל על מצות ומרורים יאכלהו אין לך דבר חוץ מגופו מעכבו אלא מצות ומרורים בלבד.

רע"ק ור"א⁹³¹

שם תזבח את הפסח, שם תעלה ושם תעשה/ואכלת שם (גבי מע"ש)⁹³²

כולם מסבירין שיטת ר"א⁹³³

? מצוות אכילת פסח⁹³⁴

אית תניי תני על השני הוא ענוש כרת על הראשון אינו ענוש כרת. אית תניי תני על הראשון ענוש כרת על השני אינו ענוש כרת. ואית תניי תני בין על הראשון בין על השני ענוש כרת.

מ"ד על הראשון הוא ענוש כרת (במדבר ט) חטאו ישא בראשון. מ"ד על השני הוא ענוש כרת חטאו ישא בשני. מ"ד בין על הראשון בין על השני ענוש כרת חטאו ישא בין על הראשון בין על השני. מ"ד על השני אינו ענוש כרת אא"כ לא עשה את הראשון (שם) כי קרבן ה' לא הקריב במועדו בראשון חטאו ישא בשני.

א"ר יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק כתיב (ישעיהו ל) השיר יהיה לכם כליל התקדש חג בא ליל פסח ללמד על מפלתו של סנחריב ונמצא למד ממנו. מה זה טעון הלל אף זה טעון הלל. אי מה זה טעון חגיגה אף זה טעון חגיגה אמר ר' זעירא כליל התקדש חג. את שהוא טעון הלל⁹³⁵ טעון חגיגה את שאינו טעון הלל אינו טעון חגיגה

ודוחה את הטומאה. אמרת כל עצמו אינו בא אלא מפני הטומאה ואת אמר דוחה את הטומאה!

הלכה ד משנה הפסח שבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבין וזבות נדות ויולדות ואם אכלו פטורין בכרת ור"א פוטר אף על ביאת מקדש:⁹³⁶

גמרא תני ר"מ מחייב, ור"ש פוטר. מאי טעמא דר"ש? (ויקרא ז) והבשר כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים את שהוא מותר לטהורין חייבין עליו משום טומא' את שאינו מותר לטהורין אין חייבין עליו משום טומאה. יצא פסח שבא בטומאה יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות.

אכל עולה אכל אימורין מאחר שאין מותר לטהורין אין חייבין עליו.

⁹³⁵ באכילתו—יצא פ"ש

⁹³⁶ וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש—בזמן שטמאין משתלחין, צרוע משתלח וכו'

נכנס בלילה, נכנס קודם לשש שעות?

אמר רבי יוסי אין⁹³⁷ יסבור רבי אליעזר כרבי שמעון מה טעמא (ויקרא יב) בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא את שהוא חייב על אכילת קודש חייב על ביאת המקדש ואת שאינו חייב על אכילת קודש אינו חייב על ביאת המקדש

אין יסבור רבי שמעון כרבי לעזר מה טעמא בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבוא את שהוא חייב על ביאת המקדש חייב על אכילת קודש ואת שאינו חייב על ביאת המקדש אינו חייב על אכילת קודש:

הלכה ה משנה מה בין פסח מצרים לפסח דורות? פסח מצרים מקחו מבעשור, וטעון הזייה ואגודות אזור על משקוף ועל שתי המזוזות, ונאכל בחפזון ולילה אחד, ופסח דורות נוהג כל שבעה:

גמרא אית תניי תני דוקים ותבלולים פוסלין בו אית תניי תני אין דוקים ותבלולים פוסלין בו מאן דאמר דוקים ותבלולים פוסלין בו ניהא דכתיב (שמות יב) שה תמים מאן דאמר אין דוקים ותבלולים פוסלין בו מה מקיים שה תמים אפילו בקרבנות בני נח אינו?!⁹³⁸ לא כן א"ר יסא פשט ר' לעזר לחבריה (בראשית י) מכל החי מכל בשר שיהו שלמין באיבריהן. תמן יש מהן למזבח ברם הכא אין מהם למזבח.⁹³⁹ ר' חונה בשם ר' ירמיה מכיון שכתוב בה כפרה כקדשים כמי שיש מהם למזבח. ותני כן שלשה מזבחות היו לאבותינו במצרים: משקוף ושתי מזוזות. אית תניי תני ארבעה: סף ומשקוף ושתי מזוזות

אית תניי תני סף כלי אית תניי תני סף אסקופה. מאן דאמר סף כלי (מלכים א ז) ואת הספות והמזמרות והמזרקות. מאן דאמר סף אסקופה (יחזקאל מג) בתתם ספם את ספי. מאן דאמר כלי ניהא

אם יסבור כר'... מהיכן יליף....⁹³⁷

כ פשיטא דמחוסר אבר פסול, וע"כ לאסור מום איצטריך!⁹³⁸

ואיצטריך קרא למחוסר אבר⁹³⁹

דכתיב (שמות יב) מן הדם אשר בסף. מאן דאמר סף אסקופה מה מקיים סף כלי. מביא סף כלי ונותן על האסקופה וטובל ומזה.

תני בן בג בג אומר שה תמים אין גיזה תמימה⁹⁴⁰ והתני (ויקרא א) מן הצאן להוציא את החלקים שבהן! אמר רבי אבון להוציא מה שחלקה לך התורה רובע ונרבע ומוקצה ונעבד.

אמר רבי יוסה אף רבי יוסי הגלילי דכוותהון. דתני רבי יוסי הגלילי אומר אומר אני שלא היה פסח מצרים אלא יום אחד בלבד שנאמר (שמות יג) לא יאכל חמץ היום:

הלכה ו משנה א"ר יהושע: שמעתי שתמורת הפסח קריבה ותמורת הפסח אינה קריבה ואין לי לפרש. אר"ע אני אפרש! הפסח שנמצא קודם לשחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו, לאחר שחיטה הפסח קרב שלמים וכן תמורתו:

גמרא ר' יודן בעי⁹⁴¹ אף בתמורת אשם כן. תמורת אשם קריבה ותמורת אשם אינה קריבה?⁹⁴²

א"ר יוסה פסח שהקריבה בשחרית אינה פסח⁹⁴⁴ עולה שהקריבה בשחרית עולה היא.

המיר בו בג' עשר, ר' זעירה אמר תמורתו קריבה שלמים ר' שמואל בר רב יצחק אמר אין תמורתו קריבה שלמים ר' שמואל בר רב יצחק אמר אין תמורתו קריבה שלמים חייליה דרב שמואל בר רב יצחק מן הדא לאחר הפסח יביא שלמים וכן תמורתו. אין תימר המיר

⁹⁴⁰ אף כשניטל שערו הוה תם
"שואל" ⁹⁴¹

⁹⁴² נמצא קודם שחיטה, ירעה ויקרב בדמיו עולה—וכן תמורתו. לאחר שחיטה, יקרב הוא
עצמו עולה (עכ"פ ה"תמורה")

דווקא נמצא קודם חצות, דדחייה בשעת חצות—אמרי "רועה" ⁹⁴³
?? ל"ש כאן ⁹⁴⁴

בו בי"ג ותמורתו קריבה שלמים ויתכניה לא מוטב ללמד תמורת פסח מפסח ולא ללמד תמורת שלמים מפסח? ⁹⁴⁵

ר' הילא בשם שמואל: מתו בעלים בשלשה עשר גופו קרב שלמים.

תמן תנינן: וולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעלים, ושעיברה שנתה, ושאבדה ונמצאת בעלת מום.

וולד חטאת דאיתפלגון: ציבור שהפריש נקבה וכן נשיא שהפריש שעירה. ר' ירמיה אמר: לא קדשה, וולדה קרב, רבי יוסה אומר: קדשה, וולדה מת.

חייליה דר' יוסי מן הדא: אין את יכול לומר וולד חטאת בציבור ⁹⁴⁶ שאין הציבור מביאין נקבה לא אמר אלא אין את יכול הא אם הקדישה קדשה. אמר רבי יוסי בי ר' בון יאות א"ר ירמיה? ! ולא דר' שמעון היא דרבי שמעון אמר נקבה לעולה לא קדשה אלא הקדש דמים. ⁹⁴⁷

ותמורת חטאת דאיתפלגון: המיר בו בשלש' עשר ר' זעירא אמר תמורתו קריבה שלמים ר' שמואל בר רב יצחק אמר אין תמורתו קריבה שלמים.

וחטאת שמתו בעלים ימות כיי דמר ר' הילא בשם שמואל מתו בעליו בשלשה עשר גופו קרב שלמים. ולמה לא אמר בי"ד? כל עמא מודיי כל שנרא' לקרב בפסח אין גופו קרב שלמים.

ושעיברה שנתה כיי דאמר רב חסדא בשעיברה שנתו בין ראשון לשני. ⁹⁴⁸ ר' הילא בשם רבי יוחנן בשעיבר זמן כפרתו ⁹⁴⁹

⁹⁴⁵ ליפלוג בתמורת פסח גופא, דלפעמים—כגון קודם הפסח—קריבה היא עצמה שלמים (ולמה נקט בנמצאת "אחר" הפסח והמיר {"תמורת שלמים"}).

...וכיון דאין וולד חטאת בצבור, ה"ה שאר חטאות המתות לא נאמרו בצבור ⁹⁴⁶

רק "ר"ש" ס"ל דנקיבה לעולה לא קדשה רק קדו"ד, ולרבנן לא! ⁹⁴⁷

דווקא בכה"ג קרב שלמים, הל"ה עומד לפ"ש ⁹⁴⁸

ושאבדה ונמצאת ברי⁹⁵⁰ מותר ר' יסא בשם ר' יוחנן אין לך פסח
גופו קרב שלמים אלא שאבד ונמצא מאחר שכיפרו⁹⁵¹ הבעלים.⁹⁵²

ובעלת מום ר' זעירה בעא קומי רבי יסא לא מסתברא ההן בעל
מום דתנינן הכא כאבוד הוא.⁹⁵³ א"ל אנא סבר כן

הפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו לא הספיק להקריב את
הב' עד שנמצא הראשון והרי שניהן עומדין, אית תניי תני מצוה
להקריב את הראשון, אית תניי תני מצוה להקריב את השני. ותני
שמואל כן בורר את היפה שבהן והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא
בדמיו שלמים בי"ו ר' ליעזר אמר הוא עצמו קרב שלמים בי"ו אתיא
דר' כר' לעזר⁹⁵⁴ ושמואל תניתא בשיטתיה.⁹⁵⁵ דתני וחכמים אומרים: אין
חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שכיפרו בה בעלים. אין המעות
הולכות לים המלח אלא שנמצאו מאחר שכיפרו הבעלים:

הלכה ז משנה המפריש נקיבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד
שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה⁹⁵⁶

המפריש פסחו ומת לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח אלא לשם
שלמים:

גמרא מתניתא לאחר כפרה ודלא כר"ש.⁹⁵⁷ דתני: קודם לפסח
תהא רועה עד שתסתאב ותימכר ויביא בדמיה פסח. לאחר הפסח

תיכף אחר פ"ר, עומדת לשלמים⁹⁴⁹
??⁹⁵⁰

=שחיטה⁹⁵¹

אפי' נמצא אחר חצות אך קודם שחיטה, אמרי' שחיטה קא דחי ליה!⁹⁵²
ו"שאבדה" ונמצאת בע"מ—דווקא בכה"ג מתה ("בע"מ", לא סגי)⁹⁵³

כמו לרבי "כל חטאת שאבד ונתכפרו—אפי' נמצאת לפני כפרה"—מתה, ה"ה כל פסח⁹⁵⁴
שאבד ונמצאת, קרב הוא עצמו שלמים

כחכמים ס"ל—ולפיכך נמצאת לפני כפרה (חצות?—דלא כריו"ח), בחטאת רועה ובפסח⁹⁵⁵
רועה

=שלמים⁹⁵⁶

הפריש נקיבה לפסח וכבר עבר הפסח, יביא ב"דמיה" שלמים—ולר"ש היא עצמה תיקרב⁹⁵⁷

תבוא שלמים.⁹⁵⁸ ר"ש אומר: קודם לפסח תימכר שלא במום,⁹⁵⁹ לאחר הפסח תבוא שלמים.⁹⁶⁰

⁹⁶¹לא כן סברין מימר⁹⁶² כל שנראה ליקרב בפסח אין גופו קרב שלמים. פתר לה בשהפריש מעות:

הלכה ח משנה הפסח שנתערבה בזבחים, כולן ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה ובדמי היפה שבהן ממין זה ויפסיד המותר מביתו

נתערב בבכורות, ר"ש אומר אם חבורת כהנים יאכלו:

גמרא תני אין לוקחין שביעית בכסף מעשר.

ר' יוסה אמר במחלוקת.⁹⁶³ א"ר יונה דברי הכל היא אוכלי תרומה זריזין הן⁹⁶⁴ התיב ר' חנניא קומי ר' מנא והתנינן נתערב בבכורות ר"ש אומר אם חבורת כהנים יאכלו ותני עלה יאכלו כחמור שבהן. אמר ליה אוכלי פסחים בשעתן זריזין הן כאוכלי תרומה תדע לך דתנינן אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו ותנינן משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה:⁹⁶⁵

הלכה ט משנה חבורה שאבד פסחה, אמרו לאחד: צא ובקש ושחוט עלינו! והלך ומצא ושחט והם לקחו ושחטו, אם שלו נשחט ראשון, אוכל משלו והן אוכלין עמו. אם שלהן נשחט ראשון, הוא אוכל משלו והן אוכלין משלהן. אין ידוע אי זה מהן נשחט ראשון או ששחטו

⁹⁵⁸ ע"י רעייה

⁹⁵⁹ ויביא בדמיה פסח

⁹⁶⁰ בלי רעייה

⁹⁶¹ אסיפא פריך

⁹⁶² בסוגיא דהלכה ו

⁹⁶³ אי מביאין קדשים—כגון מעשר שני, או פסח—לבית הפסול (לר"ש "מביאין" ולוקחין ⁹⁶³ תרומה בכסף מע"ש, אף שממעט באכילתן רק לכהנים)

⁹⁶⁴ ע"כ מתיר ר"ש רק בתרומה שהכהנים נזהרין הרבה (שלא יטמא)

⁹⁶⁵ ל"ח שמא יחתה

שניהן כאחת, הוא אוכל משלו והם אינן אוכלין עמו, ושלחן יצא לבית השריפה, ופטורין מלעשות פסח שני

אמר להן: אם איחרתי צאו ושחטו עלי! הלך ומצא ושחט והן לקחו ושחטו, אם שלחן נשחט ראשון הן אוכלין משלחן והוא אוכל עמהן. ואם שלחן נשחט ראשון הוא אוכל משלו והן אוכלין משלחן. ואם אינו ידוע איזה מהן נשחט ראשון או ששחט שניהן כאחת הן אוכלין משלחן והוא אינו אוכל עמהן ושלו יצא לבית השריפה ופטור מלעשות פסח שני

אמר להן ואמרו לו אוכלין כולם מן הראשון, ואם אינו ידוע איזה מהן נשחט ראשון שניהן יוצאין לבית השריפה

לא אמר להם ולא אמרו לו, אינן אחראין זה בזה.

שתי חבורות שנתערבו פסחיהן אלו מושכין להן אחד ואלו מושכין להן אחד. אחד מאלו בא לו אצל אלו ואחד מאלו בא לו אצל אלו וכן הן אומרים: אם שלנו הוא הפסח הזה ידיך משוכות משלך ונמניתה על שלנו ואם שלך הוא הפסח הזה ידינו משוכות משלנו ונימנינו על שלך. וכן חמש חבורות של חמשה חמשה ושל עשרה עשרה מושכין להן אחד מכל חבורה וחבורה וכך היו אומרים

גמרא א"ר יוחנן דר' נתן היא⁹⁶⁶ דר' נתן אמר יוצאין בזריקה בלא אכילה.

תני בר קפרא יפה שתיקה⁹⁶⁷ לחכמים קל וחומר לטיפשים וכן שלמה אומר (משלי יז) גם אויל מחריש חכם יחשב. ואין צורך לומר חכם מחריש:

הלכה י משנה שנים שנתערבו פסחיהן זה מושך לו אחד וזה מושך לו אחד, זה ממנה עמו אחד מן השוק וזה ממנה עמו אחד מן השוק. זה בא אצל זה וזה בא אצל זה, וכך הוא אומר: אם שלי הוא הפסח הזה

דפטור מפ"ש אף שאינו בר אכילה⁹⁶⁶
...אינם אחראים זל"ז!!⁹⁶⁷

ידיך משוכות משלך ונמניתה על שלי, ואם שלך הוא הפסח ידי
משוכות משלי ונמנית על שלך:

גמרא א"ר יוחנן דר' יודה היא דתנינן תמן אין שוחטין את
הפסח על היחיד דברי ר' יהודה ורבי יוסי מתיר.⁹⁶⁸

הא של ארבעה, עשר לא?⁹⁶⁹

לא כן א"ר יוחנן דר' יודה היא!⁹⁷⁰

⁹⁷¹א"ר יוסה כל גרמא אמרה דהיא דרבי יודה דתנינן תמן אין
שוחטין פסח ליחיד דברי רבי יודה ורבי יוסי מתיר:

מסכת פסחים פרק י

הלכה א משנה ערב פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך,
ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. ולא יפחתו לו מד' כוסות
של יין ואפילו מן התמחוי:

גמרא מתניתא דר' יודה דתני ערב שבת מן המנחה ולמעלה לא
יטעום אדם כלום עד שתחשך כדי שיכנס לשבת בתאווה דברי ר' יודה
ר' יוסה אומר אוכל והולך עד שעה שהוא משלים. מפסיקין לשבת
דברי ר' יודה, ר' יוסה אומר אין מפסיקין. מעשה ברבן שמעון בן
גמליאל ורבי יוסי בן חלפתא שהיו מסובין בערב שבת בעכו וקדשה
עליהן השבת אמר לו ר' שמעון בן גמליאל לרבי יוסי בן חלפתא
רצונך שנפסוק לשבת. אמר לו כל יום היית מחבב דברי לפני רבי

וע"כ צריך למנות אחד מן השוק—ולא להתנות ביניהן⁹⁶⁸
למה לא⁹⁶⁹

נשאר אף אחד מבני חבורה הראשונה (עיין פרק האשה מתני' דממנה עמו-ובבבלי כאן)⁹⁷⁰
וחיישינן שלא

דלהכי שרי בגוונא דמתניתין, דהתם מעיקרא להכי קיימא והוה כנמנה עליו מעיקרא (עיין⁹⁷¹
?? בא לחזק דברי ריו"ח בבלי)

יהודה ועכשיו את מחבב דברי ר' יהודה בפני הגם לכבוש את המלכה עמי בבית. אמר לו אם כן לא נפסוק שלא תיקבע הלכה בישראל כר' יהודה. לא זזו משם עד שקבעו הלכה כר' יוסי. ר' יהודה בשם שמואל זו דברי ר' יהודה ור' יוסה אבל דברי חכמים פורש מפה ומקדש.

מהו לוכל מיני כיסנים?⁹⁷² מהו לוכל מיני תרגימא?⁹⁷³ ר' יודן נשייא סחה וצחא⁹⁷⁴ שאל לר' מנא בגין דאתא צחי מהו נישתי? א"ל תני ר' חייה: אסור לאדם לטעום כלום עד שתחשך. א"ר לוי האוכל מצה בערב הפסח כבא על ארוסתו בבית חמיו והבא על ארוסתו בבית חמיו לוקה. תני ר' יודה בן בתירה אומר בין חמץ בין מצה אסור רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי, רבי לא היה אוכל לא חמץ ולא מצה, לא מצה מן הדא דר' לוי, ולא חמץ מן הדא דר' יודה בן בתירה⁹⁷⁵ ור' תלמידי דר' יודה בן בתירה הוה. לא תלמידיה דר' יעקב בן קודשיי הוה. אלא בגין דהוה בכור. אמר רב מנא רב יונה אבא הוה בכור והוה אכיל. אמר רב תנחומא לא מן הדא אלא מן הדא ר' איסתניס הוה כד אכיל ביממא לא הוה אכיל ברמשא ולמה לא הוה אכיל הכא ביממא כדי שיכנס לשבת בתאוה.

אמר רב לוי ולפי שדרך עבדים להיות אוכלין מעומד וכאן להיות אוכלין מסובין להודיע שיצאו מעבדות לחירות. ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אותו כזית שאדם יוצא בו בפסח צריך לאוכלו מיסב.⁹⁷⁶ ר' יוסי בעא קומי ר' סימון אפי' עבד לפני רבו אפילו אשה לפני בעלה א"ל כר' ע"כ שמעתי.⁹⁷⁷

⁹⁷² Desserts

⁹⁷³ ע"פ מן המנחה ולמעלה

⁹⁷⁴ רחץ וצמא מחמת המרחץ

⁹⁷⁵ פסח ששחטו שחרית כשר (ואסור בחמץ בזמן שחיטה)

⁹⁷⁶ אפי' שמש

⁹⁷⁷ לא שמעתי יותר ...

א"ר ר' חייה בר אדא לפי שאין ערב לאדם לוכל⁹⁷⁸ מן הקופה
וכאן אפילו מן התמחוי!

תני צריך הוא אדם לשמח את אשתו ואת בניו ברגל במה
משמח? ביין. רבי יודה אומר נשים בראוי להן וקטנים בראוי להם
נשים בראוי להן כגון מסנים וצוצליון,⁹⁷⁹ קטנים בראוי להן כגון אגוזין
ולוזין. אמרין הוה רבי טרפון עביד כן.

מניין לארבעה כוסות? רבי יוחנן בשם ר' ר' בנייה כנגד ארבע
גאולות (שמות ו) לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם וגו'
ולקחתי אתכם לי לעם וגומר והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי

רבי יהושע בן לוי אמר כנגד ארבעה כוסות של פרעה (בראשית
מ) וכוס פרעה בידי ואשחט אותם אל כוס פרעה ואתן את הכוס על כף
פרעה ונתת כוס פרעה בידו וגו'.

רבי לוי אמר כנגד ארבעה מלכיות ורבנן אמרי כנגד ד' כוסות
של פורענות שהקב"ה עתיד להשקות את אומות העולם (ירמיהו נה)
כי כה אמר ה' אלהי ישראל אלי קח את כוס היין החימה וגו' כוס זהב
בבל ביד ה' (תהילים עה) כי כוס ביד ה' (תהילים יא) ימטר על רשעים
פחים אש וגפרית ורוח זלעפות מנת כוסם. מהו מנת כוסם? רבי אבין
אמר דיפלי פוטירין כדיפלי פוטירין⁹⁸⁰ אחר המרחץ וכנגדן עתיד
הקב"ה להשקות את ישראל ארבעה כוסות של נחמות (תהילים טז) ה'
מנת חלקי וכוסי (תהילים כג) דשנת בשמן ראשי כוסי רויה והדין
(תהילים קטז) כוס ישועות אשא תריין.

תמן תנינן המוציא יין כדי מזיגת הכוס. ר' זעירא שאל לרבי
יושיה כמה הוא שיעורן של כוסות?⁹⁸¹ א"ל נלמוד סתום מן המפורש
דתני ר' חייה ד' כוסות שאמרו ישנן⁹⁸² רביעית יין באיטלקי.⁹⁸³

אפי'...⁹⁷⁸

⁹⁷⁹ Shoes & bright-colored garments

⁹⁸⁰ שני כוסות של יין מבושמים בפלפלין עיין ציורים

⁹⁸¹ דתנן לגבי הוצאה

תמן תנינן מפנין אפילו ד' וחמש קופות. רבי זעירא שאל לרבי יושיה כמה היא שיעורה של קופה? אמר ליה נלמוד סתום מן המפורש דתנינן תמן בשלש קופות של שלש סאין תורמין את הלשכה.

רבי יוסי בי רבי בון בשם ר"י דר' יודה היא⁹⁸⁴ דתני מים כדי גמייה ר' יודה אומר כדי מזיגת המוזג.

מזוג בכמה? נישמענה מן הדא: מים כדי גמייה, רבי יודה אומר כדי מזיגת הכוס.⁹⁸⁵

כמה הוא שיעורן של כוסות? רבי מנא אמר טירטרטין ורביע.

מהו לשתותן בכרך אחד? מן מה דאמר רבי יוחנן הלל אם שמען בבית הכנסת יצא הדא אמרה אפילו שתיין בכרך אחד יצא.

מהו לשתותן מפוסקין? כלום אמרו שישתה לא שישתכ'. אם שותה הוא מפוסקין אינו מישתכר.

מהו לצאת ביין של שביעית?⁹⁸⁶ תני רב הושעיה יוצאין ביין של שביעית

מהו לצאת בקונדיטון?⁹⁸⁷ מן מה דתני בר קפרא קונדיטון כיין הדא אמרה יוצאין בקונדיטון.

מהו לצאת בהן מזוגין? מן מה דתני רבי חייה ארבע כוסות שאמרו יוצאין בהן בין חיין בין מזוגין והוא שיהא בהן טעם ומראה יין.

כל כוס וכוס⁹⁸²

וא"כ שיעור "הוצאה" היא "רובע רביעית" (כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית)⁹⁸³

מתניתין דהמוציא⁹⁸⁴

נמצא יין מזוג בעי טפי מיין חי (כ רביעית)⁹⁸⁵

חשיב "שלן"⁹⁸⁶

מעורב בדבש⁹⁸⁷

אמר רבי ירמיה מצוה לצאת ביין אדום שנאמר (משלי כג) אל תרא יין כי יתאדם.

תני ⁹⁸⁸מבושל כדי לתבל. מהו לצאת ביין מבושל? רבי יונה אמר יוצאין ביין מבושל רבי יונה כדעתיה דרבי יונה שתי ארבעתי כסוי דלילי פסחא וחזיק רישיה עד עצרתה! ⁹⁸⁹

רבי יודה בי רבי אלעי שתי ארבעתי כסוי דלילי פיסחא וחזיק רישיה ⁹⁹⁰עד חגא, חמתי' חדא מטרונה אפוי נהירין אמר' לי' סבא סבא חדא מן תלת מילין אית בך או שתיי חמר את או מלוה בריבית או את מגדל חזירים את! אמר לה תיפח רוחה דהיא איתתא! חדא מן אילין תלתי מיליא לית בי! אלא אולפני ⁹⁹¹שכיח לי דכתיב (קוהלת ח) חכמת אדם תאיר פניו.

רבי אבהו אתא לטיבריא חמוניה תלמידוי דרבי יוחנן אפוי נהירין אמרון קומי רבי יוחנן אשכח רבי אבהו סימא. ⁹⁹² אמר לון למה? אמר לון אפוי נהירין, אמר לו דילמא אורייתא חדתא שמע. סליק לגביה א"ל מה אורייתא חדתא שמעת? א"ל תוספתא עתיקתא, וקרא עלוי חכמת אדם תאיר פניו.

אמר רבי חנינה: לוגא דאורייתא תומנתא עתיקתא דמורייסא ⁹⁹³ דציפורין. אמר רבי יונה חכים אנא לה ⁹⁹⁴ דבית רבי ינאי מכילין בה דבש

תני חצי שמינית טיברנית ישנה. אמר רבי יוחנן הדא דידן הוות! ולמה לא אמר ⁹⁹⁵ עתיקתא? בגין דהוות ביומיה. ⁹⁹⁶ ואית דאמרין דהוות זעירא ורבת וזעירת ולא זערת כמה דהוות. ⁹⁹⁷

⁹⁸⁸ המוציא יין מבושל ...

⁹⁸⁹ ע"כ התיר מבושל ...

⁹⁹⁰ כאב ראשו

⁹⁹¹ תורתי

⁹⁹² אוצר

⁹⁹³ מין מדה ישנה שהיה מודדין בו "מורייס של דגים"

⁹⁹⁴ אני הכרתי אותו!

כמה הוא שיעורו של כוס? רבי יוסה בשם רבי יודה בר פזי רבי יוסי בי רבי בון בשם שמואל אצבעיים על אצבעיים על כוס אצבע ומחצה ושליש אצבע.

תני יבש⁹⁹⁸ כזית דברי רבי נתן. רבנן דקיסרין רבי יוסי בי ר' בון בשם ר' יוחנן אתיא דרבי נתן כרבי שמעון, כמה דר"ש אמר ברביעית⁹⁹⁹ כן ר' נתן אמר לכשיקרש יהא בו כזית:

הלכה ב משנה מזגו לו כוס ראשון, בית שמאי אומרים: מברך על היום ואחר כך מברך על היין. וב"ה אומרים: מברך על היין ואח"כ מברך על היום:

גמרא מה טעמ' דבית שמאי? שקדושת היום גרמ' ליין שיבוא, וכבר נתחייב בקדושת היום עד שלא בא היין.

מה טעם דבית הלל? שהיין גורם לקדושת היום שתיאמר, ד"א היין תדיר וקדושה אינה תדירה

א"ר יוסי מדברי שניהן: יין ואבדלה, היין קודם. כלום טעמא דבית שמאי לא שקדושת היום גרמה ליין, וכאן הואיל ואבדלה גרמה ליין שיבוא?¹⁰⁰⁰ היין קודם! כלום טעמא דבית הלל אלא שהיין תדיר וקדושה אינה תדירה, וכאן הואיל והיין תדירה ואבדלה אינה תדירה היין קודם.

א"ר מנא מדברי שניהן: יין ואבדלה, אבדלה קודם. כלום טעמא דבית שמאי אלא שכבר נתחייב בקדושת היום עד שלא בא היין, וכאן הואיל ונתחייב באבדלה עד שלא בא היין אבדלה קודמת. כלום טעמא

ריו"ח⁹⁹⁵

נעשה בימיו⁹⁹⁶

ול"ה דומה ממש ל"עתיקתא"⁹⁹⁷

המוציא יין יבש⁹⁹⁸

שיעור הוצאת יין⁹⁹⁹

כ אפשר להבדיל גם בלא יין!¹⁰⁰⁰

דבית הלל אלא שהיין גורם לקדושת היום שתיאמר, וכאן הואיל והיין גורם לאבדלה שתיאמר? ¹⁰⁰¹ אבדלה קודמת!

אמר רבי זעירא מדברי שניהן: מבדילין בלא יין ואין מקדשין אלא ביין. היא דעתיה דרבי זעירה דר' זעירה אמר מבדילין על שכר. ואזלין מן אתר לאתר למישמע קידושא. ¹⁰⁰² אמר רבי יוסי בי רבי בון נהגין תמן, ¹⁰⁰³ במקום שאין יין, שליח ציבור יורד לפני התיבה ואומר ברכה אחת מעין שבע, וחותם מקדש ישראל ויום השבת:

הלכה ג משנה הביאו לפניו ירקו' וחזרת מטבל בחזרת עד שהוא מגיע לפרפרת הפת הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת אע"פ שאין חרוסת מצוה ר' לעזר בי רבי צדוק אומר מצוה ובמקדש מביאין לפניו גופו של פסח:

גמרא חברייא בשם רבי יוחנן צריך לטבל בחזרת ב' פעמים. רבי זעירה בשם רבי יוחנן אין צריך לטבל בחזרת ב' פעמים. ר' שמעון בן לקיש אמר אם לא טבל פעם ראשונה צריך לטבל פעם שנייה. ¹⁰⁰⁴

מתניתא פליגא על ר' שמעון בן לקיש: שבכל הלילות אנו מטבילים פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים. סבר רבי שמעון בן לקיש על הדא דבר קפרא מתניתא פליגא על בר קפרא שבכל הלילות אנו מטבילים אותו עם הפת וכאן אנו מטבילים אותו בפני עצמו. מתניתא פליגא על רבי יוחנן יוצאין במצה בין שכיוון בין שלא כיוון והכא מכיון שהסיב חזקה כיוון.

מתיב רבי ירמיה קומי רבי זעירה מתניתא פליגא על רבי שמעון בן לקיש: הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת אף על פי שאין חרוסת מצוה. חזרת מצוה! אמר ליה שכן רב מטבל בתירדין. ¹⁰⁰⁵

¹⁰⁰¹ כהערה הקודמת

¹⁰⁰² חייבין לילך ממקום למקום כדי לשמוע קידוש על היין

¹⁰⁰³ בבבלי

¹⁰⁰⁴ כבר יצא בראשונה

¹⁰⁰⁵ (עיין ציורים) טיבול ראשון—ובכה"ג וודאי טיבול שני מצווה

תגרי ירושלם היו אומרים בואו וטלו לכם תבלי מצוה. בני
בייתיה דאיסי בשם איסי ולמה נקרא שמה¹⁰⁰⁶ "רובה"? שהיא רבה
עמו.¹⁰⁰⁷ ר' יהושע בן לוי אמר צריכא שתהא עבה. מילתיה אמר זכר
לטיט. אית תניי תני צריכא שתהא רכה. מילתיה אמר זכר לדם.

תני ובגבולין צריכין שני תבשילין אחד זכר לפסח ואחד זכר
לחגיגה:

הלכה ד משנה מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל אם אין דעת בבן
לשואל. אביו מלמדו

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו מטבילין פעם
אחת והלילה הזה שתי פעמים שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה
והלילה הזה כולו מצה שבכל הלילות אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל
והלילה הזה כולו צלי

ולפי דעתיה של בן אביו מלמדו מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש
מארמי אוכד אבי עד שהוא גומר כל הפרשה

ר"ג היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי
חובתו פסח מצה ומרורים פסח על שם שפסח המקום על בתי אבותינו
במצרים מצה על שם שנגאלו אבותינו במצרים מרור על שום שמררו
המצריים את חיי אבותינו במצרים בכל דור ודור חייב אדם לראות את
עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר (שמות יג) והגדת לבנך ביום
ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים לפיכך אנו חייבין
להודות להלל לשבח לפאר לרומם לנצח לגדל למי שעשה לנו את כל
הניסים האלו והוציאנו מעבדות לחרות ונאמר לפניו הללויה:

גמרא תני ר' חייא כנגד ארבעה בנים דיברה תורה בן חכם בן
רשע בן טיפש בן שאינו יודע לשאול. בן חכם מהו אומר (דברים ו)
מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אותנו אף אתה

של חרוסת¹⁰⁰⁶

מלשון "שרייה" (שורה התבלינין זמן רב ביין)¹⁰⁰⁷

אמור לו (שמות יג) בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים. בן רשע מהו אומר (שמות יב) מה העבודה הזאת לכם מה הטורח הזה שאתם מטריחין עלינו בכל שנה ושנה מכיון שהוציא את עצמו מן הכלל אף אתה אמור לו (שם) בעבור זה עשה ה' לי עשה לאותו האיש לא עשה. אילו היה אותו האיש במצרים לא היה ראוי להגאל משם לעולם. טיפש מה אומר (שם) מה זאת אף את למדו הלכות הפסח שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן שלא יהא עומד מחבורה זו ונכנס לחבורה אחרת. בן שאינו יודע לשאול את פתח לו תחילה א"ר יוסה מתניתא אמרה כן אם אין דעת בבן אביו מלמדו:

הלכה ה משנה עד איכן הוא אומר בית שמאי אומרים עד אם הבנים שמחה ובית הלל אומרים עד חלמיש למעינו מים וחותם בגאולה רבי טרפון אומר אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו הלילה הזה ואינו חותם רבי עקיבה אומר כן ה' אלהינו יגיענו לרגלים הבאים לקראתינו לשלום שמחים בבנין עירך ששים בעבודתך ובחידוש בית מקדשך ושם נאכל מן הפסחים ומן הזבחים אשר הגיע דמם על קיר מזבחך לרצון ונודה לך על גאולתינו ברוך אתה ה' גאל ישראל:

גמרא רב אמר מתחילה צריך להתחיל (יהושוע כד) בעבר הנהר ישבו אותיכם וגו'. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר וגו'. וארבה. אמר רבי אחא וארב כתיב כמה ריבים עשיתי עמו עד שלא נתתי לו את יצחק. דבר אחר נעשיתי לו אורב אין את חטא מיתן¹⁰⁰⁸ ליה ואין זכה מיתן ליה.

אמרו להן בית שמאי וכי יצאו ישראל ממצרים שהוא מזכיר יציאת מצרים אמרו להן בית הלל אילו ממתין עד קרות הגבר אדיין לא הגיעו לחצי גאולה היאך מזכירין גאולה ואדיין לא נגאלו והלא לא יצאו אלא בחצי היום שנאמר (שמות יב) ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל וגו'. אלא מכיון שהתחיל במצוה אומר לו מרק.

צער וייסורים¹⁰⁰⁸

התיב רבי אבונא בר סחורא לא כבר הזכיר על הכוס.¹⁰⁰⁹

תניא אין אומרים זמן אלא בשלש רגלים בלבד אמר רבי מנא מתניתא אמרה כן בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות. תני כל שכתוב מקרא קודש צריך להזכיר בו זמן. א"ר תנחומא ויאות?! מי שראה תאינה בכורה שמא אינו צריך להזכיר זמן

¹⁰¹⁰ {הרי ראש השנה ויום הכפורים ביהודה נהגו כרבי עקיבה ובגליל נהגו כרבי יוחנן בן נורי. עבר ועשה ביהודה כגליל ובגליל כיהודה יצא. הרי פורים אלו קוראים בארבעה עשר ואלו קוראים בחמשה עשר שנייא היא דכתיב משפחה ומשפחה מדינה ומדינה עיר ועיר: }

הלכה ו משנה מזגו לו כוס שלישי מברך על מזונו רביעית גומר עליו את ההלל ואומר עליו ברכת השיר בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה בין שלישי לרביעי לא ישתה אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן:

גמרא כתיב (שופטים ה) בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו את ה'. התנדבו ראשי עם כשהקדוש ברוך הוא עושה לכם ניסים תהו אומרינן שירה התיבון הרי גאולת מצרים¹⁰¹¹ שנייא היא שהיא תחילת גאולתן. הרי מרדכי ואסתר שנייא היא שהיו בחוץ לארץ ואית דבעי מימר מרדכי ואסתר משונאיהם נגאלו לא נגאלו מן המלכות.

למה בשביל שלא ישתכר. כבר משוכר הוא! מה בין יין שבתוך המזון מה בין יין של אחר המזון. יין של אחר המזון משכר שבתוך המזון אינו משכר.

מאי אפיקומן? רבי סימון בשם רבי אינייני בר רבי סיסיי מיני זמר ר"י אמר מיני מתיקה שמואל אמר כגון ערדילי וגוזליא דחנניא בר שילת:

¹⁰⁰⁹ ולמה מזכיר זמן בברכת גאולה?

¹⁰¹⁰ ל"ש כאן רק בפרק ד

¹⁰¹¹ אומרים שירה על נס שבחו"ל!

הלכה זו משנה ישנו מקצתן יאכלו כולם לא יאכלו ר' יוסי אומר אם נתנמנו יאכלו נרדמו לא יאכלו

הפסח אחר חצות מטמא את הידים, הפיגול והנותר מטמאין את הידים.

בירך ברכות הפסח פטר את של זבח. את של זבח לא פטר את של פסח דברי רבי ישמעאל רבי עקיבה אומר לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו:

גמרא למה¹⁰¹² מפני הסיע דעת או משום שעבר עליו חצות?¹⁰¹³ הגע עצמך שיש שם חבורה אחרת¹⁰¹⁴ הרי לא עבר חצות! הוי לית טעמא דא אלא מפני הסיע דעת.

ר' סימון ר' יהושע בן לוי בשם בר פדייה הפיגול והנותר מצטרפין לטמא את הידים עד כדי עונשן בכזית

מהו שיפסלו בתרומה? ק"ו אם מטמאין את הידים לפסול בתרומה הן עצמן לא כ"ש.

ההן יוצא מה את עבד ליה מטמא את הידים או אינו מטמא את הידים? אין תימר ההן יוצא מטמא את הידים¹⁰¹⁵ פיגול ונותר אינן פוסלין בתרומה¹⁰¹⁶ אין תימר פיגול ונותר פוסלין בתרומה ההן יוצא לא גזרו עליו כלום דלא כן יטמא צד החיצון וצד הפנימי.¹⁰¹⁷ א"ר אבין מאן אית ליה דבר טמא מחמת עצמו לא רבי מאיר.¹⁰¹⁸ לא כן אמר רבי

¹⁰¹² ישנו כולם, לא יאכלו

¹⁰¹³ חיישינן שמא ישנו הרבה עד שעבר חצות

¹⁰¹⁴ שעדיין אוכלים

¹⁰¹⁵ כ יוצא דמי לפגול

¹⁰¹⁶ עכצ"ל

¹⁰¹⁷ איך "חותך", הרי צד החיצון=יוצא, מטמא צד הפנימי

¹⁰¹⁸ רק ר"מ ס"ל "מגע בית הסתרים מטמא"!(לר"מ, בגד גע"ג שחתכו מבגד-מדרס, טמא מגע מדרס)

יוחנן כל הדברים טהורין ברובן כיון שחיתך רובן לאו כפרוש הוא.¹⁰¹⁹
יהא כמגיעו בו ויהא פסול. א"ר חנניה במחתך כל שהוא ומשליך.¹⁰²⁰

אמר רבי זעירא דלא¹⁰²¹ ברך ברכת הפסח לא פטר של זבח, ושל
זבח פטר של פסח, שהפסח בכלל הזבח! א"ר מנא הפסח עיקר
והזבח טפילה

אף לרבנן יש לטמאות בשר הפנימי, כשפירש רוב החיצון שוב ל"ה ביה"ס ומטמא הפנימי¹⁰¹⁹
ואין נוגע בשעת פרישה¹⁰²⁰

מבוי-עתיק בסוריה

למה לא...¹⁰²¹

אגוזים-----חטה

עריס=גדר שסומכין עליו גפן

mushroom אורדליי =

אשישה

גוזל-גדי-

הסיבה-

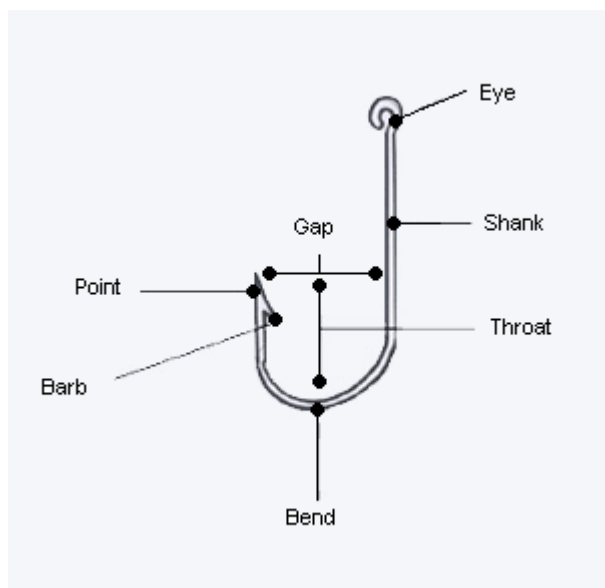
הלטאה

הפשט-

חזרת

חכה-

חולדה

חמור וסייח***חלת* המסרת

חרוב***חרחינא***כבש
כלב***

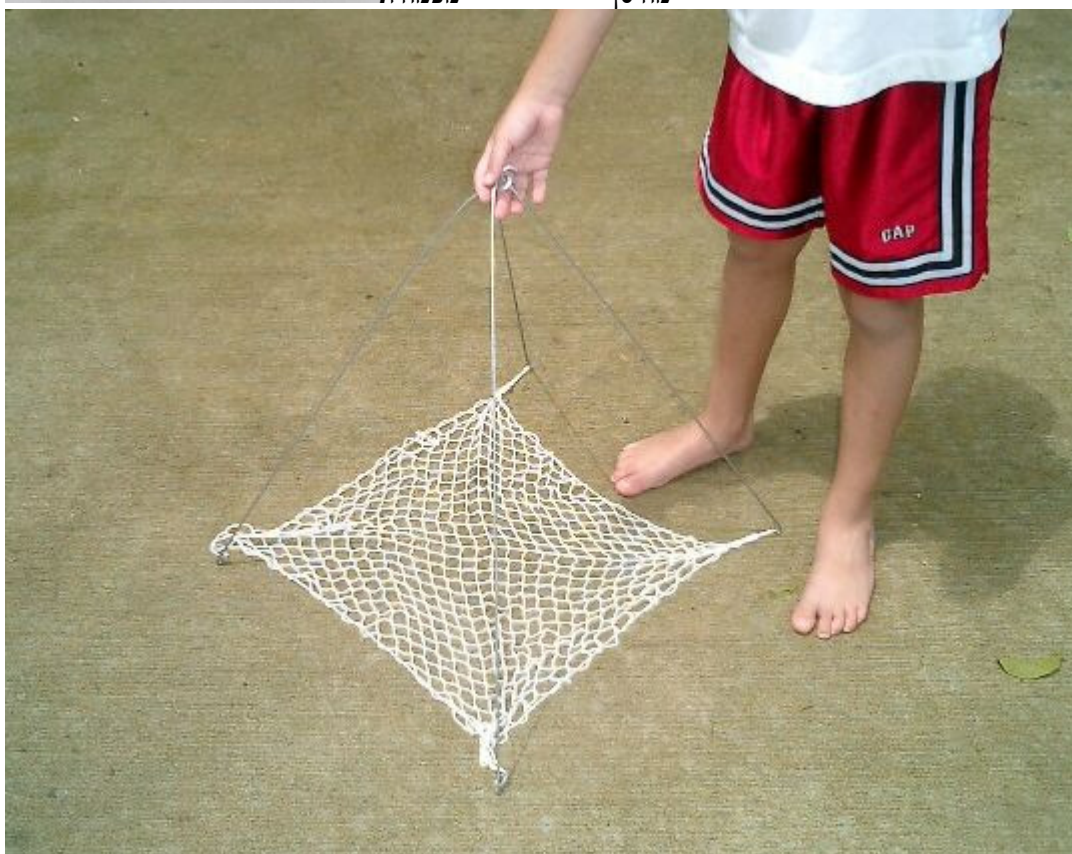

מודיעין*****כשות

מורסן*****מכמורת

מפולת

מרור

מרתף

סוס

סורסין

סריקין

עכבר

מיץ--מרור

עריס**פוטירין**פוטירין

פרה

פרה**ועגל**צלי*אש

קורדקסין**קוצם**ריחיים**רוגליות

שאור

שובך
שומשמין
שקמה
תורמוס
חמרצ

